

Sten Sandell: Music Inside The Language

By

EYAL HAREUVENI,

Published: February 3, 2013

Swedish pianist Sten Sandell is one of the key figures in the Scandinavian free jazz and improvisation scene: a visionary and experienced musician who has developed a profound musical language. He is a member of the Gush trio, with saxophonist Mats Gustafsson and drummer Raymond Strid, celebrating this year its 20th year of activity, and leads his own trio, with bassist Johan Berthling and drummer Paal Nilssen-Love, and collaborates with other innovative European improvisers as saxophonists Evan Parker and John Butcher.

On *Music Inside The Language* Sandell investigates his musical language and attempts to formulate it anew, from a fresh perspective, without any attachment to conventions, routines or approaches. It is a philosophical study as much as it is a musical journey, and can be seen also as a political or moral text that investigates what is the role and responsibility of an artist and the most disturbing questions about the essence of art. What is music, how it is affected, how it moves and communicates with the space that is performed in, what are its relationship to a given text or images, how it changes, here and now, or between situations and places, and how it moves, acts and reacts, according to the characters of other musicians, and how the language is inseparable from the constant listening process. Sandell does not intend to have any definite answers but to sketch a few approaches that may serve him as an improviser who seeks to expand the properties of himself as an improvising artist, fully aware that these questions trigger more and more attempts to come closer to satisfactory solutions.

This project, Sandell's tenth solo album, a 3-disc set, is divided into a few chapters, each offering a new insight, recorded on several different halls and studios. The first chapter offers three piano solos. Sandell's playing is highly poetic, his improvisations invent a syntax with a distinctive relation to time, space, silence, rhythm, repetition and timbre, and his approach sees the whole piano, including the option to hammer or twist its wires directly, as one unity.

The second chapter, the drama, where Sandell adds to his palette of sounds organ and electronics and reads poetic texts refers to music as a dramatic texture. The pieces are inter-textual compositions of sounds—musical notes and words, organic, sometimes abstract, weird and disturbing ones coupled with comprehensive, verbal lines and non-verbal overtones singing and gibberish, often in a childlike manner. Sandell follows John Cage's philosophy that saw the beauty in all sounds. This aural mixture of colliding sounds succeeds to create an arresting dramatic impact.

The third chapter feature a trio with extraordinary vocalist Sofia Jernberg and master double bassist and vocalist Nina de Heney that has worked together since 2009. This is the most accessible part of this project. All three deconstruct and reconstruct their shared language—the musical and the verbal—into a series of mutated alphabetical, phonetic syllables, interrupted poetic lines and emotionally charged song-like sonic articulations, within a loose grammatical framework, creating a sensual and emphatic interplay that introduces more and more surprising and inventive dynamics and sounds. The sensitivity of all three musicians, their immediate responses and instincts, the telepathic understanding and endless flow of ideas, is exemplary. This chapter and this resourceful trio offers the most intriguing realization of Sandell's musical language. The duo with guitarist David Stackenäs is an intense yet subdued free improvisation that focus on expanding the sonic envelope of the piano and the guitar, using various extended techniques.

The last chapter is an almost hour-long drone-sound poem, "Borduna 58'20''." The sense of time and space is lost within this deep, electric-atmospheric soundscape, disturbed occasionally by white noise and brief electronic eruptions. Slowly narrowing its sonic options into a constant stream of enigmatic and meditative noise.

Music Inside The Language is clearly Sandell's most important work. A magnificent personal journey into the inner mechanism of free improvisation, music and art.

Track Listing: CD1: Music Inside the Language – solo: Pa; Insidan; Av. Music Inside the Language: the drama: Munnen-scen 1; Munnen-scen 2; Munnen-scen 3; Munnen-scen 4; Munnen-scen 5: Epilog-konklusion. CD2: Music inside the language – the trio: Spraksanger 1; En sonisk triptyk 1; Spraksanger 2; En sonisk triptyk 2; Spraksanger 3; Spraksanger 4; En sonisk triptyk 3; Music inside the Dialogue; Speldialog 110310. CD3: Borduna 58'20''.

Personnel: Sten Sandell: piano, voice (CD1#4-8, CD2#1-8), organ (CD1#4-8), electronics (CD1#4-8), sounds (CD3#1); Amit Sen: cello (CD2#7); Nina de Heney: double bass, voice (CD2#1-8); Sofia Jernberg: voice (CD2#1-8); David Stackenäs: guitar (CD2#9).

Reviews

RCD2159

Health and safety warning – this is a completely improvised live set from the duo of Norwegian percussion volcano Paal Nilssen-Love and Swedish pianist Sten Sandell. Jacana, recorded at Norway's Kongsberg jazz festival last year, comprises just three pieces. Curvatur, the 23-minute opener, begins with a familiar free-improv reconnaissance of slow bell chimes and damped-strings tappings. But it soon erupts into zigzagging Cecil Taylor-like piano lines against a typical Nilssen-Love percussion rumpus, before entering an almost tonal phase like a kind of free-boogie, then becomes orchestrally rich and dense, and ends on quiet handclaps. The 17-minute Kauri mixes freebop, guttural, throat-singing vocals and bouncy stride-piano; the title track is a brief excursion into whistling treble sounds, wide dynamic shifts, and a delicate finale in quiet mallet-hits on bells and soft vocal calls. This pair's vast experience and multi-idiomatic techniques infuse a remarkable dialogue. 4/5.

The Guardian (UK)

The level of interplay is simply astonishing, with the pair launching into spontaneous rhythmic gambits and locking down turn-on-a-dime stops and starts with microsecond precision. Sandell plays with blazing energy and verve throughout most of the set, dealing in percussive physicalities (with more than a hint of Cecil Taylor) punctuated by sudden shards of fractured honky-tonk. Nilssen-Love - a notoriously bullish improviser - seems to respond by easing off the gas just a little, saving his most powerhouse moments for natural, unforced crescendos. They're relaxed enough to have some fun too: at one point Sandell revels in a bout of low, guttural throat-singing, while at another Nilssen-Love drops his sticks and simply claps a primitive accompaniment. You can virtually feel the music coursing through their systems.

Jazzwise (UK)

As an elder statesman of Swedish Jazz, Sten Sandell knows full well to utilise the piano in an improvised setting for absolute maximum impact. His performance with maestro drummer Nilssen-Love is a masterclass in duo mechanics, the two players ripping shreds off each other as Sandell collapses piano notes into micro-dimensional cells furiously birthing clusters which spark into further dazzling patterns as Nilssen-Love seemingly places his kit in a static state of constant destruction and reassembly.

Rock-a-Rolla (UK)

I det store Fire-bandet har også pianisten Dan Sandell sin sjølvsgade plass, ein musikal du la merke til når han handfast demonstrerte måtar å nærme seg instrumentet fysisk på. Eller som det står i pressemeldinga: Dei beste improvisatorane er dei som tykkjer om både å finne opp og av-oppfinne instrumentet rett framfor augo og øyro dine. Dei to har arbeidd ofte saman sidan dei starta trio med bassist Johan Bertling frå «Fire»-trioen, og dei går snøgt i musikalsk nærkamp så det luktar nesten svidd, på det nye albumet «Jacana». Det har tre bolkar kalla «Curvature», «Kauri» og «Jacana», der dei mot slutten av opningssporet rett og slett går over til å klappe. Sandell har også ei overtone-stemme han akkompagnerer pianospellet sitt med. Plata er opptak frå Kongsberg Jazzfestival i fjor, og dei har mykje på hjartet. Personleg likar eg slik musikk best live, for å oppleve framtoningen fysisk. Men det er slett ikkje vanskeleg å høyre kva dei driv på med. Bomber og granatar!

Dagsavisen (NO)

På papperet utgör Sandell og Nilssen-Love en duo som spelar piano och trummor. I praktiken arbetar de med så många olika tekniker och så stor dynamik på repektiva instrument - Sandell röst tillkommer dessutom - att de låter mer som en orkester. Det vil säga: variationsrikedomen och pregnansen hos de många klangerna är ena delen, formen er i stort sett den andra... Sandell och Nilssen-Love möts på plöstligt uppståndna platser, samtidigt som de skapar ett associativt, övergripande skeende.

Dagens Nyheter (SE)

Sten Sandell på piano och röst och Paal Nilssen-Love på trummor och slagverk är som två skulptörer som baxar det tunga stenblocket i rätt läge för att kunna påbörja sitt arbete, men som samtidigt också finputsar de sista bitarna. Allt är i deras händer och allt sker precis nu. (Ja varje gång du spelar skivan.) Energin är kopiös och precisionen ett schweizerur. De tre improvisationerna, tjugotre, sjutton och fyra och en halv minuter, rymmer mängder av olika stämningar inom sig. Full kraft och tyngd ofta, men även lätthet mikropausar och nya spår. Musikernas kontroll över storformen liksom smådelarna visar att de har grepp över ett skeende som rymmer både överraskningar och infall, och sin myckna kunskap och erfarenhet hanterar de till synes utan ansträngning. Från pianot klingar, bland mycket annat, något som en gång i tiden hade sitt ursprung i tidig jazz, konstmusik och någonting från bortre Asien, men allt transformeras till ett nytt egensinnigt klangblock, stort och mäktigt med utsökta detaljer. Musiken kom till på Kongsbergs jazzfestival den femte juli förra året. Det bör ha blivit brakande bifall.

Lira (SE)

I denne duoinnspillingen fra Kongsberg jazzfestival i 2013, tildeler jeg begge gullmedalje i tilstedeværelse. Musikken er storslått, vid og kraftig i sitt omfang, var og følsom i sine detaljer. Dette er forløsende åpent og

alvorlig, et uttrykk som søker mot den store konsertsalen heller enn jazzkjelleren.

Jazzytt (NO)

<http://www.theguardian.com>

<http://www.allaboutjazz.com>

<http://dalstonsound.wordpress.com>

<http://www.jazzword.com>

<http://soundofmusic.nu>

<http://www.marlbank.net>

<http://jazzinorge.no>

<http://torhammero.blogg.no>

<http://www.lira.se>

Njutningsfullt och gäckande

18 januari 2012 kl 02:00 Nutida Music inside the language Sten Sandell (LJ Records/Naxos)

Betyg: 5 av 6

Med trippel-cd:n Music inside the language släpper pianisten, improvisatören och kompositören Sten Sandell sitt tionde album i eget namn. Numera får vi även lägga till forskare bland titlarna då detta album är en del i en avhandling om improvisationsmusik som Sandell sedan fyra år arbetar med vid Göteborgs universitet. Det hindrar dock inte albumet från att tydligt stå på egna ben.

Röster, piano, orgel, elektronik, gitarr, cello och bas i skiftande dräkter och olika konstellationer. Lästa dikter av Bengt Emil Johnson med flera. Det är lika mycket ljudlig poesi som poetiska ljud.

Trion med Sandells piano, Sofia Jernbergs sång och Nina de Heney's bas utforskar hur olika accenter och angreppssätt förflyttar musikens centrum och skapar ett hörspel där språk med eller utan ord förtätas och förtunnas – faller sönder.

Det är mycket stimulerande, man ges utrymme att både förundras och fundera, retas och finna njutning. Likaså i duon med gitarristen David Stackenäs där samspelet och dialogen är enastående.

Men Sandell klarar sig även utmärkt på egen hand. Han framför solostycken för piano där han blandar stumma klanger med handfasta nedslag. Kanske är det ändå dramat Munnen som tilltalar mest: ett hummande piano, muterad blues med elektroniskt förvrängd röst, ett suggestivt skavande med piano, röst, orgel och elektronik i en mångfacetterad helhet. En annan godbit är Borduna, ett timplågt stycke där ljudesignern Sandell skapar en både meditatív och mystisk organism. Magnus Nygren

Sten Sandell: "Music inside the language"

onsdag 1 feb 2012

Sten Sandells nya soloprojekt kretsar kring bland annat fonetiska klanger som grund för improvisationer och grafiska kompositioner. Han utforskar även hur rummen där musiken framförs påverkar spelsättet och musikens riktning. Det är inga konstigheter, egentligen. Musik relaterar naturligtvis till hur vi uttrycker oss verbalt, och om rummets betydelse finns mängder av vittnesmål.

Men pianisten Sandell inviterar mer än bara ljud och musik. Boxen om tre cd-skivor kommer med en liten bok där illustrationer varvas med texter av bland andra Willy Kyrklund och Bengt Emil Johnson. Den språkliga utgångspunkten för musiken innebär också att texter läses som en part i dialogen, utöver den som sker mellan instrumentalisterna – och rummet.

De medverkande musikerna representerar en lyhördhet som är essentiell för vad Sandell kallar ett soniskt språk. Inte minst en serie stycken på trio med basisten Nina de Heney och vokalisten Sofia Jernberg blir en organisk legering av instrumenten, rösterna och orden. Även på egen hand med piano, röst, orgel och elektronik är Sandell på en gång suggestiv och stringent. Att kalla projektet för intermedia känns torrt och livlöst. Snarare är det ett drama för många sinnen. *Bästa spår: "Munnen"* Johannes Cornell Dagens Nyheter

<http://www.dn.se/kultur-noje/s>

20 oktober 2011 kl 01:00 Konsert Sound of Stockholm Jakobs kyrka

Skärpan saknas inte heller hos den brittiske saxofonisten Evan Parker eller pianisten Sten Sandell som spelar i Jakobs kyrka. De musikaliska detaljerna i duons improvisationer får dock kämpa en del mot rummets långa efterklanger. Men rummet ger naturligtvis även djup och tyngd. Som när Sandell byter från lilla till stora orgeln och fyller upp hela kyrkan tillsammans med Parkers tenorsax.

Med cirkulär andning och en teknik där han spelar flera stämmor samtidigt är Parker fortfarande ett unikum, hans bredd och ton är fenomenal och han är i form. Inte minst när han virvlar upp klangerna ordentligt på sopransaxofonen under en kort solosekvens. I Sandell har han dessutom en medspelare som utmanar honom ordentligt.

Magnus Nygren magnus.nygren@svd.se

"Sten Sandell är så mångsidig och uttrycksfull att han borde ha ett eget postnummer. Hans improvisation är förförisk. Han intar ljudrummet med stor auktoritet – sjunger strupsång, knäpper på flygelns strängar och slår rytmiskt på dess kanter. Oerhört kraftfulla tonflöden från hela klaviaturen bryter plötsligt riktning, ibland med hjälp av en vissling eller en nästan djävulsk baston från Sandells strupe. Att lyssna på Sandell är som att åka stillasittande" (Lars Grip, Orkesterjournalen)

"Sten Sandell's solo was a festival highlight: absolute polyrhythmic directness (threes and twos overlaid like an absolute metronome!), startling vocal interjections and a sensational manipulation of energy."

(John Corbett)

Sten Sandell Trio

Face of Tokyo

PNL Records 004

Av: Magnus Nygren

70 intensiva minuter i Tokyo. Sten Sandell Trio tränger djupt ner i förtätningarna när de spelar in *Face of Tokyo* i den japanska huvudstaden i februari 2008. Det är en upplevelse att träda in i trions mycket energiska musik. Sten Sandell som behärskar så mycket; han hamrar frenetiskt på tangenterna, skulpterar otroligt formstarkt abstrakta musikaliska figurer, kan svänga otroligt och inte minst bygga upp suggestiva och spirituella tillstånd. Paal Nilssen-Love som här växlar snabbt mellan det maximala och det minimala, gör ett starkt jobb. Johan Berthling som så tydligt och rytmiskt visar vilken bra basist han är. Det är inte utan att man tycker att det är synd att han spelar så lite frijazz/impro nu för tiden.

Inspelningen består av två långa improvisationer som delvis skiljer sig åt. Medan "Face up" är som en lång växelverkan mellan behärskning och expressiv utlevelse, är "Face Down" mer av spirituellt bygge. Men båda har inslag av andnöd, då det stundtals är så tätt att allt syre tycks sugas in i musiken. Sandell/Berthling/Nilssen-Love visar än en gång att pianotrion fortfarande är fullt livskraftig och utvecklingsbar.

Evan Parker & Sten Sandell

Ps1

psi 10.05

Av: Thomas Millroth

***Numera är det inte helt ovanligt **att musiker bjuder in ett rum till medspelare. John Butchers *Resonant Spaces* *är bara ett av senare års exempel, inspelat på olika platser i Skottland och på Orkneyöarna. Ett av de första, särskilt relevant med tanke på Sandell-Parker, var väl Mark Charig, Keith Tippett och Ann Winter, som 1977 spelade ett par dagar tillsammans i St Stephen's Church, Southmead, Bristol. Resultatet blev banbrytande albumet **Pipe Dream*. Här var det kyrkorum och orgel som gav luft åt musiken. Svävande sökande klanger. Ungefär som när Evan Parker och Sten Sandell slog sig ner i St Peter's, Whitstable för ett år sedan.*

Men skillnaderna är stora. På ett plan tycker jag nog Charig och hans vänner ännu vilade för mycket på förutfattade musikaliska meningar i förhållande till ljudrummet, som blev viktigt men inte jämbördigt. Det är klart, att det kan jag ju sitta och skriva idag. För trettio år sedan hade inte jämförelserna med t.ex. Butcher funnits och jag hade mer ogrumlat hört Pipedreams kvaliteter i sin tid.

I alla fall misstänker jag att den äldre brittiska inspelningen måste ha legat i bakhuvudet som en referens. Här tar nämligen Evan Parker tag i ett slags osofistikerat brassigt ljud i tenoren, som var vanligare då, när han till exempel själv spräckte loss med Brotherhood of Breath. Nu använder han saxen som en utlösare av ljud. Vassa, klirrande klanger blåses rakt in i kyrkvalven, som fylls och ekar. Det är effektivt och meditativt, vilket inte betyder att Parker avstår från att brassa på, fylla i och säga ifrån utifrån sina många års erfarenhet, vars summa bara överträffas av hans nyfikenhet på de nya ljuden.

Sten Sandell finner vi bakom orgeln, ett instrument som ju mer naturligt fogar in sig i kyrkorummet. Men han skulle inte vara Sandell om han inte snart sökte efter instrumentets förtätningar och lyckades packa samman ettriga rytmer, som blir märkligt okroppsliga, mer som komprimerad luft, eller flygande mattor där Parker lutar sig tillbaka och verkligen lirar sax på ett sätt som är ovanligt för honom. Hans gamla jazzrötter går i dagen.

Albumet innehåller sex nummer de kallat för psalmer, alla av olika karaktär. Intensiva, hårdskurna, luftiga med båda musikerna på sållsynt lyckligt humör. Ingenting är för banalt, allt är spännande.

Det är en fantastisk skiva. I båda musikernas diskografier kommer den inta en särskild plats.

<http://www.emanemdisc.com/psi.html>

Psalms

Evan Parker & Sten Sandell

Högst personligt och stämmingsfullt blir det när britten Evan Parker och svenske Sten Sandell improviserar fram psalmer i den akustikrika St Peterskyrkan i engelska Whitstable i september i fjol. Intressant är att höra hur Sandell på kyrkorgel lämnar sitt vanligtvis flödiga och hårt rytmiska spelsätt på piano för ett mer långsgående och utdraget. Och han gör det mycket bra. Instrumentets ljudliga karaktär finner likheter med Parkers eminenta och mycket känsliga tenorsaxofon. Det som verkligen lyfter är att höra hur de har förmågan att ta egna vägar även i samvaro – utan spår av effektsökeri. Magnus Nygren, magnus.nygren@svd.se
Publicerad: 28 juli 2010, 02.00

Sten Sandell Trio
Face of Tokyo
PNL Records PNL004
Bennink/Puglisi/Glerum
LAIV
Bassesfere BS014

Putting new spins on the delicate art of the Jazz piano trio are these two ensembles which produce notable work with their approaches the situation. Instructively enough each trio operates with the similar variables: a dominant drum stylist is linked with a solidly inventive double bass player plus an exploratory piano soloist who is comfortable playing both inside and outside.

On Face of Tokyo, the veteran player is Swedish pianist Sten Sandell, who has been that country's paramount experimental keyboardist since the 1980s, most prominently in bands with drummer Raymond Strid and saxophonist Mats Gustafsson. His cohorts are almost a generation younger. Bassist Johan Berthling, a fellow Swede, has partnered figures as diverse as Free Jazz saxophonist Fredrik Ljungkvist and microtonal guitarist Oren Ambarchi. Norwegian percussionist Paal Nilssen-Love is one of the busiest drummers in the world, in ensembles ranging from Atomic to Peter Brötzmann's Tentet. The ratio is reversed on LAIV. Here drummer Han Bennink, from the Netherlands is the old hand, having worked with most important figure in Free Jazz since the mid-1960s, including Brötzmann and is best-known for his long-time membership in the ICP Orchestra. Another Amsterdam-based ICP member – though a bit younger than the drummer – is bassist Ernst Glerum, who has also partnered Bennink in many combos. The youngest member here is Bologna-based pianist Fabrizio Puglisi, member of the Bassesfere Collective, who has worked with everyone from ICP cellist Tristan Honsinger to Italian drummer Zeno De Rossi's different bands.

A regularly constituted group, this Italian-Dutch trio's session, recorded live at a festival in Rome, finds the three moving among instant compositions and Jazz standards by pianists: Thelonious Monk, Duke Ellington and Jimmy Rowles. Besides the fact that the other two appear able to keep the usually overbearing and sometimes disruptive drummer under control, as notable is how then three make the thematic material – even Rowles' ballad "The Peacocks" – not jarring when played alongside pure improvisations. In fact during "The Peacocks", Bennink's accompaniment could be favorably compared to Paul Motian's with Bill Evans. Rowles' particular intermezzo here though is angled around intervallic layering with each parallel part exposed, including fortissimo bass-string plucks

This seems to be a carryover from Ellington's "African Flower" which precedes that tune, where Glerum's ringing andante bass solo not only promulgates the theme, but following an episode of stop-start angled reverberations, also recaps it. Meanwhile the pianist moves from high frequency note-flurries to Monk-like key clips and Ahmad Jamal-styled pacing, while the drummer exposes ratamacues and cymbal rebounds. Monk's influence is noticeable not only in the trio versions of that pianist's tunes, but also in the related improvisations. While these inventions are by definition more abstract, encompassing tick-tock backbeats from Bennink, spiccato bowing from Glerum and Puglisi's mandolin-like arpeggios from plucked internal piano strings, all are kinetic and percussive.

Because of this orientation, even "Epistrophy" gets a new lease on life with Puglisi's rubato and literally off-beat timed cadences gradually pulling back to reveal the theme, that is then delineated by Bennink's press rolls and Glerum's stentorian plucks. Backed by cascading runs and sharp clipped notes from the pianist plus drags and ruffs from the drummer, the bassist carries the melody for a while until Puglisi takes it back with cross-handed, pumping theme variations.

On the other CD, in contrast, no familiar themes are present on which the Scandinavian trio can work variations. Instead on this live Tokyo date the 10-year-old combo concentrates on two extended improvisations. Somehow the three players manage to perform both agitato and subtle in equal measures, with Nilssen-Love scattering his contributions among cymbals, unattached bells, drum tops and wood blocks and Berthling often sticking to portamento pulsing as well as strident string clumps. It may be the power of geographical suggestion likewise, but there are times throughout when thick stuck timbres from the bassist resemble those of a lute-like shamisen, or when Sandell's rapid pitch-sliding intonation takes on koto-like qualities.

Putting aside quasi-Oriental inflections to ones from absolute music, at one point Sandell turns from dynamic glissandi and patterning to paralleling stopped piano strings with vocalized growls; the better to expose flattened

note partials. Meantime the drummer rotates a single drum stick on top of an unlathed cymbal for maximum friction while the bassist creates complementary sul ponticello shrieks. As aggressive in his playing as Bennink can be, in contrast here Nilssen-Love's rhythmic movement is never loud enough to overpower the others' work. Technically, in fact, Sandell's percussive key slamming, inner string strumming and plucking are as fortissimo and staccato as anything the drummer produces. On the other hand it's Berthling's stops, stretches and scrubbed col legno runs which best express the thematic material. In both instances, the tracks come to a logical conclusion when the pianist's pressurized polyphony smoothly harmonizes with the bassist's swift walking. These noteworthy examples of Jazz piano trio extensions should satisfy both the open-minded traditionalists and those seeking new sounds.

-- Ken Waxman

Track Listing: Face: 1. Face Up 2. Face Down

Personnel: Face: Sten Sandell (piano); Johan Berthling (bass) and Paal Nilssen-Love (drums and percussion)

Track Listing: LAIV: 1. Impro 1 2. Epistrophy 3. Crepuscule with Nellie 4. Impro 2 4. Impro 3 5. African Flower 6. The Peacocks

Personnel: LAIV: Fabrizio Puglisi (piano); Ernst Glerum (bass) and Han Bennink (drums)

March 19, 2011

The Godforgottens

Never Forgotten, Always Remembered

Clean Feed CF 164 CD

Atomic

Theater Tilters Vol. 1

Jazzland Recordings 273339-7

Swedish trumpeter Magnus Broo and Norwegian drummer Paal Nilssen-Love are the soldering points of both these CDs. However, not only is each disc significant in its own way, but the thought process involved in creation is as different as the other musicians involved.

Energetic Young Lions with class, the five members of Atomic have put together a CD of hard-hitting originals whose ball-in-socket performance speaks to the group's constant touring over the past decade. Two other Atomics are Norwegian – pianist Håvard Wiik and bassist Ingebrigt Håker Flaten – and one, multi-reedist Fredrik Ljungkvist – is Swedish. Leaders in other circumstances – as are Nilssen-Love and Broo – collectively the players have worked in different groups in Europe and North America, with fellow Scandinavians, Americans, such as multi-reedist Ken Vandermark and pianist Marilyn Crispell plus Germans, including saxophonist Peter Brötzmann and trumpeter Axel Dörner.

An altogether different proposition, and recorded three years earlier, *Never Forgotten, Always Remembered* is more claustrophobic and atmospheric than *Theater Tilters Vol. 1*. Unlike his literally hard-hitting performance on the other CD, Nilssen-Love is relatively restrained here, depending more on ancillary percussion than his regular kit. Similarly Broo's identity as a modernist Clifford Brown on the other CD is traded on *Never Forgotten* for the long lines and rubato timing associated with Nordic sounds and ECM records.

Eschewing the soporiferous patterns of many ECM dates and replacing them with individual quirks however is the job of the two plus the other *Godforgottens*. Swedish bass player Johan Berthling, a contemporary of the Norwegians, has a reach which extends into playing electro microtonalism with the likes of Australian guitarist Oren Ambarchi. The last deity-abandoned contributor is veteran keyboardist Sten Sandell, whose Gush trio set the standard for Free Jazz in Sweden. Further differentiating this session from the other, is that Sandell plays not only his usual piano, but Hammond B3 organ as well and also exposes his guttural vocalizing.

Over the course of three extended instant compositions, the quartet amasses a string of distinct and mercurial tones that are sometimes droning and sometimes shrill. Hand slapping his strings or sawing them to induce tonal tension, Berthling provides the date's percussive centre. Nilssen-Love frequently brings forward his shaken chains and rattling bell tree as well as outlining cymbal pops and bass drum smacks, while Broo's carefully constructed chromatic lines often give way to shrill brays and juicy tongue stops. Sandell's on-again-off-again organ drone is in place, but so too are his key-clipping and high-frequency piano runs, usually sounded fortissimo.

Maintaining a similar pitch throughout the session builds to the nearly-20 minute "Remembered Forgotten". It's taken staccatissimo courtesy of the drummer's rim shots, paradiddles and pumps plus physically powerful strums and pops from the bassist. After Broo's linear grace notes relax into moderato fluttering, Sandell takes centre stage with techniques that flow separately from either hand: a low-pitched continuum from one and high-pitched silent movie-theatre-like riffs from the other. Berthling's ostinato ushers in piece's final variant, until percussion rat-tat-tats from Nilssen-Love's and Sandell's low-frequency organ flutters giving way to distant plunger work from Broo.

Role reversal comes for the drummer and trumpeter on the other CD, where nearly every track is characterized by vivacity and speed. This is particularly noticeable on the final tune, Ljungkvist's self-explanatory "Bop About". Reminiscent of a Jazz Messengers showpiece, this line from the Kristinehamn-born multi-reedist

follows every Hard Bop hallmark. Ljungvist's slurs, honks and flutter tonguing are spelled by high-pitched fireworks from Broo, splayed piano comping and back-beat drumming. Then, following the turnaround, the tenor saxophonist exhibits his intense vibrato before a shout chorus brings back the head, which is repeated once again following a pause.

Less formulaic, other compositions showcase the quintet's range. Wiik's "Murmansk" for instance is built around horn parallelism, double counterpoint whose lines never meet. Ljungvist also shows off his clarinet skill here. Staccato blowing modulates upwards to near-altissimo shrills and as effortlessly moves downwards to pressurized squeaks. Håker Flaten's intermittent plucks and Wiik's staccato pitter-pattering are also featured. But the highlight is Nilssen-Love's bravura solo, beginning with paddling and paradiddles, as he works away from the drum head centres to the rims.

One of the three Chicago-associated tunes – "Green Mill Tilter" and "Bop About" are named for Windy City clubs – "Andersonville", is Ljungvist's homage to the late tenor saxophonist Fred Anderson. To avoid comparisons, the reed man initially uses his clarinet to match contralto trills with Broo's heraldic flourishes and concludes by snorting away on baritone saxophone. With the initially discordant contrapuntal horn line backed by clipped, high-frequency chording from Wiik, Håker Flaten's ostinato and a quickening parade-ground beat from Nilssen-Love, it's the bassist's tough pulsing that redirects the tune to a Boppy swinger. Atop drags and flams from the drummer, the exposition is restated among Broo's rubato blasts, then drops away for a growling baritone sax solo and some woody bass slapping.

Redefining existing styles so that they fit their personalities as if they were well-tailored suits, is evidentially the preoccupation of this group of talented Scandinavians. More to the point they do so in their own way, avoiding the slavish emulations of many of their American confreres.

-- Ken Waxman

Track Listing: Never: 1. Always Forgotten 2. Never Remembered 3. Remembered Forgotten

Personnel: Never: Magnus Broo (trumpet); Sten Sandell (Hammond B-3 organ, piano and vocal); Johan Berthling (bass) and Paal Nilssen-Love (drums)

Track Listing: Theater: 1. Green Mill Tilter 2. Andersonville 3. Fissures 4. Murmansk 5. Bop About

Personnel: Theater: Magnus Broo (trumpet); Fredrik Ljungkvist (tenor and baritone saxophones and clarinet); Håvard Wiik (piano); Ingebrigt Håker Flaten (bass) and Paal Nilssen-Love (drums)

July 18, 2010

GUSH

Norrköping

Atavistic ALP 161CD

After more than 17 years together, the members of the Swedish-based GUSH now operates as three interlocking parts of one perpetual motion machine.

Occupied enough with other projects, the three – reedist Mats Gustafsson, pianist Sten Sandell and drummer Raymond Strid – bring a complementary desire for melded invention when they unite, as they did in Norrköping in 2003, for this, the band's first-ever domestic release in North America.

Fully in command of all elements of its instruments, the trio elaborates its thoughts over the course of three long selections of almost 19 minutes, more than 13½ minutes and more than 26½ minutes each. Best known of the three is now Gustafsson, who plays soprano, tenor and baritone saxophones and fluteophone, alto fluteophone and French flageolet here. Veteran of large groups led by German saxophonist Peter Brötzmann and British bassist Barry Guy, as well as smaller bands with American saxophonists Joe McPhee and Ken Vandermark, Gustafsson is as easily at home in the United States as Europe. Inventive timekeeper Strid also works in Guy's large groups as well as smaller bands. Sandell, not only improvises with Scandinavian players like saxophonist Fredrik Ljungkvist, but as a graduate of Stockholm's Academy of Music nurtures a fascination for electro-acoustic and contemporary so-called serious music.

Note this most clearly during the more-than-26 minutes of "Rhomb", as his voicing and touch vibrates from low to high frequencies and all stations in-between. Affecting the outlines of a fantasia that notwithstanding its freedom mingles comfortably with the others' output, he's the master of low-key – literally – variations, whereas the remaining two use volume to pump up their solos.

Starting with strummed piano chords, Sandell sensitively works his way from light plinks, to near toy-piano timbres, than finally to gentling harmonies that pull together Gustafsson's and Strid's strident outbursts. Meanwhile the saxophonist uses flattement, tongue-stopping, snorts and vocalized yelps to make his point – finally escalating to glossolalia. Midway in vociferousness between the others, the drummer sticks to rim shots and wood-block ratcheting to make his points.

When the reedist's buzz-saw growls emanating as much from the body tube as the reed, the imperturbable percussionist turns to dedicated cymbal taps, bell ringing and hand drum accents. Then, since Gustafsson insists on displaying more tongue slapping than a child licking a large ice cream cone, Strid's drumming becomes abstract and arrhythmic, allowing Sandell's hyperkinetic cadenzas to encircle the saxman's notes. Double-timing from both sides of the keyboard, the pianist's polyphonic pulsations augment to clobbering and Strid joins in

with a heavy hand and heavy foot on floor tom and hi hat. Returning to cymbal patting and drum stroking to affect an extro, the percussive gestures channel Gustafsson's outpouring back to a variation of his initial, nearly inaudible intro.

Both other tunes function with similar strategy modifications. Gustafsson may unpack his fluteophones for unvarying intense single tones, yet he doesn't miss a chance to alternate near silences with cat-like screams, bubbling split tones or rolling tongue stops. Sandell introduces lower-case arpeggios, highly syncopated right-handed actions or contrasting dynamics, as one set of fingers creates tremolo patterns and the other a contrapuntal line. Meanwhile Strid shakes his drum tree, fondles his smaller drum tops suggestively or batters them with full force as the occasion demands.

Familiarity has made GUSH the perfect three-headed improv machine over the past few years and NORRKÖPING merely gives North Americans a chance to catch up with the rest of the Free Music world.

-- Ken Waxman

Track Listing: 1. Handpicked 2. Sava 3. Rhomb

Personnel: Mats Gustafsson (soprano, tenor and baritone saxophone and fluteophone, alto fluteophone and French flageolet); Sten Sandell (piano and voice); Raymond Strid (drums)

November 7, 2005

Surd

Live at Glenn Miller Café

Ayler Records

Sandell/Stackenäs/Parker/Guy/Lytton

Gubbröra

psi By Ken Waxman

May 2, 2005

Swedish guitarist David Stackenäs has been someone to watch every since he released his remarkable solo session, *The Guitar*, on Häpna five years ago. Since that time he's extended his early promise, playing with a variety of improvisers ranging from Swedish saxophonist Mats Gustafsson to American multi-reedist Ken Vandermark.

Recorded one month apart last summer in Stockholm and London, the most recent CDs on which he's featured, suggest that he may be at a crossroads. Live at Glenn Miller Café, featuring local band Surd – Fredrik Nordström on alto and tenor saxophones, bassist Filip Augustson and drummer Thomas Strønen as well as the guitarist – in a speedy freebop romp that at points veers awfully close to fusion-like excess. Far superior is the more than 71½-minute Gubbröra, which matches Stackenäs with four veteran improvisers. Duos with fellow Swede Sten Sandell on piano, voice and electronics, make up the first two tracks; the third adds Sandell and Stackenäs to the transcendent British trio of Evan Parker on soprano and tenor saxophones, Barry Guy on bass and Paul Lytton on drums.

High energy, Surd establishes its parameters with the first tune, a speedy punk-rock version of Steve Lacy's "38". It encompasses Nordström's screeching reed bites, complicated-parade ground drum rolls from Strønen, plus rapid note clusters and bell-like reverb from the guitarist.

The oddity about it and the subsequent tracks is the curiously pugnacious soloing of Nordström. Usually an inside-outside player, who has recorded excellent CDs under his own name – featuring bassist Augustson – and with Italian reedist Alberto Pinton, he seems to have put aside his finesse for pure raunch here, Could it be in response to the club crowd?

Most disappointing is "Head P", which he wrote in honor of the rock band Portishead. More than six minutes of grungy nonchalance, the ballad includes snatches of what could be some of the rock band's original tunes, but mostly showcases freak notes and false registers from the saxman and tick-tock ringing guitar plucks from Stackenäs.

Other pieces are better, at points giving the guitarist space in which to explore skewed blues vamps and country and western licks as well as moderato picks and plucks. What's more, Nordström often double and triple tongues after split second forays into higher, buzzier registers. Elsewhere, guitar techniques of the moment include distorted timbres that compress into a steady drone, lots of ringing filigree in double counterpoint to the sax line, and power chording. The reedist also tries out glottal punctuation of single, emphasized notes, plus growls and phrases that seem unattached to anything else. Strønen gets involved as well, ending up smashing every resonating part of his kit on "Bye. Bye Teddy", which begins with his low-key exploration of struck rims, plus abstracted triangle, bell and cymbal manipulation.

Combing the best and the worst of the situation, the bassist's "Magnum Bonum" is the track that features steady bass work as well as concussion and friction from the drum kit, giving the front line room to blow. Stackenäs' slurred fingering broadens to such an extent that it almost sounds as if he's producing organ chords. This process later gives way to whimpering folksy lines and distorted reverb of flanged excess. Additionally, Nordström seesaws from powerful straightahead blowing to a sort of psychedelic freebop that ends with him squeaking and

honking in primitive frenzy, as Strønen attacks the drums as if he was Keith Moon in the days of "My Generation". Still, this overindulgence seems to excite the Swedish audience.

One month earlier at London's Freedom of the City festival Stackenäs' inner Jeff Beck was nowhere in evidence. Instead his cerebral string musings could be related to any one of many low-key BritImprov guitarists. Moreover, the electronics heard on the first two pieces comes not from amp distortion, but Sandell's shadowy, arrhythmic manipulations.

"Jansson's Temptation (part 1)", for instance, often shifts tonal centres, with the ghostly line of oscillating electronics converging with sideband shakes. Then there's the pianist's off-key counter tenor vocalizing that accompany lone key plunks. Paving single notes, Sandell manipulates fluttering tone hisses at the same instant, with Stackenäs advancing single strums or concussive runs alongside the keys' trebly plinks.

Using broken octaves, the blunt qualities of both piano and guitar are brought to the forefront midway through, as the pianist's contrasting dynamics move from low frequency to high frequency and broken chords are massaged into harmonic statements. Keeping very much in the background with chromatic plucks, Stackenäs soon yields to Sandell. From then on the piano man settles himself for as time in the lowest quadrant of the soundboard, unleashing a full open chordal attack of passing chords and pressured pedal sustain so that he seem to be flying across the clavier. With fluttering electronic hisses underscoring his actions, vibrations and overtones race in tandem from left and right hands coalesces into vibrating melodies that are given additional resonance and color, eventually blanching back to single rapped keys.

"Jansson's Temptation (part 2)" is more of the same, although here among the pulsating slidewhistle tones from electronics, and the abstracted collected chords that define Sandell's near non-Westernized rubato patterns, the guitarist gets in a few more licks. Flat-picking, he manages to parlay ringing chords and sustained vibrato-like echoes to suggest both the melodic and rhythmic shape of the piece, only gradually succumbing to pick guard and wood slaps that meet piano wood raps and unvarying keyboard patterns.

Upping the ante, the title track welcomes the members of the self-contained British trio, who have been playing together in different combinations for decades. Beginning with a slurred swoop from Parker's sax and carefully positioned cymbal whap and bell resonance from Lytton, the hosts announce their presence. Soon, with Sandell's piano patterning, Stackenäs' plucks and arco actions from Guy, the five are operating in quintuple counterpoint.

Reductionist, the smacks, rattles, shuffles and picks are such that individual identification is masked. Low-level ring modulator loops, buzzes and reverberations amplifying Guy's ponticello sweeps add to this.

When Parker switches to soprano, teasing out legato swirls that reconstitute themselves into lighter toned actions, the piece opens up still further. Lytton's guillotine- sharp cymbal slap cut off the reedist's attempt at circular breathing, as the fretman introduces banjo-like chromatic picking and Sandell key plucks and unleashes low-level electronics.

Two-thirds of the way through, Stackenäs' strums a series of single notes as the saxophonist circles and powers different distinctive phrases, Guy bows stentoriously and, after scene setting with hollow resonance from a wood block, Lytton scrapes unattached wood and vibrates his cymbals. A brief reconstruction as a piano-bass-drum rhythm section behind judicious finger plucks from the guitarist melts into distracted chording from the piano, off-to-the-side tongue slaps from the reedist, intermittent picking from the guitarist and plucking from the bassist plus rambling drum stomps. In contrast to Surd's aural flag waving climax, the music of these five logically and delightfully vanishes into thin air.

Stackenäs' skill making an impression in this exalted company speaks to his development as does his actions trying out new riffs with Surd. Nonetheless, how soon the definitive David Stackenäs guitar statement will emerge is still an open question.

May 2, 2005

Sten Sandell Trio

Flat Iron

(SOFA)

By Ken Waxman

May 10, 2004

Undeniably tough as iron, but with all the striations and curves on show, the music produced by this Scandinavian trio is anything but flat. Listening to the three tracks on this CD, you'll note how in the right hands, standard jazz trio instrumentation can be molded into take-no-prisoners free improv.

With his harsh, jabbing piano lines, leader Sten Sandell has been exhibiting his stylistic influences from folk and ethnic musics, contemporary classical and improv since the late 1970s. Gush, a Swedish co-op he's part of with saxophonist Mats Gustafsson and percussionist Raymond Strid, is how most non-Swedes know him. But he's also scored for music for film and dance performances and even recorded in duet with American saxist Ken Vandermark.

Another Vandermark associate, inventive Norwegian percussionist Paal Nilssen-Love's wealth of imagination has impressed nearly everyone he's come in contact with over the past five years. He's versatile too, holding

down regular berths in bands as diverse as in the Free Jazz trio of Norway's veteran reedist Frode Gjerstad and Finnish guitarist Raoul Björkenheim's Jazz-Rock fusion band.

No afterthought, young Swedish bassist Johan Berthling gives as good as he gets here. No surprise either. His recording history ranges from romping, stomping Free Jazz with saxist Fredrik Ljungkvist and Strid to near-ambient microtonality in a duo with Australian guitarist Oren Ambarchi.

Not that there's any sign of that laid back persona on Flat Iron. Almost from the first notes, Berthling is in there bouncing and stretching contrasting string lines alongside the pianist's runs, which at times take on a fleet Herbie Nichols-like congruence. Content to hold down the rhythmic function, Berthling gives the drummer enough space to rumble away on the snare and bass drum, as Sandell showcases contrasting dynamics with right handed, cascading tremolos and left handed basso swoops. Soon, the pianist is repeatedly pressing firmly on one key, building up some dramatic Silent Movie music style counterpoint until internal piano strums team up with similar motions from Berthling to ease the tension. As Nilssen-Love turns from what sounds like doorbell ringing to running a wetted finger along a drum top, Sandell's electronically altered voicing introduces note clusters that reassert themselves as a new melodic statement.

Berthling affirms himself the most on the third and shortest track, introducing the theme with strong, Mingus-like even-handed pizzicato, with muted accompaniment from the drummer using brushes. Unleashing sine waves and altered, falsetto vocal exhortations, Sandell's shrill tones prompt thoughts of how Frankenstein's monster may have sounded as the electricity flowed through his head. When irregular drum pulses then appear, the pianist starts hammering out rough, left-handed key explorations, then thick, two-handed arpeggio clusters. Meanwhile, the bassist saws away col legno at the bottom of his range and Nilssen-Love provides asymmetric cymbal snaps and reverberations.

"Flat Iron 2" applies variations of all these techniques to the wiggling, double-timed sideways theme. Berthling exposes a harsh, ponticello timbre as if he's dragging a knife blade across his strings; Nilssen-Love works his way to broken note bashing; and Sandell puts on his most impressive keyboard display.

Mixing some McCoy Tyner into his Herbie Nichols, the pianist's irregularly vibrated touch accelerates to high frequency, doubles and triples in intensity and speeds along with a modal overlay. Finally flashing bent notes reconstitute themselves into rippling right-handed near-harpsichord timbres.

Standing Wave, this trio's first effort in 2000 introduced an exceptional, improv piano trio. This CD confirms and enhances that first impression.

STEN SANDELL

Standing Wave

SOFA 504

PAAL NILSSEN-LOVE

Sticks & Stones

SOFA 505

Taking the traditional jazz piano trio one step forward into the future, this admirable CD also shows off the advanced instant compositional skills of some of the musicians who live on the roof of Northern Europe.

Consisting of two Swedes -- pianist Sten Sandell and bassist Johan Berthling -- plus Norwegian drummer Paal Nilssen-Love, the band is just one of the three musicians' ongoing projects. Leader Sandell, whose interests encompass contemporary composed and ethnic music as well as free improvisation is best-known for his association since 1988 with saxophonist Mats Gustafsson and percussionist Raymond Strid in Gush. Young bassist Berthling, is part of a working trio with Strid and saxman Fredrik Ljungkvist, and has toured with Gustafsson and saxist Ken Vandermark. Understated drum stylist Nilssen-Love not only played with Norway's Free Jazz father, saxophonist Frode Gjerstad, but also was part of the School Days quartet with Chicago's Vandermark and trombonist Jeb Bishop.

Each man is fully confident in his abilities and competent in drawing the others into his orbit. The five originals on the disc not only have a unity about them, but also suggest voicings and rhythms unique to the three musicians on this project.

Concentrating on the upper registers as he does on the title tune and "Elongate," Sandell skirts percussive hammering for ambidextrous run creation in such a way that the right hand definitely knows what the left is doing. Sometimes his solos will be as cold as a Swedish December and as speedy as a winter ski-do, other times he'll be as busy and alive with concentric chords as a Stockholm street scene.

Berthling appears to have equal facility playing arco or pizzicato. Plus with 30 years of contrabass alchemy now in the music's history, sounds that appear to be snapped rubber bands arise from his bass as easily as mournful bowed passages. Notable at times more for what he suggests, rather than plays, Nilssen-Love frequently veers from the sort of straight time needed on "Elongate" to tiny percussion droplets from bells and wood blocks on tunes such as "Axel".

Instructively, although part of STANDING WAVE was recorded "live" at the Edvard Munch museum, you hear no sounds from the audience; most were probably standing there open mouthed in awe.

Nilssen-Love is in the solo spotlight on STICKS & STONES. Though the title itself is a bit of a misnomer. Certainly his sticks -- and mallets and brushes -- are very much in evidence, but the only stones there are probably make up the walls of the Sofienberg church in which this session was recorded. However the breath of his accoutrements means that the disc is subtly subdivided in such a way that it seems as if you're getting a concert from three different percussionists. For variety's sake Nilssen-Love used three different drum sets here: a stripped down kit with only hi-hat, snare and cymbal; a standard jazz kit; and the third extended with more cymbals, bells, wood blocks and the like.

Whether by accident or design however, his percussive expertise is such that you can only guess which resonators are in use on which track. In this case consistency is a virtue.

As high energy and dynamic as his work may be, he craftily stays away from the clangorous blitzkrieg that characterized earlier free percussionists like Han Bennink. Whether he's carefully dragging a bow across a cymbal, or investigating the sonics that result from the exploitation of a jazz kit, or just measuring the echoes that arise from the judicious use of wood blocks and snares, his aim is to offer as much music as possible. Note that's music, not percussion music.

Whether it's one man's conception or the melded ideas of three, both of these discs offer exceptional sounds and disparate views of how to improvisations should be actualized.

-- Ken Waxman

Track Listing: Standing 1. Mural 2. Standing Wave 3. Axel 4. Edvard 5. Elongate

Personnel: Standing: Sten Sandal (piano); Johan Berthling (bass); Paal Nilssen-Love (drums, percussion)

Track Listing: Sticks: 1.No Way Out II 2. Snap 3. Sweet and Lovely 4. Butterfly Wings 5. Guleboy 6. Dots 7. Spots 8. Fast Colour 9. B 10. Hedda 11. No Way In

Personnel: Sticks: Paal Nilssen-Love (drums, percussion)

July 16, 2001

Wednesday, 16 June 2010

PER ANDERS NILSSON / STEN SANDELL / RAYMOND STRID – Beam Stone

Psi

“Each sound has its own narrative!” is the original motto of Beam Stone, the trio of Per Anders Nilsson (computer, synthesizer), Sten Sandell (piano, prepared piano, electronics and voice) and Raymond Strid (percussion). Formed in 2006, the group plays intensely through a cycle of electroacoustic prospects that seem to defy whatever logic people might try to relate to the resulting music. It is indeed a type of improvisation that is “viscerally cerebral” and essentially textural, not linked to any kind of universally intended linear or harmonic concept, if not in a futuristically brutal form linking these investigations to the analysis and subsequent decomposition of a defined timbre. According to that, the record offers more than a moment of illumination to those who are growing tired of listening to pre-digested “free formats” typically informed by repeated visits to the extremes of jazz and its derivative ramifications.

Obviously the conspicuous effect of synthesizers, computers and electronics on the listener’s consideration is a primary factor, and one of the most attractive ones. The clouds of gaseous matters elicited in “Peneplain”, for example, are underlined by a constant hum that almost defines the track as a drone piece, despite the presence of divergent noises and other forms of eccentric propagation. The preposterous morsels of detuned rarefaction heard at the beginning of “Luster” blend admirably with the piano in an overall mood of alien anarchy, leading to next-to-incongruous modifications of pitches and chords. The acoustic explorations are handled with the usual cold efficiency by Sandell, an idiosyncratic pianist like few others. He chooses a series of notes, builds entire castles upon their obstinate repetition, bringing the harmonics out and fusing those characteristics with Strid’s individual indeterminacy (although perennially immersed in concreteness). This uncontainable whole is swallowed and regurgitated in triturated protrusions by Nilsson’s computerized setup. Periodically we find ourselves looking at a partial dissolution of common sense; that’s also the exact reason for which this set shines of an absolutely distinctive identity.

Posted by MASSIMO RICCI at 12:49

"Released on drummer Paal Nilssen-Love's own PNL label, the trio further consists of Sten Sandell on piano and Johan Berthling on bass. Recorded live in Japan in 2008, the album consists of two tracks: "Face Up", and "Face Down", for twice more than half an hour of quite intense musical explorations. The first track is a high energy work-out, the second starts with counter-rhythmic percussion, full of explosive power and creativity, Berthling joins on bass, first plucked, and when Sandell joins he moves to arco, while the pianist plays some eery chords, gradually driving up the tempo and energy level for again a dense improvisation, that suddenly collapses for some minimalist interaction, with all three musicians exploring the more uncommon aspects of their instruments.

In stark contrast to some of the other albums below, the album demonstrates that technical mastery and musical vision make it possible to bring depth and emotional drive even with the most common of all jazz line-ups."- Stef, FreeJazz-Stef

”Improvisatören Sten Sandell rumsterar också skickligt om med jazztraditionen. Men i hans energiska, dynamiska och roliga framträdande, ensam med en flygel och elektronik, ryms alla möjliga stilar och epoker. Sandell attackerar tangenter lika gärna som han trummar och skrapar på flygeln och knäpper på strängarna. Han visslar och processar rösten elektroniskt och får det stundtals att låta som en klassisk pianokonsert i 3D som druckit sig redlöst berusad.” Dan Backman, 100417 kultur@svd.se

Publicerad: 2010-04-04

The Godforgottens – Never forgotten always remembered

(Clean Feed)

Taggig melodisk improvisation. Om det bara gäller att måla upp ett dramatiskt scenario kommer The Godforgottens lätt att bli hågkomna. Sällan känner man just den elektriska laddningen tydligare än hos denna mestadels (utom hammondorgeln) akustiska kvartett. Magnus Broos smattrande trumpet eldar både själen och massorna, söker melodier och ingångar. Men att marschera till Paal Nilssen-Loves trumslagverk går inte, det finns alltför många håll att gå åt. Johan Berthlings basspel flyger som ballonger – från tunga zeppelinare till såpbubblor. Och Sten Sandells piano som ofta brukar dra ut essensen och föreslå nya vägar, får konkurrens av hans nyfunna orgel som blir en nyfiken lekstuga, byggd av plockepinn, registerandrag och en hal fläsksvål. Man kan säga att gruppmedlemmarna förstår varandra i både delar och helhet snarare än att vara väldigt samspelade. Vilket gör att det ständigt uppstår små förskjutningar och spänningar i mötena dem emellan, och musiken sprakar som en nyårsraket.

Leif Carlsson

Februari 2010:

”Magnus Nygren tipsar:

The Godforgottens: Never forgotten, Always remembered (Clean Feed)

Sten Sandell på hammondorgel tillsammans med sin trio och Magnus Broo. Underbart!

Sten Sandell live på Fylkingen

Sandell ligger på topp även solo. Med en oerhörd musikalitet låter han hela pianot tala under sin solokonsert på Fylkingen i slutet av januari.”

” Det blir tydligt då jag hör Sten Sandells bidrag, som är en märklig åkallan; inte den Sandell jag hade förväntat mig, den dynamiske pianoguden. De dronande tonklungorna får andra stå för i denna sammanställning. Sandell dyker djupt i ljuden. Jag kommer inte glömma det.

Thomas Millroth i www.soundofmusic.nu

GappleGate Music review by Grego Edwards

January 29, 2010 ·

The Godforgottens – Never Forgotten Always Remembered (CF 164)

There are times when the cumulative effort of listening to CD after CD of music can bog the senses. It is enormously time consuming, enormously tedious at times, and frustrating on a number of levels. The point is, when something doesn't stand out one way or another, when it sounds like 500 other CDs you've heard in the last year, what do you say about it?

Thankfully today's CD does not have that problem. The Godforgottens' "Never Forgotten, Always Remembered" (Clean Feed) does stand out from the pack. It's a free improvisation distinguished by Paal Nilssen-Love's anarchic everything-but-the-trashcan drumming insouciance, by Johan Berthling's earthy, rumbling double bass, and perhaps most of all, the brazen excitement of Magnus Broo on trumpet and the keyboard work of Sten Sandell.

The beginning of the performance has a droning quality set off by Sandell's Hammond B3 and Broo's cosmically directed trumpet. The sound of the group here is much more than the ordinary free improv ensemble at work. They hover and drone around a pitch center with avant asides and somehow manage to invoke that eastward gazing "Universal Consciousness" sort of sound that Alice Coltrane created in her prime, but without directly referencing it.

The second section has a rough-and-tumble, head-over-heels quality that is abetted especially by Nilssen-Love's cacophonous crashing and clashing of timbres and textures. The final section brings the B3 into the mix once again with drones and melodic sustains, and with some really rather bracing trumpet from Broo.

This is accessible avant garde music that does not run through the usual exercises of how to attain a group collectivity. It's different and it's very good.

<http://www.gaplegate.com/musicalblog.html>

December 11, 2009 in

Sten Sandell and Mattias Ståhl *Grann Musik (neighbour music)* (Clean Feed) Unlike Taborn and Fine, Sandell works the piano almost like a classical player. His touch is refined and crystalline, qualities only emphasized in combination with vibraphonist Ståhl. Throughout *Grann Musik* the two musicians sound like one instrument. Harmonically, it is quite authentic: we are beginning to arrive at the historical moment when organized atonality à la serialism is within the grasp of committed and well-schooled improvisors. Sandell and Ståhl must have worked very hard indeed to achieve this effect. (DTM is run by Ethan Iverson. Reid Anderson and David King)

Always Forgotten, Never Remembered, Remembered Forgotten

Músicos:

Magnus Broo: trompeta

Sten Sandell: piano, órgano Hammond B3

John Berthling: contrabajo

Paal Nilssen-Love: batería

Clean Feed, 2009

Calificación: A la Marosca

La función del arte en la sociedad es edificar y reconstruirnos cuando estamos en peligro de derrumbe (Sigmund Freud)

En el mundo contemporáneo la capacidad de recibir informaciones sobre el arte de diferentes culturas se ha multiplicado dramáticamente. Sin embargo esa información no se traduce en conocimiento con la misma intensidad, llegando incluso a transformarse en un objeto que muchos miran pero no ven, que muchos leen pero no comprenden y que muchos oyen pero no escuchan. La uniforme internacionalización de la estética y su consecuente falta de asombro o rechazo, nos ubica en los umbrales de un camino que se bifurca entre la posible pérdida de identidad y un hipotético mejoramiento de la comprensión entre diferentes culturas.

En búsqueda de claridad ante ese dilema del arte se puede optar por evitar las hibridaciones, los mestizajes estéticos y el intercambio cultural o, en cambio, preferir su intensificación. Lo que no podemos hacer es huir a la dinámica de esa realidad multiforme en la que estamos inmersos.

Es lógico suponer que el arte tiene una tendencia natural a evolucionar y eso, en el contexto actual, implica preferir el camino que conduce a la intensificación del intercambio de culturas en lugar del que acarrea a su recíproca anulación.

Este fenómeno no sólo obedece a que la información en muchos casos se produce de manera superficial o a la falta de compromiso y aparente banalidad de los receptores de la información, sino también a raíz de las dificultades propias de esa multiplicidad. La diversificación obliga a que un simple enunciado, informe, mensaje o referencia lleve implícito conocimientos previos, involucre una descripción de contexto e impulse el dominio de un lenguaje común que facilite su comprensión.

Esa descripción de la realidad se asemeja al maravilloso relato de Jorge Luis Borges *La busca de Averroes*. En ese cuento, recopilado en su libro *El Aleph* de 1949, Borges nos presenta a un filósofo andalusí de la Córdoba medieval que debe comentar los textos de la *Poética* de Aristóteles pero fracasa al intentar, en vano, traducir los términos de "tragedia" y "comedia". Términos que resultaban incomprensibles en el Islam debido a que el teatro era una costumbre ajena a la cultura árabe de aquellos tiempos.

Le aclaro que estas reflexiones no son producto de una noche de alcohol sino de varias... de varias cosas, quiero decir. Bueno, un poco de alcohol también.

Una de esas cosas tiene relación con *Never Forgotten, Always Remembered*, el álbum debut del cuarteto escandinavo *The Godforgottens*.

A la hora de abordar una cabal descripción de esta obra, si obviamos sus antecedentes, orígenes e intenciones, podemos llegar a enfrentarnos a las mismas dificultades que encontró Averroes en el cuento de Borges. Es cierto que no estamos en la Córdoba medieval, ni pretendemos comprender la *Poética* de Aristóteles, ni somos musulmanes (al menos yo no lo soy) pero, en compensación, tampoco poseemos la lucidez literaria de Borges (ni ninguna otra). De cualquier manera lo intentaremos o, si usted prefiere, lo intentaremos de... cualquier manera.

Never Forgotten, Always Remembered es una obra visionaria, singular y de visceral complejidad. En su testimonio estético no existen vestigios de preciosismo, de grandilocuencia ni de beatería innecesaria. Por el contrario, en sus pliegues armónicos se escuchan ecos de un sonido rocoso, robusto y espeso pero a la vez de extraordinaria claridad. En sus contornos se forman imágenes divergentes que oscilan entre amplias dinámicas

perfectamente controladas y caóticos pasajes de atormentado frenesí auditivo. The Godforgottens, sin hacer concesiones a la espectacularidad, se vale de esos elementos para exponer un punto de vista subjetivo pero que, en lugar de evidenciar cierta frialdad intelectual, ofrece una óptica dramática, febril y angustiosa.

Dejo constancia que en mi desbordada adjetivación subyace un intento por evitar utilizar definiciones de orden musical ajenas al sentir de la obra pero que también expresan un intento por alejarme de la obsesión del Averroes de Borges, quien obligado a usar la versión árabe de la *Poética*, tradujo (en ausencia de otras palabras) los conceptos de “tragedia” y “comedia” como “elegía” y “sátira”.

Los miembros The Godforgottens son músicos experimentados que, en sus respectivas carreras, se han caracterizado por expresar sus habilidades eludiendo los caminos más fáciles y sencillos. En los lenguajes musicales que han transitado hallamos influencias comunes provenientes del rock experimental, la música clásica contemporánea, el hard bop, el free jazz y la música improvisada creativa.

Sin embargo ninguno de esos estilos, aun cuando están presentes, definen por sí solos lo que procede de Never Forgotten, Always Remembered.

El ángulo de análisis más subjetivo que podemos hallar reside en el nombre de la banda ya que The Godforgottens (Los olvidados de Dios), además de invitar a múltiples lecturas, encierra en sí mismo una profunda reflexión filosófica sobre la existencia de Dios, el lugar que ocupa en la sociedad contemporánea y su relación con el arte. La definición más usual de dios lo describe como un ser supremo al que se le atribuyen facultades de omnipotencia (porque todo lo puede), omnisciencia (porque todo lo sabe), omnipresencia (porque todo lo abarca) y omnibenevolencia (porque es absolutamente bueno). El sopesar estos conceptos con la existencia de “olvidados de dios” no sólo nos enfrenta al dilema filosófico de la existencia de dios sino también a la aparente falta de concordancia entre esos cuatro atributos y la realidad.

Debo confesar que siempre me apasionó el análisis metafísico, incluso llegué a estudiar filosofía durante algún tiempo. Más precisamente hasta que fui expulsado cuando en la clase de metafísica me descubrieron tocándole el alma a una curvilínea compañera. A pesar de mi frustrada experiencia académica nunca me alejé demasiado de la filosofía. De hecho, me mudé a un modesto departamento enfrente de la universidad; así que desde mi ventana podía ver todo lo que allí ocurría. Además ahí tuve libertad para tocarle el alma a la curvilínea compañera (varias veces) y también a otras compañeras de diferentes formas geométricas. Fue una experiencia reveladora.

Hablando de revelaciones digamos que Never Forgotten, Always Remembered, en origen, fue concebido como un álbum del *Sten Sandell Trio* con Magnus Broo en trompeta como músico invitado. Este destacado trío de avant-jazz fundado en 2001 ya había experimentado la incorporación de invitados en 2007 con el álbum *Strokes* (allí, junto al saxofonista John Butcher). No obstante, en esta ocasión cuando el trío-devenido en cuarteto-ingresó al estudio de grabación, se encontró frente a una criatura musical completamente diferente. Ese hecho se traduciría, finalmente, en la constitución de un nuevo proyecto colectivo bajo la denominación The Godforgottens.

La plástica de las tres piezas contenidas en el álbum se complementa como si se tratara de diferentes movimientos de una misma suite.

El preludio de *Always Forgotten* construye una atmósfera perturbadora en cuyo núcleo hallamos al órgano Hammond de Sten Sandell girando en derredor de un obsesivo centro tonal sobre el que orbitan el hipnótico ostinato del contrabajo de John Berthling, un caótico fondo percusivo pleno de matices a cargo de Paal Nilssen-Love y la innegable riqueza idiomática de la trompeta de Magnus Broo oficiando como voz principal. Luego el contexto sonoro muta en un dramático *crescendo* integral que abarca los componentes armónicos, métricos, contrapuntísticos, temáticos y motivicos en donde el piano reemplaza al órgano mientras la trompeta adquiere la impronta de un lamento. Por último, desembocan en un desenfreno rítmico sin diseño aparente que se diluye pausadamente en una coda de bucólico sosiego.

El inicio de *Never Remembered* es gobernado por una percusión de carácter tribal, el canturreo gutural que emerge de la voz de Sandell y un vulnerable fraseo de la trompeta. El órgano dispara extrañas figuras armónicas sobre el breve *staccato* de la trompeta y la descarnada intervención del contrabajo, provocando una sensación de aceleración cromática cuyo ascenso concluye en un descomunal solo de batería.

Remembered Forgotten es un carrusel de emociones que van de un dueto demoledor entre Broo y Nilssen-Love a un ejemplar ejercicio de interacción colectiva en donde asoman las perturbadoras volutas de órgano y la línea melódica esbozada por la trompeta en el tema inicial y la voz gutural y el ostinato en bajo del segundo tema.

Never Forgotten, Always Remembered es un álbum fantástico e inclasificable, lleno de entusiasmo, virtuosismo, soberbias improvisaciones e intensidad interpretativa.

Pero también es un grito de rebeldía, un aullido vanguardista, un gesto subversivo que proviene de artistas que ya no quieren seguir siendo “los olvidados de Dios”.

Es hora de aullar, porque si nos dejamos llevar por los poderes que nos gobiernan y no hacemos nada por contrarrestarlos, se puede decir que nos merecemos lo que tenemos (José Saramago)

Sergio Piccirilli

The Godforgottens – Never Forgotten, Always Remembered (CF 164)

*****

The Sten Sandell Trio + Magnus Broo is something else entirely than what you would expect. The band is called the Godforgottens, with Magnus Broo on trumpet, Sten Sandell on Hammond B3 organ and piano, Johan Berthling on double bass, and Paal Nilssen-Love on drums.

The first piece starts like a tune from a nightmare, with hypnotic bowed bass, an endless menacing organ sound circling around a single tonal center, chaotic background percussion and the trumpet that hovers over it all, screeching full-voiced. Gradually rhythm emerges, the tempo increases, bass strings are plucked, piano chords add drama. The trumpet is still lamenting. Full voice. Then stops. The piano chords run wild. The drums roll, full of patternless madness. Then the storm dies down.

The second piece starts with tribal drumming, deep-voice throat-singing by Sandell, hesitating trumpet tones. The sound of the unexpected. Totally unexpected. Then you get the organ again. Quite harmonious yet weird. Full of gravitas and fire. The trumpet follows suit in short staccato blasts. Even if the rhythm section does everything not to create a sense of flow – at best rocks thundering down mountains, the organ and the trumpet do have a sense of direction: they flow. Then stop. Then it's Paal Nilssen-Love demonstrating what modern drumming should sound like: all spikes and splinters and unreleased built-up tension. Piano and trumpet dance around each other. Remaining pounding. Staccato. Slowing down. Bass plucked. Sensitivity reigns. Subtlety dominates. Bass bowed. One note on piano. Two notes on piano. A bell-like trumpet sound. A cymbal. Like after the storm: raindrops falling from leaves.

The third piece starts with the known and appreciated Broo & Nilssen-Love duet. Broo can sound like Don Cherry, and like Louis Armstrong and like Lester Bowie, with a deep sense of blues and lyricism. Even in his wildest excursions, like here. The drums go through the roof. The piano joins the free bop. Out of the ensuing chaos, the bass emerges as the solid foundation. Sandell takes the lead. Then Broo does Cherry: all sympathy with the universe, joyful and sad, dancing and serene. The whole band joins. Light-footed and deep. So beautiful. Then the organ is back. Dark and menacing. Supported by the bass. Scattering the joy. No rescue possible. All hope gone. The trumpet screaming in wild laments. High and piercing. The drums rattling. Increasing the tempo. The intensity. Broo counters with a powerful melodic phrase. All heart and warmth. Subduing the violence. Redemption? Resignation? Revenge? It all ends with a single endless organ tone, over which Sandell practices his tuvan overtone singing, shamanistic and tribal ... mesmerizing.

You can't put this music in a genre box. It's fantastic.

<http://freejazz-stef.blogspot.com/>

Sten Sandell Trio sparade inte på krutet när de tioårsjubilerade på Fasching i måndags. Tillsammans med basisten Johan Berthling och norske trumslagaren Paal Nilssen-Love visade pianisten Sten Sandell att gruppens frijazz håller världsklass.

Med en turné i USA i ryggen har de spelat något mer i år än tidigare. Några större förändringar har det dock inte blivit genom åren, trios musikaliska utveckling ligger snarare i att den förädlat ett vinnande koncept. Men en märkbar skillnad är hur Johan Berthling har klivit fram som en fullfjädrad basist med gott självförtroende.

Med svett, briljans och glädje spelar de något av ytterligheternas musik. Snabbt rör det sig mellan kraftigt sväng och komplexa rytmer, det taggiga möter det mjuka, det hårt massiva det porösa.

Vad som imponerar är hur de bygger ihop delarna till en helhet, hur de smärtfritt rör sig mellan alla olikheter. Naturligtvis är de stora sprången inget nytt inom frijazzen, men Sten Sandell Trio har förmågan att göra det till något eget, något unikt.

Sandell tycks hämta kraft ur Nilssen-Loves smattrande trumspel, de korthuggna och snabba pianotonerna triggas av slag på skinn och cymbaler. På samma sätt kan Nilssen-Love smeka skinnen med vispar när Berthling frammanar dova toner med stråken. De hämtar inspiration från varandra, hittar sammanhang och skapar motstånd. Gemensamt kan de mullra som värsta åskvädret, men de kan också tassa försiktigt på tå.

Under konsertens andra set får trion sällskap av trombonisten Mats Åleklint och vibrafonisten Mattias Ståhl. Soundet förändras, men också musikens innehåll. Den improviserade frijazzen förbyts i improviserad konstmusik. Rytmen rätas ut och svänget trängs undan. Duor, trior växlar, det blir en variationsrik musik där tyngdpunkterna förflyttas mellan olika instrumentkonstellationer.

När alla sedan spelar samtidigt får de till ett underbart tryck, all luft tycks pressas ut och omedvetet kippar man nästan efter andan. Det är skönt när musik tillåts vara så fysisk. Magnus Nygren, Svd 091104

Per Anders Nilsson / Sten Sandell / Raymond Strid - Beam Stone- Psi 09.02

”Unvergänglich unvergessen.” Så klassades för många år sedan somlig musik på Deutsche Grammophon. Stor musik spelad av förtjänstfulla interpret. Det kan gott sägas om Per Anders Nilsson, Sten Sandell, Raymond Strid. Albumet är genomarbetat. Klangområden utforskas, figurer utvecklas och mellan punkt A och B rör sig dessa erfarna interpret av sin egen musik vant mellan olika parametrar. Det är lågmält, varierat, överraskande, men också återhållet. På sätt och vis landar de på internationella banor. Liknande hörs både här och där. Low dynamics, elektronik. Men då blir jag också medveten om vad jag redan visste, men nu får bekräftat. Sandells pianospel har utvecklats till en unik klangvärld, beredd att släppa in vem som helst, men också redo att med det allra distinktaste anslag ändra riktning som det behagar. Strid agerar på samma vis med sitt slagverk. Jag vet faktiskt ingen som låter som de. Och det har pågått mycket länge.

Att de har en lång historia tillsammans hörs väl. Annars kan man inte lägga an en så förströdd och litet glömsk attityd, som präglar delar av skivan. Varje ljud smakar olika och får sin specifika längd och tyngd. Det har sin komplementfärg hos motspelaren, som kan nöja sig med det allra minsta. Därför att alla redan vet vad de kan. Det är då improvisationsmusiken förvandlas till klassisk musik; eller utsökt delikatess. God smak, nej, bästa goda smaken.

De kan spela på varandras erfarenheter som få. Det är styrkan och svagheten. När jag hör dem ihop längtar jag samtidigt efter vad de kan göra i andra sammanhang, när de inte själva måste vara sina egna utmaningar. Mest av allt kanske Raymond Strid. Han skulle få göra några överrumplande album med lång produktionstid under eget namn. Och då skulle han ensam lägga beslag på epitetet ”unvergänglich unvergessen”. Av Thomas Millroth

Camilla Dal, OJ#3 2009:

Denna svenska trio som spelat ihop sedan 2006, släpper nu sin första cd i Found Your Recordings serie med improvisationsmusik. Det handlar om improviserad musik utan slagverk i en tradition som sträcker sig tillbaka till 60-talets början och Jimmy Giuffre's trio. De sju låtarna smälter samman i en jazzigt sväng med ett samtida konstmusikaliskt raffinering, och vidare en ytterst skärpt lekfullhet till ett poetiskt, väl sammanhållet helt. Slagverkskänslan finns här, i rytmiken, i det intensivt koncentrerade samspelet, i de utökade spelteknikerna med knackningar på träkroppar och stötvis fluttrande, stundtals morrande trumpet. Det börjar stillsamt och luftigt med virtuost pianospel, eftertänksam trumpetstämman och rytmiskt basspel. Utifrån detta spänner trion upp ett musikaliskt valv som begränsar uttrycket samtidigt som variationerna tycks närmast oändliga. Landskapet är abstrakt som en fraktal ö och samtidigt välkänt, associationer går till klirrande ting upphängda i trådar som sakta slår mot varandra över mjuk mark. I titellåten ljuder kontraster mot varandra: fuktigt mot vasst, torrt mot skarpt, ett mjukt stegande sväng mot långa toner. Pianot bubblar plötsligt till, trumpetsträvar uppåt, basen vandrar i ett tempo som snabbas upp tills det svänger rejält. Skivan avslutas med metalliskt klirrande intensitet som ökar mot sågande, pipande, vinande väderlek. Det här är en skiva som kräver koncentrerad lyssning med analysmaskinen avstängd, en fördomsfri öppenhet inför att följa med och ta emot, vad som än händer. Gör man så, öppnar sig ett skönt märkligt rike och man blir som lyssnare rikligt belönad, intill rena lyckan.

The Wire 305, July 2009, Soundcheck A-Z p. 48

Beam Stone

PSI CD

I had never heard of the three Swedish musicians involved here – Per Anders Nilsson, Sten Sandell and Raymond Strid – but from the get-go I knew I was in for a treat. While their shared jazz background gives them a hook on which to hang their collective motion, you could never call anything on this album jazzy.

Sandell(piano) and Strid (percussion) also have a long-running outfit with Mats Gustafsson, which I imagine probably swings. But in this unit the reeds have been replaced by Nilsson, an ex-saxophonist with serious electroacoustic chops.

The three of them play a great three-way hand, giving each other space to go far out, before they all lock back together into some serious collective invention. They make this seem easy: but easy it assuredly is not. While the rhythm guys must know each other inside out, the trio are less than a year old, yet their attention to collective and individual texture is impeccable. Parts of this sound like a pure percussion ensemble – and other parts like three blokes defenestrating a piano. But just when the imaginary piano has completed its technicolour explosion of total tonality, they'll nip round behind you and let rip an almost unbearably apposite pure sine tone – before herding some alien ruminants slowly back across the stereo field.

It's hard to hear this without having AMM in the back of your mind, but they sound gloriously, and improbably, dissimilar. These guys aren't really manifesting meta-music, they just throw down and play, and it's a complete pleasure to hear.

Bruce Russell

Strandberg/Sandell/Thorman

Stockholm Sweden Polyphony

Found You Recordings FYR010-IS03

Av Magnus Nygren

Sedan 2006 har denna eminenta trio utforskat territoriet i triangeln kammarmusik, jazz och improvisationsmusik. Och när de i augusti och september 2008 spelade in sin musik resulterade det i denna ypperliga skiva. De nuddar, utelämnar och antyder saker på sina instrument utan att man för den skull känner saknad. Tvärtom föder det spänning och intresse. Att trion i denna ganska svårspelade musik finner varandra så bra som de gör visar på mycket god musikalitet. De tar hand om ögonblicken, inte i för snabba kast utan i koncentrerade utsagor eller fraser.

Trumpetspelaren Emil Strandberg syns mer och mer på den experimentella scenen i Sverige. I duo med pianisten Jonas Östholm, med Seven Peace Orchestra som vi skrev om häromveckan (läs recension) och i en hel del livekonstellationer. Den lugna men täta stämningen på "Stockholm Sweden Polyphony" passar honom bra och han utnyttjar friheten att kunna variera sig. Han puttrar och väser, spelar på tvåren, men drar också ut tonerna på längden. Sällan brusar han upp.

Strandberg och basisten Patric Thorman har tidigare spelat tillsammans i gruppen The Sound of Music med Ola Hultgren, och sedan i trio med Henrik Olsson (slagverk och elektronik) (läs recension här). Även då byggde de musiken på ansatser, men visst har de mognat sedan dess. Självklart hjälper pianisten och den betydligt mer erfarna Sten Sandell till med den saken. Men både Strandberg och Thorman har på "Stockholm Sweden Polyphony" en större tyngd i sitt spel, och i denna ömtåliga form av musik där allt är så direkt och hörbart är det nödvändigt. När tomrummet är en av byggstenarna ställer det så mycket större krav på det spelade.

Sandells kantiga rytmik passar som hand i handske i sammanhanget och Thorman lyckas variera mellan abstrakt spel och väl avvägda markeringar för att på några låtar skapa ett antytt sväng.

Beam Stone

Here, three Swedish improvisers abide by the manifesto, that "each sound has its own narrative" via the acoustic-electric format. Recorded at the Academy of Music and Drama at University of Gothenburg in 2007, the trio resides on a vast plane, where mutant sounds and asymmetrical pulses coalesce within the improvisational component. Pers Andres Nilsson's computer generated and synth sound-sculpting maneuvers offer a bizarre axis of noise shaping factors, especially when embarking upon dialogues with Sten Sandell's prepared piano motifs. Percussionist Raymond Strid's slap, dab and darting rhythms help generate a buoyant underpinning amid cymbal swashes and hued textures. Hence, polytonal contrasts are in abundance to complement ethereal and subdued frameworks along with ventures into the unknown. When performing on acoustic piano, Sandell dishes out flailing arpeggios yet steers the band into minimalist territory via trickling clusters and single note patterns. The artists navigate through nooks, crannies and dark caverns. They seemingly cover just about every possible angle throughout the preponderance of these mind-bending and largely, persuasive works. As these points are especially driven home during the album finale "Angle of Response," featuring a pulse that mirrors an irregular

heartbeat, coated with kooky electronics effects, droning notes and peppery beats among other essentials. There's a good chance that you haven't heard anything quite like it! - Glenn Astarita

Downbeat review by Shaun Brady

May 20, 2009 in CD's, reviews | Tags: Evan Parker, Ingebrigt Haker Flaten, Paal Nilssen-Love, Sten Sandell, Townhouse Orchestra | by cleanfeed | No commentsCF 125Townhouse Orchestra – Belle Ville (CF 125)

4 stars

Unlike most DVDs on the market, director David Lynch insists that his films be released sans chapter stops, thereby preventing viewers from randomly accessing scenes. On the one hand, this makes artistic sense: Lynch is a filmmaker who thrives on atmosphere, which would be destroyed without being experienced in its totality. But he's also a master at creating memorable and beautiful scenes that last for mere moments, things of mystery worthy of being explored out of context.

The monumental block of music represented on the Townhouse Orchestra's second release is similar. Each of the two CDs contains a single 45-minute block of music, which rewards being experienced as a whole; there's an epic spontaneous narrative being spun by these four remarkably attuned musicians, with breathtaking contrasts between disparate segments. But some of those segments are so striking on their own terms that some sort of index would help one to return and examine them in greater detail.

The quartet – saxophonist Evan Parker, pianist Sten Sandell, bassist Ingebrigt Haker Flaten and drummer Paal Nilssen-Love – are all quite familiar with one another, evidenced by the utter absence of down time or meandering transitions over the course of the double-disc set. A dense whorl of four-part sound is the default, but many of the highlights come from smaller sub-units: the dark clouds conjured around disc one's 14-minute mark by Sandell's portentous left-hand hammering and Parker's eerily swooping tenor, complemented by Nilssen-Love's bowed cymbals, or two broad-shouldered solo spots by Haker Flaten on disc two.

The scale of these improvisations can be a tad overwhelming, akin to staring at two huge abstract murals aswarm with detail. More accurately a diptych, two pieces similar in size and effect, at times echoing and at others deviating from one another, rich on their own, stunning in combination.

Strandberg, Sandell och Thorman

Siskins

Visst finns det något fågellikn här, som antyds i titeln. En organisk frijazz av trio med genuint okonventionellt förhållningssätt till trumpet, piano och kontrabas.

Magnus Bremmer kultur@svd.se

Enjoy the music of Sten Sandell Trio

"I believe that this trio's playing gives us one more reason to live on this planet with optimism for the future," concludes (Ken) Vandermark"

- Eyal Hareuveni, All About Jazz

-

- Cadence Magazine review by Jason Bivins

Sten Sandell / Mattias Ståhl – Grann Musik (CF 109)

“Grann Musik” is a duo with similar virtues: spacious without being airy, racing without being overly chattery. Sandell is well known to readers, for his exuberant and highly idiosyncratic approach to Free improvisation—a dazzling technician who is also not so much in thrall to pianism as much as he's after sound, with instrumentalism second. Stahl reminds me of Karl Berger somehow, not a Bop-derived master like Joe Locke or Bobby Hutcherson or even a new music maven who's spent more time with Reich charts than improvising. He loves the timbre of his instruments first and foremost, and this is the warm heart of this duo, lighting up their fine counterpoint and serpentine lines. After covering the whole range of their instruments on the opener, the two

trade woody jabs and low-end clusters on "Groandals Deli." They move from there to the rich and complex "Olle Engkvist," which opens with Stahl's lovely, elliptical lyrical statement that seems to interpolate fragments of post-Bop tunes and Webern, before Sandell enters once more, tentatively climbing from the very depths of the keyboard. Things do occasionally get rousing and quite note-dense—as on "Albert och Herbert"—but there's always a kind of avian quality to it, the whole somehow airborne. I hear this most clearly on "Vinterviken," which sounds to me like Tony Williams' first two records would if they were rendered more spacious and updated.

©Cadence Magazine 2008 www.cadencebuilding.com

Sten Sandell /Mattias Ståhl – Grann musik (Neighbour music)

(Clean Feed Records)

Framåtpekande nutida. Grann musik är inte grann som en operett kan vara det, men den glimmar intensivt om man lånar den sitt öra och hamnar på rätt våglängd. Musiken tränger sig inte på. Första steget får du ta själv. Skivan är abstrakt, lågmäld, stram. Sten Sandell kommer från det nutida improvisationshålllet mest och Mattias Ståhl från den unga nya jazzen. De möts, spelar både samförstånd och markerar positionerna. Sandell har helhetsgreppet, Ståhl ger passningar. Pianot ligger nära vibrafonen, dessutom hör vi preparerat piano, marimba och klockspel. Lyssna till den tyglade energin i Gröndals Deli och Vinterviken som rör sig framåt med klossigt elegant rytmik. Några stycken lämnar även konventionerna för nutida spel och anträder förenklingens spännande vägar. De uppnår en sorts sångliknande stillhet, som såpbubblemelodierna i Olle Engkvist och de långringande tonerna i Galjonbil som knappt rör sig alls, bara är. Titlarna är rotade i stadsdelen Gröndal i Stockholm där musikerna bor grannar, men Erik Satie med promenadkappen är inte så långt borta, visst skymtar han där utanför Gröndals Deli?

Leif Carlsson

Birgit & Birgit: Fångad i spänningsfältet mellan den svenska dansens mödrar

I föreställningen Birgit och Birgit – osynliga spår (27/2 Dansmuseet) fångar Lotta Garthon subtilt den svenska samtida dansens situation, fångad i spänningsfältet mellan två mycket stora och mycket olika danskonstnärer, Birgit Åkesson och Birgit Cullberg. Ömsom ansluter sig solots rörelsespråk till den ena eller andra riktningen, men väljer aldrig slutgiltigt sida. Genom en enkel men effektiv ljusscenografi skapar Lars Liljegren en vacker iscensättning som också betonar dansarens utsatthet i detta kraftfält genom att placera publiken runt om dansaren som därigenom exponeras från alla vinklar. Detta, samt koreografernas inspelade röster, förstärker känslan av att befinna sig i en situation där man måste – men inte vill, eller kan – välja. Vilket också förstärks av Garthons förmåga att skapa en närmast hudlös närhet till publiken. Gahrtons musikaliska partner Sten Sandell är på ett ovanligt harmoniskt musikaliskt humör och hans pianoslingor och karaktäristiska sång snor sig likt musikaliska lianer kring dansarens rörelser och förstärker på så sätt koreografins konturer. Lena Andrén

When I listen to Sten Sandell's *Solid Musik*, I imagine a line, tracing back in time, through Schoenberg, Bartok, Beethoven, and Mozart; eventually coming to rest at J.S. Bach. .... Sandell's *Solid Musik* contains eight individual improvisations, ranging in length from three-and-a-half to sixteen minutes. He possesses an acute clarity of line, and takes advantage of it with stunning improvised counterpoint: in "Not Liquid" (all but one of the pieces' titles have a Tao-like negative qualifier), the pianist begins with one voice, which quickly splits into two, and then three, bringing to mind Bach's three-part inventions. But the accord between the voices is precarious. After a line is born of another, an easy orbit between them usually lasts only a short time before some anomaly in one or the other sends them wobbling through distant dissonances and registers; yet Sandell accepts their ramifications, and seeks balances, or lets the lines fly away. It's a marvelous display. He also possesses an exquisite touch at the piano. On *Solid Musik* he uses a Baldwin SD-10 from which he draws luxurious sound qualities: the left hand sometimes sounds as if it's pulling the strings of a lute; the right, especially in the crystalline extreme upper register, hammers out notes like rain on a windshield. He is also an explorer of extended technique and silence. In some of his improvisations he seems to run his lines right off the piano, where

they tumble into percussion pieces on the piano's case; at other times his sensitivity to sound shows itself in the exquisitely long decays he allows his chords.

by James Beaudreau

February 2004

Townhouse Orchestra - Belleville (CF 125)

****

This is the kind of chemical lab environment situation : put Evan Parker on tenor saxophone in a test tube, together with Scandinavia's power rhythm section, consisting of Sten Sandell on piano, Ingebrigt Håker Flaten on bass, and Paal Nilssen-Love on drums, then wait and see what happens. From a chemical reaction perspective, actually the strangest thing happens : you don't need to add energy (heat, electricity, movement, ...) before something takes place. Before you know it, the four start heating up, exchanging molecules and atoms, sizzling, boiling, smoking, splashing in all directions, overflowing at times, then, after lots of heat dissipation, the whole coagulated thing starts cooling down and desintegrating again, into a sax solo, a bass solo, some plucked piano strings, the odd cymbal clash, for some odd slow intermingling of colors and lines, mixing without energy, with a flash here and there, yet cooling down into an almost absolute calm. All jokes aside, it is in this superb variation of subtle sensitive and intimate moods which evolve into powerful expansive outbursts and then back again, that this music gets its unbelievable vitality. But there is more, the way these four musicians move together into the same musical direction is at times hard to grasp, especially because they move into uncommon regions, where sensitive hesitation and assertiveness reign together, creating interesting dialogues and, well, great and very coherent music. The two lengthy pieces, each 45 minutes long, allow for the musicians to take their time to create and expand.

<http://freejazz-stef.blogspot.com/>

All About Jazz Italy review by Enrico Bettinello

September 2, 2008 in CD's, reviews by cleanfeed

Sten Sandell - Mattias Ståhl - Grann Musik (Neighbour Music)

****

Il rapporto tra pianoforte e vibrafono è sempre vissuto su traiettorie di empatia istintiva: entrambi strumenti di natura percussivo/melodica [sebbene la versatilità del primo non sia comparabile con quella dell'altro], si sono spesso rincorsi nella storia del jazz, andando a braccetto con eleganza [pensiamo a Teddy Wilson e Lionel Hampton, ma ovviamente anche alla coppia John Lewis - Milt Jackson all'interno del Modern Jazz Quartet] oppure avventurandosi su terreni più esplorativi, come nel caso di Andrew Hill e Bobby Hutcherson, ma anche della 'strana coppia' Sun Ra - Walt Dickerson.

Quello tra Sten Sandell [pianista tra i più originali della scena svedese, spesso a fianco di Mats Gustafsson] e Mattias Ståhl, che al vibrafono affianca glockenspiel e marimba, è un dialogo che si muove secondo altri canoni, spingendosi talvolta dalle parti di un linguaggio più classico contemporaneo che jazzistico.

Questa annotazione non sia però fuorviante: si tratta di un vocabolario improvvisativo che nulla ha dell'eccessiva astrattezza di molte pagine di "nuova musica" e che anzi, specialmente grazie all'ampiezza di risorse di Sandell risulta sempre vivacissimo e curioso: otto le composizioni istantanee di questo Grann Musik [musica tra "vicini", a sottolineare ulteriormente la necessaria intimità che sta alla base di un duo di questo tipo], tutte di lunghezza piuttosto contenuta, giocate con un gusto coloristico davvero superlativo e una capacità di bilanciare le differenti "nature" dei due improvvisatori.

Sten Sandell / Mattias Stahl - GRANN MUSIK (Neighbour Music) (CF 109)

Sten Sandell y Mattias Stahl son dos músicos de sobra conocidos en Suecia, a los que hemos podido escuchar en multitud de proyectos, desde el trío Gush de Mats Gustafsson al cuarteto de Stahl con Joakim Milder, Stahls Bla, por mencionar sólo un par de ellos. El dúo que practican ambos improvisadores tiene poco de eventual y parece que podría tener la continuidad que se merece, dada la impresionante conexión que comparten.

Grann Musik es una orgía de ideas expuestas, compartidas y desarrolladas en un alarde de comunicación casi insultante. Los temas, aparentemente improvisados en el estudio, se suceden con una calma tensa, dejando que Sandell y Stahl los dibujen pacífica pero definitivamente.

A pesar de que ambos músicos se sirven de un escueto abanico instrumental (el piano preparado o el glockenspiel aparecen ocasionalmente), no estamos ante un álbum de recursos o de trucos, sino de pura música improvisada. Partiendo de la reflexión y de un enfoque bicéfalo hasta el extremo, la propuesta de Sandell y Stahl es tan absorbente que uno no deja de volver a esta misteriosa música que parece imposible que haya sido creada por dos personas diferentes.

All About Jazz review by Glenn Astarita

June 30, 2008

Sten Sandell / Mattias Stahl - GRANN MUSIK: Neighbour Music (CF 109)

Master Swedish improvisers, pianist Sten Sandell and vibraphonist Mattias Stahl, radiate gobs of colorful contrasts via these freeform-based duets. At times fluid, introspective and somewhat jagged in scope, the artists pursue the art of intuitive music-speak during the prevalence of this 2008 outing. On "Sjöfortet," Sandell executes cascading block chords with the semblance of a classical pianist gone awry, while Stahl's contrapuntal statements inject a myriad of prismatic effects. The duo works within a similar musical plane throughout these eight works. They conjoin, detach and soar skyward as Stahl enhances the total effect with his use of marimba and glockenspiel. To that end, they merge resonating improvisation with multidimensional fabrics of sound.

This album communicates a fusion of fascinating propositions that approach from innumerable angles. More often than not, the duo dances and darts around some imaginary perimeter. Whether they engage in flirtatious exchanges or zoom in for the kill, the instrumentalists conjure up a feast for the mind's eye that provides the winning edge.

Sandell is a master of restraint amid his shrewd use of space, whereas Stahl zig-zags across his vibraphone to assist with conveying a seamless—or perhaps transparent—tiny-group methodology. Sparked by asymmetrical rhythms and unorthodox phrasings, these folks subliminally intertwine minimalism with heated jazz improv to offset the overriding, freedom-of-expression mode of attack. Few can pull it off and sustain interest at the level evidenced here.

Publicerad: 7 april 2008

...

Starkast var improvisationstrion Gush – förstärkta av Philipp Wachsmann, fiol och elektronik, och Christine Sehnaoui, saxofon – och Bobo Stenson trio. I båda fallen handlade det om musikskapande på en extremt hög nivå. Gushgänget levererade ett förtätat friformigt tryck med spända halsmuskler i vackra nyanser. Bobo Stenson, Anders Jormin och Jon Fält uppvisade ett samspel så intrikat och vitalt att de lovord de redan fått känns futtiga.

Dan Backman SvD

I gårdagens recension från Kulturhuset skrev undertecknad att Studio 3 passar utmärkt till mer intim musik. Det ska kompletteras: där går också bra att leva rövare. Exempelvis i form av den improvisationsmusik som Gush spelar. Den smått legendariska trion med Mats Gustafsson, saxofoner, Sten Sandell, piano, och Raymond Strid, trummor, framträder tillsammans med två gäster. Det är violinisten Philipp Wachsmann, veteran i grått skägg, samt altsaxofonisten Christine Sehnaoui, stjärnskott född i Beirut, boende i Paris.

De två inleder konserten med gnisslande, lätt gurglande ljud som liksom förefaller medvetna om varandra, men samtidigt döva, varför de måste gå helt på känsla. Sedan bryter det loss med fullt manskap.

Johannes Cornell, DN

En magisk resa en vanlig tisdag

[08-05-07]

MUSIK

Det är inte ovanligt att friformsmusiker använder alla möjliga grejor för att frambringa musik, inte heller att de uppfinnar egna instrument. Herman Müntzing har skapat ett tolvsträngat instrument kallat flexichord. Det har vissa likheter med en liggande elgitarr, men också psalmodikon och hackbräde, som Sten och Herman föreslår efter konserten.

Herman, utbildad vid Musikhögskolan, är verksam inom fri och improviserad musik, som musiker och lärare. För mig är han en ny bekantskap.

Sten Sandell, närmast legendarisk pianist på den experimentella scenen, men också kompositör av musik till dans, teater och film, har jag hört tidigare, i Gävle till och med. Det var på -90-talet, en gång på Lättings, en annan, om jag inte minns fel, med internationella mastodontprojektet Pipeline på Spegeln, något av det häftigaste som någonsin hänt i Gävles musikliv.

Nu är jag alltså nyfiken: hur ska det låta? På ett bord ligger flexichordet tillsammans med elektronikboxar och en mängd föremål som rivjärn, stråke, kammar och borstar. På ett mindre bord finns Stens kaoslåda, högtalare och syntar. Konserten är improviserad men består av två i förväg bestämda solopartier som omfamnar ett duoparti.

Sten börjar. Det susar, mycket svagt och rytmiskt, bloppar, gurglar och kluckar som från ett vattenurverk. Så råmande utdragna tjut. Stens röst och rörelser fångas upp av rundgång och leds till syntarna. Besvärjande, mässande gyttesång och avgrundsläten, knatter och gnissel. Det är som om ljud och röster från en annan värld försöker ta sig över barriären hit, via en överljudisk radiofrekvens.

Så kommer Herman in med knöggliga ljud. Flexichordet visar sig vara just flexibelt, han spelar med både fingrar och föremål, dessutom har instrumentet svajarm. Andemusiken viskar, ökar i intensitet, glesnar och tättnar hypnotiskt. Stråken frammanar ett underjordiskt murrande.

Vi förs djupt ner i en ljudgruva där märkliga och hemlighetsfulla tonmineraler utvinns, en vacker och hemlighetsfull verksamhet. Metallblad över flexichordets strängar markerar övergången till Hermans soloparti. Metalliska toner knäpper fram japanskt klingande ödslighetsmusik.

Allt snabbare går det, in i ett diskantigt myller och över i hysteriskt tremolo. Men så tonas allt ner i ett svajande visp, så knatter som samplas.

Efteråt blir publiken sittande, stilla. Sen får vi titta på instrumenten och veta lite hur det gick till. Ganska enkla grejor egentligen, men innehållsrika. Sten och Herman tackar för att de fick komma.

Och vi... ja, vi är tacksamma att de ville komma. Tack för en magisk resa en helt vanlig tisdagskväll.

Elektrobotanisk musik

En händelse för akustiska, elektriska och biologiska instrument & röster

IDKA Kulturkiosken

Herman Müntzing: flexichord, sampler

Sten Sandell: elektronik, röst.

Camilla Dal

Birgit & Birgit – osynliga spår
Koreografi, dans: Lotta Gahrton

Dansmuseet

Musik: Sten Sandell. Ljus, ljud: Lars Liljegren.
Dans i korseld mellan mödrar

Publicerat: 28 februari 2008, 17:00

Den ena talade om rörelsemusikalitet och koreografisk form, den andra om uttryck för mänskliga relationer och politik. Åkesson och Cullberg, lyrikern och prosaisten, är de två mödrar för den moderna svenska danskonsten vars olika synsätt alltså präglar Danssverige.

För att levandegöra dessa parallella spår, som samsas i Dans-museets medryckande utställning Birgit & Birgit, har Lotta Gahrton skapat en lunchföreställning där hon befinner sig mitt i en korseld av de båda Birgitarnas röster. Här hörs igenkännbara nyckelrepliker i bandade intervjuer.

Ytterligare en röst, och musikalisk partner, är musikern och kompositören Sten Sandell som skapar en liten orkester av strupens och flygelns klanger. Lotta Gahrton lyssnar lyhört och gör kroppen till ett instrument i till synes improviserad dialog med livemusiken. Hennes dans rör sig mestadels i Birgit Åkessons sfär, där rörelsen i sig utgör dansens flyktiga vara. Händernas våg-rörelser, vridningarna i rymden ger eko åt Åkessons ord.

Men här finns också ögonblick av dramatik. I de knutna nävarna och bestämda attackerna kan man se något av Cullbergs verklighetsnära temperament sippra fram. Kroppen blir sin egen teater och inte minst ansiktet spelar med. Gahrton är en uttrycksfull sökare, som både färgas av, förvirras och gör motstånd mot de starka kvinnorna. Slutet tyder på en gladlynt revolt – ett försök att hitta sin egen röst genom bruset av Birgit & Birgit.

Föreställningen- ger ytterligare dimension till en sevärd utställning, nu förlängd till och med 27/4. Anna Ångström, SvD
Lunchdans ges 29/2 och 4-7/3.
Publicerad: 2006-10-01

CD Reviews by C60Crew

1.29.2008

Sten Sandell Trio+ John Butcher:Strokes

Bob Burnett: Continuing with my fascination with Lisbon-based label Clean Feed, I recently fell under the spell of Strokes. Sten Sandell's piano leads this improvisational outing--along with bassist Johan Berthling (also part of the excellent electronica/ambient/accordion trio Tape) and percussionist Paal Nilssen-Love and added guest saxophonist /electro-acoustic and feedback "player" John Butcher. Strokes is made up of three compositions--two 25+minute extended pieces ("Study" and "Unsteady") make up the main body of the album. Each is unique in its approach to exploration but are rooted in moments of quiet, tense, building energy with subtle shifts in texture and pulse. The separating and advancing factor in this music is the use of electronics and feedback. I am smitten with John Butcher's ability to expand the traditional range of the saxophone by adding new dimensions with the use of feedback usually associated with guitar. His whole sax becomes a sound device--the music "feels" like the entire sax is a contact mic, each touch becoming a new sound creation. Interspersed throughout are electronic squalls and burbles which add wonderfully to the sonic scape. Sandell's piano is clustered, engaged and intense; reminiscent of an expanded, spacious Cecil Taylor.

Granted, this session gets "out" and aggressive at times but that energy is earned; as a listener you are ramped into the intensity--not dropped into it and overwhelmed.

This is a fine work by a group that knows and experiences music beyond "jazz"--you can hear the roots of Cecil Taylor and Evan Parker here but also Sandell's other influences such as Iannis Xenakis, Morton Feldman and Derek Bailey. A highly recommended adventure--it's available as a download on emusic.com.

// posted by Bob Burnett

Sten Sandell – Music in the world of...

(LJ/CDA)

Sten Sandell - Music in the world of...

Piano möter röst möter elektronik. Musikdramatik, musik till fridans, grupperna Gush och Så vidare, samarbeten med alla från Mats Öberg till Chris Cutler - strängarna på Sten Sandells piano är många. Men det är på soloskvivorna Sandell verkar vara som mest hemma. Musik i Sten Sandells värld, som nya cd:n heter.Sandells musikvärld är knappast vad vi kallar lättlyssnat. Med piano, röst och diverse elektronik rör sig Sandell mellan konstmusiken, elektroakustiska experiment, etnisk musik, den fria jazzen och improvisationsmusiken, med hans alldeles egna kompass. Musiken är uppluckrad och kräver mycket av lyssnaren, men är också full av överraskningar för den som ger sig hän. Det är modig musik Sten Sandell gör.

Timo Kangas, LIRA

All About Jazz review by Nic Jones

Wednesday, October 3rd in CD's, reviews by cleanfeed | No comments

Sten Sandell Trio + John Butcher - Strokes (CF 082)

Here's a paradox. This is a release which emphatically preaches the virtues of free improvisation yet it does so by means of stealth, an awareness of the infinite possibilities of light and shade, and the fashioning of music that's never less than acutely aware of the intrinsic value of silence and near-silence.

Over the course of two lengthy pieces and a relative snippet, this augmented trio sounds like anything but—such is the group’s advanced level of integration. If Evan Parker and Lou Gare can be taken as the two British tenor sax players who have blazed the trail in free playing, it’s clear that at this point in his career tenor saxophonist John Butcher owes little to either of them.

The fact that he doesn’t could be as much down to dedication as anything else, and on “Study” he operates in a minimal vein entirely his own, working as much around Sten Sandell’s comparatively hyperactive piano as with it. Drummer Paal Nilssen-Love seems alert not only to every nuance of the music on this one, adding to the flow of the piece as he provides shade and color in a fundamentally astringent soundscape.

In their collective and fundamental lack of concern with established precedents, these players put down a marker for the untrammelled demands that freedom makes. Thus bass player Johan Berthling, on the same piece, flies in the face of convention even when Sandell reaches for the Cecil Taylor approach as he does at around the 22-minute mark. There’s a whole lot more than mere iconoclasm at work here, and Berthling’s broken lines seem to have the effect of bringing the group back from an uncertain precipice.

The opening of “Unsteady” finds the group expanding upon its electroacoustic palette through Sandell’s use of electronics and Butcher’s manipulation of feedback. As the piece progresses it becomes evident that the relation between the tempered note and musique concrète is another of the group’s concerns.

On a less rarefied level it also serves notice of the fact that any notion of the working group with special guest variety is also irrelevant. This is fiercely integrated music, and even when Butcher summons up the spirit of Evan Parker’s infinitely spiraling soprano sax lines the impression is no more than transitory, usurped by the demands of the group’s singular operational credo.

Happily, the less than three minutes of “Steady” doesn’t sound like a brief introduction to what this group does or indeed the ground it covers. Instead it finds the players working in territory more akin to free jazz, but in a manner that almost entirely invalidates the term. It’s still a fundamental expression of musical freedom as such, and as such it’s right in keeping with the rest of the programme.

It’s occasions such as this, when musicians come together to produce something sublime, that make a reviewer’s task the opposite of onerous.

Jazzword review by Ken Waxman

Monday, September 10th, 2007 in CD's, reviews by cleanfeed

Sten Sandell Trio + John Butcher - Strokes (CF 082)

A memorable live meeting between advanced British reedist John Butcher and the Scandinavian trio of Swedish pianist Sten Sandell, Strokes confirms that adding insightful improvising to an already established aggregation can make a good thing even better.

When Butcher’s tenor and soprano saxophone timbres extended with amplification and feedback are positioned among the shape-shifting textures from Norwegian percussionist Paal Nilssen-Love and bassist Johan Berthling, another Swede – in addition to Sandell’s electronics and whistling trills – the results layer additional dabs of musical color onto a compelling canvas.

Here two major improvisations of nearly 30 minutes each, subdivide into several themes and variations which sluice from nearly inaudible string rubbing and key stopping to strident reed multiphonics and triggered staccato electronic oscillations. Tellingly, Nilssen-Love is unobtrusive, limiting his contributions to steel drum-like vibrations, raindrop light rim shots, mallet-directed drum top pats and the occasional bell pealing. Similarly self-effacing Berthling’s plucking only becomes assertive when needed to fuse the pianist’s soundboard-rattling, circular modal fantasias and the saxophonist’s sometime glottal and abstract trills.

In the foreground Butcher’s tenor flutter and double-tongues, with expressive amplification occasionally twinning the pitches. On soprano, overblown flute-like passages evolve into widely spaced circular breathed smears. In contrast, when he isn’t stopping or striking his instrument’s internal strings, Sandell utilizes all parts of the keyboard. High frequency tremolo tinkles are promptly followed by pedal-pressured near boogie-woogie strokes and kinetic key pounding.

Swirling and transformative, these different Strokes challenge Northern Europeans’ reputation for reserve.

STEN SANDELL TRIO

Oval

[Intakt Records, www.intaktrec.ch]

What got me about Sten Sandell's piano playing was his audacity to play both the furious crescendos with Gush [who were one of the most phenomenal live acts of the 90's] as well as play straight new music, as he did on the outstanding "Music from a Waterhole" [Alice Musik]. In between, he came up and formed his own trio. Having released a couple of records on the Norwegian Sofa label, they've now attracted interest of the Swiss powerhouse imprint Intakt. "Oval" sees them continuing on in a similar vein. While bassist Johan Berthling is heavily involved in poignant arco moments, Paal Nilssen-Love strikes up some interesting conversations with both the leader and the bass player. While Nilssen-Love is in love with his cymbals, playing it light and striking up perfect combinations of flurried discourse on the percussion, it's Sandell who belongs at the helm. Proceeding with individual dancing key strokes, through the furiously developed climactic wallops, all the way to the percussive poundings with his fists, this pianist is someone who is not keen to stick to any formulae. I wouldn't think Sandell is all that comfortable with a label either. Would you shuffle him into the Taylor camp just because he tends to have those percussive moments, where he's racing head-to-head with Nilssen-Love? Whenever a race comes about, there's no clear winner. These three are never racing to reach any conclusion to see who's in charge of the session. Rather, they're racing and twisting their own sets of skills for the sheer thrill of the race itself. It's the game that's most exciting. The resonance of each single keystroke that leaves the most lasting impression on this listener. Each piece is credited to all members of the trio and truly, this is improvised music as it should be - liberated with a grand message from the leader. Nothing is forced and certainly, it doesn't sound like any of this material was discussed prior to the recording session. Now that a major player in the improvised music community released this record, the future ahead is bright for Sandell. May this communicate a sign of even greater projects for the years ahead. Tom Sekowski

Sten Sandell Trio (Suoni) with: Sten Sandell Trio (Suoni)
2007-06-21 - Casa del Popolo

Quite surprisingly, one of the best concerts of the 2007 Suoni Per Il Popolo Festival.

Concerts involving pianos are always a tricky affair. Too often, the pianist spends more energy fighting with the furnished instrument than on the actual sounds he intends to produce and ideas he wants to develop. Yet, the 2007 edition of the Suoni Per Il Popolo Festival has been a good one for piano so far. On June 5th, Craig Taborn really stole the show as part of the Rob Brown Quartet. On June 21st, Swedish pianist Sten Sandell was equally impressive in the context of his trio with bassist Johan Berthling and drummer Paal Nilssen-Love.

On the other hand, it would be dishonest to say that Sandell stole the show. Without suggesting a somehow pointless comparison between the two musicians or projects, this is not because Sandell's playing was of a lower level than Taborn's, but rather because Sandell, Berthling and Nilssen-Love all stood out in their own way so that the trio as a whole was a constant amazement. In fact, their 65-minute set counts as one of the best concerts of the festival.

Sandell's playing relied on a complete exploitation of the sonic possibilities of the piano. His hands could be seen on the keyboards - naturally! -, inside the piano pulling the strings directly, knocking on the side of the body of the instrument, etc. From a technical point of view, there was nothing totally revolutionary, nor were there sounds one had not heard before, but it was done with such virtuosity and imaginatively integrated into a coherent flow of ideas that it came out as fresh and unique. For example, in the second improvisation, he created a wall of noise by rapidly playing loud clusters. This is something that he did on almost every, if not every, Gush album. However, because it integrated perfectly in the development of the piece, it did not appear as a dated or worn-out idea.

A Montréal favorite ever since his first visit with FME a few years ago, drummer Paal Nilssen-Love was at his most convincing. Again, in terms of techniques and sounds, it did not mark a radical departure from what Montréal attendees witnessed in the past when he performed with FME, the Scorch Trio or The Thing: he was at times very active and loud, at others he concentrated on his cymbals and most often used many little objects on the skins of his drums or little hand percussions such as shakers. Nevertheless, his playing seemed more open. Moreover, the Sten Sandell Trio is a quieter context and does not require a full-blown assault, something that allowed for subtler playing and room for the sounds to resonate.

Because he was the less spectacular, it would be easy to overlook the importance of bassist Johan Berthling in this trio. This would be a mistake for he acted as the perfect bridge between the harmonic side of the piano and the percussive sound of the drums. Because his playing is not very aggressive – especially in comparison to someone like Ingebrigt Håker Flaten with whom Nilssen-Love plays very often, which is not to say Ingebrigt Håker Flaten could not do it – it allowed the musicians to explore quieter territories and different textures. Still in the second piece, his bowing was a perfect background for Sandell's dissonant chords.

This said, while all musicians shined throughout, what made this concert really special was the music they created as a trio. The cohesiveness and richness of the improvisations were that of a great band on a great night. Could one ask for more?

Mathieu Bélanger

Veteran Swedish pianist Sten Sandell has long been a favorite for his playing in the exuberant Gush. His own trio – with bassist Johan Berthling and percussionist Paal Nilssen-Love – has been coming on strong of late. On Strokes (Clean Feed 082) they're joined for an April 2006 concert by sax wizard John Butcher (who, in addition to tenor and soprano, busts out his amp for some saxophone feedback). The probing, prodding intro to "Study" sees the musicians making somewhat familiar gestures but slowly supplementing them with techniques generally used in electronic improvising. I love the general reserve of the opening sections, the wonderful interplay in the trio – each playing both percussively and melodically, shapes and blocks of sound rearranging themselves in space. Butcher responds to the shift into higher gear with some deft feedback, blending with Berthling's big tone. Sandell's electronics (he also sings here) are more caustic and old-school, but before the eruptions blow the whole thing up, we suddenly find ourselves in a superb pared-down section for soft slap-tonguing and arco. "Unsteady" moves about as far away from the opener as possible for its opening. Over several minutes of tightly focused near-silence, the micro-sound is very detailed, incandescent at times. Capped off by a brief, punchy closer – "Steady" – this is a lively, inventive concert. Tuesday, July 17th, 2007, Dusted Magazine review by Jason Bivins

Ett undantag på jazzscenen är Sten Sandell, de små medlens musiker. Ja, är det jazz? Eller improvisation? Här finns inget trögt kompositionsarbete med väloljad objektivism. Musiken står oemotsagd och känns som en serie ögonblicksbilder från en utsiktspunkt någonstans i Norden.

Det är alltså omöjligt – och ointressant – att säga vad det är. Det är allting samtidigt i små, avvägda skålar.

På samma sätt som dadaisterna bejakade både glädjen i slumpen och döden med dess Totenklang, finns i Sandells musik en liknande spännvidd från de smått nihilistiskt, torrt nedtryckta tangenterna till varma euforiska melodier.

Så här bra kan det bli om man vågar släppa kontrollen, och har anlagen att göra det. Sandell är en av de friaste pianisterna och när instrumentets register inte räcker tar han till sången. Bakom hörnet väntar plötsligt en gånglåt, en hymn eller en medeltida bordun.

Spela Sandell för lyssnare i Frankrike och Tyskland. Jag gissar att de uppfattar det nordiska mycket starkt, som en ljudande karta över urberget och rullstensåsar.

För att ansluta till Göran Sonnevi.

Sandells jazz befinner sig "I det ljud som finns mellan oss ...". Men det har Jazzårets påskyndare inte uppfattat. Mikael Strömberg, Aftonbladet, 2007-06-22

Sten Sandell Trio – Oval

Sten Sandell Trio - Oval En starkt drivande rytmisk musik, som inte går så lätt att dansa till bubblar energiskt ur en tryckkokare på högvarv. Sten Sandells piano letar hela tiden nya rytmiska figurer, nya samboförhållanden, nya språng. Musiken rör sig oveckligt hela tiden, fast inte framåt, eller bakåt. Man kan inte säga att den är på väg någonstans direkt. John Cage och världens folkmusik spelar lika stor roll som jazz. Johan Berthling på fingerspelad basfiol och Paal Nilssen-Loves dämpade men dynamiska trumslag bearbetar, spetsar och skjuter på. Spelarna har utvecklat en sammanhållande storform och den dramatiska nerven kan höras hela tiden. Samtidigt hålls musiken i schack av en riktning inåt mot spelarna, ett lock på den puttrande kastrullen. Tätt tätt samspel från en festival i Zürich. Varför inte också lyssna till samma trio på Umeå Jazzfestival; Flat Iron på skivmärket Sofa. Där puttrar musiken mer utåtriktad utan lock. Lika bra, lättare att komma in i. Leif Carlsson, LIRA 2007-04-01

STEN SANDELL TRIO | Oval | Intakt

The third album by Swedish pianist Sten Sandell with his regular trio -- drummer Paal Nilssen-Love and bassist Johan Berthling -- is a roiling blast of free improvisation. Tensions between the players constantly shift, and the motion of the music as a whole swings from static and suspenseful to blisteringly hard driving. Sandell, perhaps

best known as Mats Gustafsson's bandmate in Gush, is particularly interested in microtones -- an odd obsession for a guy who plays a tempered instrument. In the past he's added organ or harmonium and taught himself to throat sing, all in an attempt to create the illusion that he's playing between the notes, and on *Oval* he uses several techniques in combination to create a similar effect: whanging on the keys in an all-out physical attack, manipulating the foot pedals, damping strings or otherwise tinkering inside the piano, and playing odd harmonies with Berthling. Sandell favors low-end rumbling, and the rest of the trio shares his love for bass -- which makes his right-hand figures leap out like the flash of a razor. By Peter Margasak

Strokes

Project: The Sten Sandell Trio + John Butcher

Personel: Johan Berthling (b), John Butcher (sax), Paal Nilssen-Love (d), Sten Sandell (p),

Listen and you'll hear electronics and traditional instruments not traditionally played. For example, there's a saxophone, but the controlled feedbacks originated aren't specific of the tube with holes and keys on it invented by Adolph Sax - it's really a saxomicrophone. The mic is part of the instrument, and without it those sounds wouldn't be possible. While everybody was saying that saxophonist John Butcher, the guest musician on "Strokes", was a disciple of Evan Parker, the man was already exploring new forms of blowing with a reed, inspired in electronic music (after all, the microphone is the most important tool of any electronica). This is something else indeed. Sten Sandell, the leader of this session, plays piano (listen to those cascades of notes, people!), sings biphonically (more Tibet than Tuva, by the way) and adds more electronics. Bassist Johan Berthling and drummer Paal Nilssen-Love play acoustic, but both of them know very well how to interact with the "non-natural" sounds. We couldn't expect anything else from them, knowing that the first is a member of the electro-acoustic experimental pop band Tape and the other duels frequently with a laptop extraordinaire of the noise field, Lasse Marhaug. So, this is not your conventional jazz disc, but jazz it is, with a European perspective and a futuristic commitment. The four musicians here play other music idioms besides jazz, beginning with Sandell, also known for his dedications to contemporary composition and performance (Cage, Xenakis, Feldman.) and to a revised form of prog rock, but all those extra activities are reflected in what they do here. Music of our times. Or more precisely: good music of our times.

Sten Sandell Trio

Oval | Intakt Records (2007)

By Eyal Hareuveni

Busy Chicago multi-reed man Ken Vandermark suggests in his liner notes of *Oval*, the third release by the Sten Sandell Trio, that the Swedish pianist and composer may represent the future of the piano in contemporary and improvised music. Like other pianists of his generation, Sandell is influenced by the innovations of Cecil Taylor but brings many more ingredients to his music, such as the theories of John Cage and Morton Feldman, classical musical elements from India and Japan, folk music from Sweden, electronics, voice, and an idiosyncratic approach to the piano that often uses extended percussive timbral capabilities.

Sandell often works with free improvising ensembles, most notably with the Swedish trio Gush, (reed player Mats Gustafsson and drummer Raymond Strid) whom he has recorded and performed with since 1988, as well as other notable European improvisers such as Evan Parker and Barry Guy.

Oval was recorded beautifully at the Taktlos Festival in Switzerland in June, 2005, and featured Sandell with fellow Swedish bassist Johan Berthling and Norwegian drummer Paal Nilssen-Love. All three musicians demonstrate the same exemplary high level of communication and creativity that characterized their earlier releases, *Standing Wave* (Sofa, 2000) and *Flat Iron* (Sofa, 2002). Throughout this live set they supply a convincing answer to Vandermark's musing as to why one would choose to play non-commercial music in an inconsiderate climate. The trio explores so many fascinating sonic possibilities within this format that Vandermark's question becomes redundant.

The velocity and density of Sandell's playing at the beginning of the first piece, "Ovala Takter I," is an obvious continuation of Taylor's legacy, but Sandell navigates this trio into newer territories, using varied and complex methods such as sustain, concentrated attacks, or adding light vocals. He manages to turn aural textures into deep meditations about the possibilities of the piano, more in common with the ethereal and almost transparent playing of the British free improvisation group AMM's John Tilbury, showing the imaginative interplay between members of the trio.

The trio keeps a contemplative dynamic at the beginning of "Ovala Takter II," trying to find common threads in its timbral explorations, and reconstructing its fragile interplay. At times, Sandell's percussive piano triggers Nilssen-Love's wise use of the cymbals, creating a resonate sound between the two instruments. Berthling's low-end rumination on the bass opens "Oval Takter III," while Nilssen-Love and Sandell color his sound with abstract and slowly forming textures that linger in memory. The short and concluding piece, "Oval Ballad," suggests a gentler example

"I believe that this trio's playing gives us one more reason to live on this planet with optimism for the future," concludes Vandermark; and indeed Oval is a remarkable recording.

Visit Oval on the web.

Track listing: Ovala Takter I, Ovala Takter II, Ovala Takter III, Oval Ballad.

Personnel: Sten Sandell: piano, voice; Johan Berthling: doublebass; Paal Nilssen-Love: drums, percussion.

Style: Modern Jazz/Free Improvisation | Published: May 05, 2007 What got me about Sten Sandell's piano playing was his audacity to play both the furious crescendos with Gush [who were one of the most phenomenal live acts of the 90's] as well as play straight new music, as he did on the outstanding "Music from a Waterhole" [Alice Musik]. In between, he came up and formed his own trio. Having released a couple of records on the Norwegian Sofa label, they've now attracted interest of the Swiss powerhouse imprint Intakt. "Oval" sees them continuing on in a similar vein. While bassist Johan Berthling is heavily involved in poignant arco moments, Paal Nilssen-Love strikes up some interesting conversations with both the leader and the bass player. While Nilssen-Love is in love with his cymbals, playing it light and striking up perfect combinations of flurried discourse on the percussion, it's Sandell who belongs at the helm. Proceeding with individual dancing key strokes, through the furiously developed climactic wallops, all the way to the percussive poundings with his fists, this pianist is someone who is not keen to stick to any formulae. I wouldn't think Sandell is all that comfortable with a label either. Would you shuffle him into the Taylor camp just because he tends to have those percussive moments, where he's racing head-to-head with Nilssen-Love? Whenever a race comes about, there's no clear winner. These three are never racing to reach any conclusion to see who's in charge of the session. Rather, they're racing and twisting their own sets of skills for the sheer thrill of the race itself. It's the game that's most exciting. The resonance of each single keystroke that leaves the most lasting impression on this listener. Each piece is credited to all members of the trio and truly, this is improvised music as it should be - liberated with a grand message from the leader. Nothing is forced and certainly, it doesn't sound like any of this material was discussed prior to the recording session. Now that a major player in the improvised music community released this record, the future ahead is bright for Sandell. May this communicate a sign of even greater projects for the years ahead.

Tom Sekowski, Gaz-Eta, Poland, February 2007

Sten Sandell hat schon in den vergangenen Jahren mit diesem Trio auf verschiedenen Festivals im deutschsprachigen Raum für Aufsehen gesorgt. Der schwedische Pianist, zu dessen Repertoire neben der freien Improvisation auch immer die zeitgenössische Moderne von Cage bis Feldman, sowie die klassischen Musiktraditionen Japans, Indiens oder auch Nordafrikas gehören, arbeitet sich mit Johan Berthling, Bass, Paal Nilssen-Love, Schlagzeug, durch ein autonomes Tongebirge voll abenteuerlicher Herausforderungen. Ohne jemals den Kontakt untereinander zu verlieren und stets dem Moment der Interaktion verpflichtet, durchpflügen die standhaften Skandinavier in freier Tonalität die Klangmöglichkeiten eines Klaviertrios. Sie formulieren ein musikalisch autonomes Bekenntnis zur Unabhängigkeit von schlichten Trends und schnöden Moden und geben, so ganz nebenbei wie selbstverständlich, eine Lehrstunde in Sachen streitbarer Individualität. Das Lineare bekommt bei ihnen eine gravitatische Verschobenheit und das Geheimnisvolle eine pulsierende Direktheit. "Oval" hebt Gegensätze auf - um neue musikalische Fragen zu stellen.

Jörg Konrad, Jazzpodium, Deutschland, April 07

Sten Sandell Trio, Oval, Intakt 122 (Andra böcker och skivor)

När jag lyssnar på Sten Sandell Trios nya album, det tredje i ordningen med denna grupp, slår det mig hur originell Sten Sandell är i sin gärning som pianist inom den svenska improvisationsmusiken. Sättet han närmar sig pianot och skickligheten han gör det med saknar motsvarighet efter Per Henrik Wallins bortgång. Men det ska tilläggas att det inte bara gäller den svenska scenen. Visst finns det fantastiska pianister, men energin och förmågan att föra in element från såväl jazz som nutida musik hittar jag bara hos ett fåtal. Varav två är föregångaren Cecil Taylor och Alex von Schlippenbach.

”Oval” består av tre långa improvisationer (mellan 14 och 17 minuter) och en kort ballad inspelade vid Taktlosfestivalen i Zürich i juni 2005. Sandell rör sig över hela pianot, tonerna väller fram i upprepade figurer, staccatopartier, arpeggiosekvenser, dämpade, sjungande, luftade, brinnande. Jag föreställer mig ett stort stim fiskar som följsamt, men i snabba rastlösa kast, förflyttar sig genom vattnet. Nu är väl fiskar inte de mest intelligenta djuren här på jorden, så liknelsen haltar möjligtvis något, men jag tycker ändå att den är beskrivande för tonernas rörelser i Sandells spel, de är många och oförutsägbara, men rör sig tillsammans.

På samma sätt som i gruppen Gush, med saxofonisten Mats Gustafsson och trumslagaren Raymond Strid, vägs Sandells skickliga spel upp väl även i hans trio. Paal Nilssen-Loves ymniga trumspel är som hand i handske. Det hörs redan i inledningen till den första låten hur bra de passar varandra. Sandell dämpar tonerna medan Nilssen-Love går lös på virvel och pukor och en med foten ljudande hi-hat. Rytmska figurer kämpar både med och mot varandra och det är omöjligt att inte tänka på Cecil Taylors ofta citerade fras om pianot som ”åttioåtta stämde trummor”. Johan Berthling visar även vilken bra basist han är. Samspelet tar sig inte samma uttryck som mellan Sandell och Nilssen-Love, snarare håller han sig mer i bakgrunden med fina basfigurer och en oerhört utvecklad ”timing”.

Musikaliskt är det svårt att definiera gruppen. Energin för naturligtvis tanken till frijazz, men framförallt Sandells spel leder tanken till den nutida genren. Dynamik och ljud (i motsats till melodi och harmoni) är de element som är mest framträdande, förutom de enskilda och individuella rösterna. I texthäftet citerar Ken Vandermark kompositören/teoretikern John Cage: ”Let sounds be themselves”. Mycket träffande när det gäller Sten Sandell Trio.

Magnus Olsson

Konstnärshuset, Stockholm: ALGOL (8/3-8/4)

Så kallade gränsöverskridande konstnärliga samarbeten har nästan alltid tendensen att bli krystade; en samling kreativa personer som med skohorn skall trycka ned sina uttryck i samma trånga konceptuella sko. De frågor man ställer sig inför resultatet blir ofta desamma man ställer sig inför åsynen av Real Madrids fotbollslag: hur kan så många begåvade aktörer åstadkomma en så medioker soppa? ALGOL är ett försök att gå en annan väg. Projektet är initierat av konstnären Katarina Eismann, som samarbetet med en grupp musiker, forskare, tonsättare och en curator (Sten Sandell, Annesofie Becker, Anna Lindal, Kaija Saariaho, Rolf Lindgren och Anders Blomqvist). Projektets titel syftar på stjärntecknet Algol-beta Persei i stjärnbilden Perseus, ett astronomiskt fenomen som ofta fått symbolisera det lättflyktiga och svårfångade. Och det är utställningen också. Här skall man inte leta efter några kodnycklar med vars hjälp man kan avlocka verket ett övergripande budskap. Principen har i stället varit jazzimprovisationens, deltagarna har utvecklat sin respektive uttrycksformer i full frihet och skapat återkommande mötesplatser där deras insatser skapat kreativ friktion sinsemellan. Det är en sympatisk utgångspunkt, även om den mer härdade delen av publiken förmodligen kommer att fundera sig blåa på jakt efter den quinta essentia som förklarar hela utställningens innebörd. Andra nöjer sig utmärkt väl med den hisnande audiovisuella resa som Katarina Eismann och kolleger bjuder besökaren på. www.konsten.net

"Völvans spådom" av Sten Sandell och Sverrir Gudjonsson

Sten Sandells hörspele "Völvans spådom", gjort i samarbete med Islands Radio, ylar och viner, droppar och dånar. Texten, den mer än tusen år gamla Edda-dikten, skildrar jordens och livets uppkomst. I början stöts jag bort av Stina Ekblads andäktiga berättarröst. I en tid när "jord fanns inte, ingen himmel", varifrån kom då denna högstämndhet?

Jag längtar efter något kärvare. Men föreställningens modernt arkaiska ljudlandskap av rop och viskningar, jojklänkande sång och dån från jordskorpans förvandlingar är mäktigt och gör rum också för detta. Efter två lyssningar sätter jag på cd:n en tredje gång helt för min egen upplevelses skull.

Ingegärd Waaranperä, Publicerad 2 mars, 2007, 09:45, DN

En utskrift från Dagens Nyheters nätupplaga, DN.se.

Publicerad 14 feb 2007 13:55
Pepprig och rytmisk jazz

MUSIK

Artist: Townhouse Orchestra
Plats: Fasching, Stockholm

Att sätta ihop ett band är en delikat uppgift. Det gäller att få till själva sammansättningen av musiker, så att de snarare berikar varandra än drar i väg åt ett och samma håll. Samtidigt finns förstås inga givna svar. Lösningen kan vara en helt annan, kanske till och med den rakt motsatta. En liten analys av Townhouse Orchestra visar till exempel på ett visst risktagande. Det var under en festival i Norge som trummisen Paal Nilssen-Love fick i uppdrag att bilda en grupp, och utöver sig själv valde han basisten Ingebrigt Håker Flaten, pianisten Sten Sandell samt saxofonisten Evan Parker.

RISKTAGANDET I FRÅGA rör förstås inte kombinationen av Nilssen-Love och Håker Flaten, som har spelat mycket ihop, eller Nilssen-Love och Sandell, som ju båda ingår i Sandells fasta trio. Men om man ser över hela laget som nu står på scenen på Fasching, så finns det helt klart en gemensam tendens att spela pepprigt, rytmiskt och samtidigt hårt hållet, på sätt och vis nästan minimalistiskt. Det hela skulle kunna kana i väg som blankslitna sommardäck på isgata. Men det gör det inte. Risken, om där alls fanns någon, var uppenbarligen värd att ta.

Townhouse Orchestra kastar sig mellan högt och lågt, de ringar in små ettriga skeenden och nystar i rytmen med lika mycket driv som stringens.

Engelsmannen Evan Parker spelar tenorsaxofon men använder vid åtminstone ett tillfälle samma patenterade cirkulärändringsteknik som han brukar applicera på sopransax. Det ger flera olika skikt av toner, ständigt i förvandling men i konstant rörelse.

I ANDRA STYCKEN ligger drivkraften mer hos Sandells, vars skarpa rytmiska figurer fäster direkt mot bas och trummor. Och så Parker in igen. Alla fyra nu, utan regler men i perfekt balans.

Johannes Cornell, johannes.cornell@dn.se
SVENSKA DAGBLADET
Townhouse orcherstra

Scen: Fasching
Evan Parkers musikflöde leder framåt

Som en av pionjörerna har den brittiske saxofonisten Evan Parker varit med och utvecklat den europeiska improvisationsmusiken sedan mitten av 60-talet. Tillsammans med personer som Derek Bailey och Peter Brötzmann formade han en ny musik som i begynnelsen tog avstamp i jazzen men som sög in influenser från nutida konstmusik och ljudskapande och framfördes med nya tekniker.

Men Evan Parker har aldrig levt på gamla lagrar. Något han med all tydlighet visade när han spelade med kvartetten Townhouse Orchestra inför en andäktig publik på Fasching i Stockholm. Med svenske Sten Sandell på piano och norrmännen Paal Nilssen-Love och Ingebrigt Håker Flaten på trummor respektive bas trycker han in musiken i cirkulära labyrinter vars väggar bågner av flödande energi för att sedan stanna upp i återhållna och vackra andrum. Koncentrationen är påtaglig och förändringar i dynamiken leder musiken framåt och gör den till improvisationsmusik när den är som bäst.

Parkers spel är fascinerande. Ibland känns tonregistret nästan ihoptryckt. Men med en mästerlig förmåga blir det aldrig enformigt ens när tonföljderna går över i transliknande repetitioner.

Även om han gärna kunnat spela också sopransax passar tenorens strävare och rivigare ton ypperligt till Townhouse Orchestras musik. Den matchar perfekt Nilsson-Loves och Håker Flatens mullrande och intensiva spel. Och inte minst pianospelet som på typiskt sandellskt manér placerar sig någonstans mellan Cecil Taylors energi och konstmusikens utvecklade rytmik.

MAGNUS OLSSON

Taktpatiens
Sten Sandell Trio: "Oval"
Artist: Sten Sandell Trio
Titel: "Oval"
Skivbolag: (Intakt/Andra böcker och skivor)

I kanske ännu högre grad än jazz vinner improvisationsmusik på att spelas in live inför publik. Just den där tätheten som uppstår i stunden och genom direktkontakten med lyssnarna utgör i sig ett slags ramverk för musiken. Så upplever jag i alla fall den här skivan med Sten Sandell Trio, inspelad på en festival i Zürich.

Sandell är ju en extrem pianist, knappast jämförbar med en vanlig jazzmusiker. Ändå sitter hans stringenta driv och udda taktförskjutningar som en smäck ihop med Johan Berthlings och Paal Nilssen-Loves delvis klart jazzorienterade sätt att spela bas respektive trummor. Det är improvisationsmusik med en sällsam struktur, liksom glasklar men ändå abstrakt. Örongodis för dem som inte äter godis.

Johannes Cornell, DN, 070131
Slalomåkare i världsklass

KONSERT
TOWNHOUSE ORCHESTRA
Nefertiti, torsdag

Bäst: Det långa stycket i andra set.
Sämst: Trist att inte pionjären Evan Parker lockar mer folk.
Publik: Cirka 70-80.

Det startar lite trevande. Nej, fel, man flyger rakt in i en rytmisk klangkropp, med fyra fantastiska musiker som hittar linjer i kaos och gräver djupt i en kollektiv organism. Det är omöjligt att inte imponeras redan från start, särskilt av trummisen Paal Nilssen-Love (som satte ihop bandet i samband med en norsk jazzfestival för några år sedan) och kontrabasisten Ingebrigt Håker Flaten.

Däremot är det först efter paus som mina stora förväntningar infrias på alla plan. Den brittiska saxofonveteranen Evan Parker är ordentligt uppvärmd och spelar på sitt alldeles egna sätt med cirkulär teknik och skapar tonfärger som rinner iväg i ett flöde som både är vackert och häpnadsväckande. Och kvartettens svenska namn, pianisten Sten Sandell, tar större plats och åker slalom mellan jazz och konstmusik.

Frijazz/fri improvisation av absolut världsklass.

PM Jönsson
Wall of jazz

2007-02-16

Det spelar ingen roll om bandet kallar sig Townhouse Orchestra eller Paal Nilssen-Love Quartet. Igår på Nefertitis scén var det ingen tvekan om vem som är bandleadaren. Nilssen-Love är en sann artist. Om han så går loss med trumstockarna i vilda trumkaskader eller bara leker med en träbit så dras uppmärksamheten automatiskt till honom. Igår skapade han sväng med rasslande kedjor, upp-och-ner-vända cymbaler, vispar, stråkar, olika 'dämpande' redskap... det enda hjälpmedel han inte använde var en dagstidning som låg precis vid hi-haten. Igår kunde han förmodligen satt sig och läst ledarsidan i Aftenposten och fortfarande fått det att svänga.

Hela bandet består så klart av artister, musikaliska vildhjärnor; Evan Parker (tenor), Sten Sandell (piano) och Ingebrigt Haaker Flaten (bas). De skapar ett närmast hypnotiskt tillstånd hos publiken med sin energisprakande 'wall of jazz'. Men det är Paal Nilssen-Loves makalösa förmåga att knya ihop säcken oavsett vart de andra tar musiken som gör konserten till en upplevelse. Makalös timing. Det är inte för inte som Pat Metheny anser honom som 'simply one of the best jazz musicians in recent years'.

STEN SANDELL TRIO - Oval (Intakt 122; Switzerland) Featuring Sten Sandell - on piano & voice, Johan Berthling on double-bass and Paal Nilssen-Love on drums & percussion. Sten Sandell is a most creative pianist who has worked with Mats Gustafsson in Gush, with Paal Nilssen-Love in various projects, as well as with Evan Parker and Simon Steensland. I am not very familiar with Johan Berthling, but he does play with the LSB Trio according to the fine liner notes by Ken Vandermark. Mr. Nilssen-Love is one of the most in-demand drummers in Europe, playing in the Scorch Trio, The Thing, as well as various projects with Mr. Vandermark.

'Oval' is a piano trio disc that sounds nothing like any other piano trio. Sten sounds as if he is muting the piano with his hand on "Ovala Takter I", his approach is most percussive at times and works perfectly with Paal's quick web of spinning sounds. The trio moves in waves together, up and down and flowing as one stream. Both Paal and bassist Johan are nimble players who weave their tapestry around Sten's magical, muted and occasionally spare plucked notes. Sten sounds as if he is playing a giant harp at times, spinning layers of notes that build into dense sections swelling and swirling and pulling us inside the currents. Each of the three long pieces moves organically and does a great job of taking us along for the journey to the stars. The music was recorded live at the Taklos Festival in June of 2005 and was captured with immense care so that the trio sounds as if they were connected together throughout. Another superb gem from the fine folks at Intakt. –Bruce Gallanter Downtown Music Gallery

Ett, två, tre och ...

En känsla av förväntan, av att befinna sig ögonblicket före genomsyrar Jukka Korpi's dubbelprogram Ett två två tre (17/9 Moderna Dansteatern). I solot Ett Två förenas Sten Sandells märkliga ljudkomposition med Korpi's egensinniga, mjukt viktlösa och massivt grundade dansstil.

Solot som känns avklarat och utan onödiga detaljer har en egen inre tid som drar in mig i ett kontemplativt stämningläge. De symboliskt laddade handrörelserna och den bländande (sol?)skivan i fonden ger dansen en rituell karaktär. Lena Andrén, dansportalen.se 2007

Sandells fantastiska ljudverkstad skapar en hel kropp i sig med röst, visslingar, hjärtslag och djupa toner à la strupsång och didgeridoo. Jukka Korpi svänger runt i sina drömspår och fångar upp frekvenserna som en kameleontisk schaman i jordbrun kostym. SvD, 060916

Vackert och fascinerande

Författaren Magnus Jacobsson och kompositören Sten Sandell öppnar ett grönt rum för lyssnaren. Här finns löv, regn, vått grus och en liten stuga, men ännu mer sorg och längtan.

Verk: Mannen kvinnan pojken

Plats: Radioteatern

Regi: Magnus Jacobsson

Manus: Magnus Jacobsson

Medverkande: Björn Kjellman, Staffan Göthe, Gunilla Röör

Det gröna rummet är tapetserat med förlust, men ändå känns känslan av trygghet som ett centrum. Spelet ger en förmimelse av något välbekant som borgar för att livet går vidare, trots smärtan människorna i det gröna rummet måste igenom.

"Mannen kvinnan pojken" är en konkret berättelse om hur svårt det är för en liten pojke (Björn Kjellman) att se sin fränskilde far (Staffan Göthe) möta en annan kvinna i den miljö som alltid varit familjens. Men "Mannen kvinnan pojken" är också i samma andetag något annat, en ljudbild för växande och för erotisk och känslomässig längtan.

De tre rollernas enskilda reflektioner vävs allt tätare samman för att småningom flätas helt och starkt in i musiken. Metaforerna är legio.

När Gunilla Röör, som den kvinna fadern möter, gång på gång säger "Jag ville någon skulle komma gående under lindallén lutad kraftigt i den hårda vinden och öppna den vita grinden och gå upp för den våta grusgången, upp mot huset..." formulerar hon också en erotisk bild.

Det är vackert, mäktigt, märkligt och mycket fascinerande. Det är för övrigt hela detta verk av musik och skådespel., Pia Huss, DN maj-06

Paal Nilssen-Love

Townorchestrahouse

Clean Feed 041

Med sitt oerhört explosiva spel är norske Paal Nilssen-Love en eftertraktad trumslagare inom frijazzen. Han dyker upp i en mängd grupper och sammanhang (The Thing, Scorch Trio, Atomic, Sten Sandell Trio, FME med Ken Vandermark, Peter Brötzmann Chicago Tentet med flera).

På nyligen utgivna Townorchestrahouse har han samlat ihop en imponerande kvartett. Förutom följeslagaren och basisten Ingebrigt Håker Flaten; Sten Sandell på piano och Evan Parker på tenor- och sopransaxofon. Inspelningen är gjord på Kongsberg Jazzfestival 2002.

Inledande "Town" med sina 32 minuter börjar lite puttrande, men likt en sten som sätts i rullning byggs ljudbilden successivt upp och blir allt tätare. Parker harvar i korta tenortoner. Sandells piano brinner. Håker Flaten pumpar fram basgångarna och Paal Nilssen-Loves trumstockar smattrar på skinn och cymbaler.

Men lika fenomenala som gruppen är på att bygga in energi i musiken är de på att stanna upp, släppa in luft i det massiva ljudlandskapet, göra det poröst. Här träder en annan sida av Paal Nilssen-Loves storhet fram, förmågan att spela ymnigt men samtidigt lågt och kontrollerat; att lyssna och inspireras av de stämningar övriga musiker för tillfället befinner sig i.

Vanligtvis håller sig Evan Parker till sopransaxen, att han här valt tenoren skapar variation. Även på tenor är hans ton relativt rund och balanserad när han vrider och vänder på sina figurer av mestadels korta toner. Då och då går det över i mer bitska och energiska utspel kryddade med en och annan överton.

I den nästan lika långa "Orchestra" byter Evan Parker till sopransax. Och samspelet med Sandell är lysande. Med hjälp av cirkulär andning virvlar de ljusa soprantonerna runt i outtröttliga ringar. Sandell fyller på med flödande ljusa toner som hakar i, följer efter, går om. Överhuvudtaget har Orchestra ett annat temperament än Town. Energihalten är väl egentligen lika stor, men den är mer tillbakahållen, inte lika yvig.

Vid de första lyssningarna är det svårt att ta till sig den avslutande "House" (endast 8.40 minuter lång!). Det känns som att jag inte räcker till efter de två föregående mastodontverken. Syret är slut! Dock infinner sig till slut ett lugn. Karaktären är trots allt något mjukare, även om Parker åter bytt till tenorens mer rivande ton.

Magnus Olsson

Sten Sandell
Songs
LJ Records 5237

På Songs bjuder den evigt produktive Sten Sandell in till musikaliskt besök i ett fiktivt (?) hus med dess omgivning. Sandells elektronik, piano, harmonium och elektroniskt färgade röst är dina ledsagare tillsammans med Amit Sens cello (på fyra låtar).

Till en början låter jag mig styras av låttitlarnas hintar om rumsplacering. Jag hör vättars myller i "Under the house", små elektroniska syrsor i "The Forest" och hur "In the small room" till en början är riktigt trivsamt för att mot slutet övergå i klaustrofobi. Det slår mig även att Fred Frith tycks ha varit på snabbt besök i "In the cellar". Men till slut överger jag rumsplaceringarna – alla är dessutom inte lika tydliga – för att bara lyssna och hänföras och skapa mina egna bilder av musiken.

Sångerna, varav de flesta är under tre minuter, är lika uttrycksfulla som svårbeskrivna. Några ord är det inte tal om. Sandells röst är invirad i ett elektroniskt filter, men samtidigt är det ofta den som leder låtarna framåt. Elektroniken å sin sida är ofta trevande och lågmäld för att då och då bubbla till. Men ljuden minner inte på något sett om electronica. Varför vet jag inte riktigt, kanske är det så enkelt som att Sandells perspektiv är improvisationsmusikerns, medans electronicamusikern ofta tar avstamp i popmusik eller det ambienta.

Stämningen glider ofta in i vemod. Men den bryter sig då och då loss. Rösten och rytmen i den mystiska "The Hunt IV" ger upphov till tankar om en ceremoniell dans inför en betydelsefull jakt. Sakralt blir det i storslagna "Outside the house" och den mer sparsmakade "Hymn I".

Framförallt använder Sandell sin röst och elektronik. När pianospelet väl kommer in på några av låtarna ger det injektioner av nya färger och nya känslor. Det samma gäller när Amit Sens medverkar på cello, hans roll blir färgsättarens i större mån än improvisatörens. Men med en sådan smakfull färgkarta klagar jag inte. Magnus Olsson, www.soundofmusic.nu

Kvartetten Som Gudarna Glömde
Artist: Kvartetten Som Gudarna Glömde
Plats: Glenn Miller Café, Stockholm

Årets bandnamn? Förmodligen. Men Kvartetten som gudarna glömde behöver egentligen ingen ytterligare pr.

Det räcker med bara namnen på musikerna för att fylla vilken som helst av stans jazzklubbar, och när Sten Sandell, Johan Berthling, Magnus Broo och Paal Nilssen-Love nu spelar på Glenn Miller Café måste man bokstavligen pressa sig in genom den lilla dörren mot Brunnsgränd.

Det första av kvällens tre set vill dock inte lyfta riktigt. Gruppen spelar en form av frijazz som riskerar att bli jämntjock vid minsta brist på motstånd, och den här gången tycks det alltså behövas en liten startsträcka. De tar en paus, förhållandevis tidigt.

Men sedan smäller det. Andra setet är fantastiskt. Broo spelar trumpet som vred han i själva verket fram tonerna direkt ur hjärtat. Till det Nilssen-Loves trummor, som ren energi. Och så det djupt intuitiva förhållandet mellan Berthlings bas och Sandells piano.

Samma organiska känsla går igen i det sista setet. Kvartetten som gudarna glömde glömmes på sin sida ingenting, utan tycks liksom spela i en form av upplyst nu, utan minsta avvikelse från vad som liknar ett fullkomligt, kollektivt tillstånd. Det slår mig nästan som en uppenbarelse hur improviserad musik i den meningen förmår kanalisera just ögonblicken innan musiken egentligen blir till.

Johannes Cornell, DN, tisdag 11 oktober 2005

Uppdaterad: 2005-10-05 13:23

Gush

Electric Eel

Qbico 30 (lp)

"Electric Eel" är ett välkommet tillskott i den trots allt ganska tunna skivkatalogen med improvisationstrion Gush (Mats Gustafsson, Sten Sandell och Raymond Strid). Nummer sju i ordningen – om jag räknar rätt – sedan debuten 1989 med "Tjo och Tjim" (Dragon) tillsammans med Sven-Åke Johansson.

Inspelningen är gjord på Fylkingen i Stockholm i november 1996 och det finns intresse i att jämföra den med "Live in Tampere" (Dragon) som är inspelad endast en vecka senare. Skillnaden kan inte bli större. Tampereinspelningens pang på rödbetan är här utbytt till ett tillbakadraget sökande. Små ljud får utrymme, likaså de elektroniskt skapade. Inte minst beroende av att Raymond Strid i huvudsak lämnat trumspelen till förmån för diverse förstärkta objekt, gitarr, slagverk med mera.

Första sidans "El" är en 21 minuters färd där trion utan entydig riktning lyckas skapa stor spänning. Försiktigt saxofonspel möter rymdlika svischanden från Sandells elektronik och ljud från Strids förstärkta och processade objekt. Ljud cirkulerar, träder in på egna vägar, intervenerar. Gustafssons sopransax skjuter ut i kluckanden, smackanden och i Evan Parker-liknande cirklar. Sandells pianotoner bygger tillfälligt upp intensiteten. En mjuk flöjt i sikte. Rörelse. Dramatik och kraft när Gustafsson byter till baritonsax, men den når egentligen aldrig något extatiskt crescendo, utan planar ut.

Även om andra sidans "Al" i två delar är spräckligare än "El" så hålls intensiteten tillbaka också här. Sten Sandells harmonium och röst får plats, tillsammans med Gustafssons sax känns det riktigt sammanhållet (!), och med lite vilja riktigt lyriskt. I alla fall under en kort stund.

Jag tilltalas av att Gush går den svåra vägen på "Electric Eel". Visst hörs man mer om man med frenesi skriker ut sitt budskap, men ibland räcker det med om inte en viskning, så i alla fall låg röst. Och med den musikaliska vokabulär som medlemmarna i Gush har räcker det långt, väldigt långt. Magnus Olsson, www.soundofmusic.nu Gas-festivalen

Som småblåst, regnbyar och motvind i uppförsbackarna

Spire, Christian Fennesz, Sten Sandell trio

Fläskkvartetten

Stenhammarsalen måndag, Masthuggskyrkan tisdag

När pianisten Sten Sandell sitter vid flygeln i Stenhammarsalen påminner hans ansikte i profil en smula om den åldrade Neil Young. Med tanke på att Sten Sandell trio framför något som mest är att likna vid old-school freeform, kan Neil Young-associationen förefalla minst sagt konstruerad. För att inte säga ovidkommande.

Fast senare under kvällen, när den österrikiske elektronikmästaren Christian Fennesz tar vid och gör en lika tät som drömsk spelning, återvänder han gång på gång till en ackordvända som påminner om Neil Youngs gitarrspel vid tiden för After the goldrush och The needle and the damage done.

Neil Young mitt i de samtida experimentfälten: här finns en förvåning, en oväntad sidoingång, ett sätt att tänka melodiskt samtidigt som musiken är fragmentarisk och uppbruten. Det blir så uppenbart under dessa dagar av

årets Gas-festival, att det levande skapandet står i ett beroendeförhållande till det förflutna, till det som har varit och som har med personliga minnen att göra.

Men hur blir det melodiska något som drabbar på djupet? Jag gillar känslan av småblåst, regnbyar och motvind i uppförsbacke i Sandelltrions spel. Det finns ett motstånd och man måste trampa hårt för att ta sig fram, men så blir musiken också fysiskt närvarande.

Och det är långt och utdraget, på samma sätt som Spirekonserten i Masthuggskyrkan på tisdagskvällen. Sandelltrion spelar visserligen bara i 50 minuter, jämfört med Spireartisternas drygt fyra timmar långa konsert, men i båda fallen finns något som pågår och pågår, en kraftmätning och ett uttömmande. Musiken som ett inträde i en alternativ tidszon. Plötsligt börjar detaljerna att lysa.

Bara valet av Masthuggskyrkan som spelplats för mötet mellan de experimentella ljudkonstnärerna Philip Jeck, BJ Nilsen och Fennesz och de båda organisterna Charles Matthews och Marcus Davidson, räcker för att göra Spire till en spektakulär och ovanlig musikhändelse. Tillsammans med konsertens extrainslag, en åkallan av elektronikens luftandar av Leif Elggren och Henrik Rylander som äger rum i kryptan, skapas de underligaste förbindelser mellan gammal och ny tid. Som starkast är det i Philip Jecks magnetiska framträdande där hamninloppets vattenflöden tycks ta sig in i musikens flytande klangsjök.

Kanske hade något liknande kunnat hända under mötet mellan Fennesz och Fläskkvartetten på måndagskvällen, men tyvärr stannar spelet vid uppgjorda positioner. Litet för stelt, litet för uträknat, precis som Fläskkvartettens egna låtar.

Magnus Haglund, GP-oktober-06

Townhouseorchestra

Paal Nilssen-Love | Clean Feed Records

By Andrey Henkin

print

email

Given the instrumentation on this album (tenor sax, piano, bass, and drums), the involvement of Evan Parker, and the format of long group improvisations, it's natural to think first about Parker's long-standing quartet with Alex Von Schlippenbach, Peter Kowald, and Paul Lovens. But that would be a mistake; a better comparison, though unnecessary, is an earlier group with Irène Schweizer, Kowald, and Pierre Favre.

European improvisation is a national thing. The three Norwegians here—drummer and leader Paal Nilssen-Love, bassist Ingebrigt Håker Flaten, and pianist Sten Sandell—are closer to the Swiss players mentioned above than Parker's usual German cohorts. But the focus here is not Parker, which makes this album even more unusual. He tends to become the center of sessions but here, an "intruder" into a tight knit group of players, he submerges and the music becomes more of a successful group statement than originally expected.

Nilssen-Love is a remarkably pliant drummer in the finest tradition of Günter Sömmmer or Lovens. He has a lot of improvisational experience and uses the drum kit more like a classical percussionist than the usual frenzied free drummer. Flaten abuses his bass regularly and the contrast between the two—refined versus feral—is the basis of Townorchestrahouse, as it is when they are together elsewhere.

Parker is the beguiling known quantity that still confounds, particularly on his circular breathing portions. Where the quartet and subsequently the music get fashioned differently is when Sandell's piano kicks in. Whether in "Town," "Orchestra," or "House," Sandell smoothes out some edges while shredding others. For his second album as a full leader, Nilssen-Love could not have brought together three more positive influences.

Visit Paal Nilssen-Love on the web.

Paal Nilssen-Love – Townorchestrahouse, Clean Feed 41

It is nearly impossible to listen to this quartet without considering it another 'all-star' meeting of venerated improvisers from the Continent (England, Sweden and Norway), three generations of European improvisers coming together for a trio of kaleidoscopic collective improvisations. Young Norwegian drummer Paal Nilssen-Love, late of the Brötzmann Tentet and The Thing (with Mats Gustafsson and bassist Ingebrigt Håker Flaten, also heard here), convened this quartet for the Kongsberg Jazzfest in 2002 with tenor and soprano saxophonist Evan Parker and Swedish pianist/multi-instrumentalist Sten Sandell (of Gush, with Gustafsson and multi-instrumentalist Raymond Strid, and formerly of Lokomotiv Konkret). Parker is, of course, a veteran of the extended-technique angle of reeds-and-rhythm quartets, having worked regularly from the early '70s until 2002

with Alex von Schlippenbach, Peter Kowald and Paul Lovens, as well as with Kowald, Irene Schweizer and Pierre Favre in a 1968 formation that resulted in one record for Wergo, ostensibly under Favre's leadership. In other words, there is a pedigree here that Parker's inclusion here both references and expands upon.

Despite the heavy company which this disc finds itself in – Nailed and Three Nails Left, to name just two – there is a quality of listening here that separates itself from the extraordinary fast synapses of the Schlippenbach Quartett and its ilk. All of these groups made use of surging sculptures of arco bass, tangled webs of augmented percussion and variously-prepared piano, all at a heightened sense of ebb and flow. Sandell makes use of not only roiling block chords and choppy rhythms, but coloristic sine waves and portable electronics in addition to a vast palette of piano-guts technique. As sound drops to a lower level of volume, density still remains in even the most sensitive moments – as Sandell's roiling chords are replaced by electronic loops, allowing pastoral filigree to creep in as Parker's tenor given to lilting phrases, Nilssen-Love fleet with brushes. Sandell is not Schlippenbach or Cecil, though there is an affinity for Schweizer's playing – a tendency to insert romantic lines as the music's density eases up, and an allover percussive-canvas approach melding dense aural blocks with found sounds, jarring string-plucks and scrapes belying his (and Schweizer's) own history as a vanguard drummer/colorist. "Orchestra" is an extension of this crystalline lightness that is only hinted at in "Town;" flute-like soprano, piercing high-register grace notes and shards of cymbal-work introduce this second improvisation, an upward-spiraling revolution of interlocking sound sculptures before breaking off into trading volleys. Nilssen-Love is not only a remarkable drummer, but probably the perfect one for this setting – his repetition and expansion of otherwise Lovens-esque patterns sets him apart from his brethren with a measurable consistency rather than 'consistent inconsistency.' As Sandell reaches for whatever is in his grab-bag and Parker's breath knows no bounds, the girding of rock-solid rhythm gives these three improvisations their drive without sacrificing the expanding canvas the music engenders.

Though Nilssen-Love has not had many opportunities to record as a leader, it is clear that his sideman and cooperative-group experiences certainly imbue him with the capability of driving a unit. Whether in the company of The Thing, the Peter Brötzmann Tentet, Evan Parker, or any of a number of improvisers on the world stage, Nilssen-Love's hyphen is one to watch for.

Posted by clifford on August 17, 2005 10:34 PM

Comments

PAAL NILSSEN-LOVE QUARTET - Townorchestrahouse (Clean Feed)

q

Music on the fringes of jazz, showing a way through its dichotomies with a pained disfigurement of genres and appearances. Without hesitancy, endlessly flowing in the "carpe diem" attitude brought to the table by these magnificent players, the music by this quartet belongs to the endangered species of decontaminated artistry - just listen to the unbelievable soprano sax solo by Evan Parker in "Orchestra" to understand the level we're talking about. Paal Nilssen-Love - one of the best European drummers in activity - and bassist Ingebrigt Haker Flaten play together in various contexts and it shows, as their communication is total, a groundbreaking divination eliciting rumbling convolutions and psychical torridness. Sten Sandell, a highly distinguished style in his hands and mind, reflects shortly then acts in hard-hitting fashion, his chords shimmering like rainbows after the storms of his mercurial piano improvisations. This album is undoubtedly one of the highlights of the Clean Feed collection.

<http://spazioinwind.libero.it/extremes/touchinghome.htm>

Overlegent samspill

PAAL NILSSEN-LOVE

Townorchestrahouse

(Clean Feed Records)

3 låter, spilletid: 70.50

Ren improvisasjon er risikofylt, men denne kvartetten får detaljene til å stemme.

Townorchestrahouse

5

Det er et selvløsende firkløver Paal Nilssen-Love er anfører for.

At samsillet mellom Nilssen-Love og bassist Ingebrigt Håker Flaten er oppsiktsvekkende godt, er blitt en regel. Noe mindre sikkert er det hva pianist Sten Sandell og saksofonist Evan Parker vil bidra med.

"Townorchestrahouse" presenterer imidlertid deres sterke sider. Særlig Sandell er i storform. Han er til stede i stoffet og fyller sine skiftende roller med smidig og rå oppfinnsomhet. Jeg har knapt hørt ham bedre. Ringreven Parker blomstrer med modenhet og demper den sedvanlige intensiteten, uten at spillet mister kraft.

Disse fire musikerne har bred erfaringsbakgrunn og vid interesseflate. Det nedfeller seg i de løsningene som folder seg ut i musikken. De viser romslighet samtidig som de holder hverandre på sporet.

Recensione pubblicata il 07-02-2006 ::

Questa recensione è stata letta 45 volte

Musica nomade per strumenti acustici e non

Di Cosimo Parisi

Sono pochi gli strumenti che Sten Sandell adopera per i suoi quadri sonori ispirati alla quotidianità, come si può evincere dai titoli.

Con un pianoforte ed un harmonium accompagnati dall'ormai immancabile elettronica per questo tipo di contaminazioni ed insieme al violoncellista Amit Sen in quattro brani, sorgono dei brani dalla poetica straniante, umana, che rende più facile da percepire l'aspetto rumoristico, dove questo viene impiegato.

L'attrito fra le due componenti rende il tutto interessante, anche se non sfocia nel conflitto aperto, bensì in un minimalismo che assorbe l'insieme in una poetica del quotidiano, rendendolo affascinante per queste sue atmosfere soffuse, morbide, costruite con senso quasi architettonico.

I titoli dei brani sono senza artificiosità, semplici come le cose che descrivono: spaglie, cantine, inni, sopra e sotto la casa. Un percorso quasi banale, ma che guidato da questa musica diventa un viaggio avventuroso.

ARILD R. ANDERSEN

VANDERMARK/STRID/SANDELL/STACKENÄS/NORDESON

Two Days in December

Wobbly Rail 012

It could be increased understanding, or that unlike young Stackenäs pianist Sandell is a veteran with many cooperative sessions under his fingers. But his eight duets with Vandermark proclaim that here are two musicians in step with one another. Throughout, the Swede quietly demonstrates his piano mastery, playing what could be honky-tonk rhythms one minute, then diving into the deepest Cagean dissonance the next.

Take "Reeds and hammers VIII", for instance. Beginning with full fledged saxophone blats and rolling high frequency piano arpeggios that roam all over the keyboard, wiggling honking slurs soon appear from Vandermark's horn as Sandell splays out what could almost be player piano chording. Plowing rolling octaves means that you can imagine the pianist's fingers blurring on top of the keys as he moves outside, successfully countering Vandermark's honks and forays into dog whistle territory.

Multi-directed Sandell is as likely to go pure New music and reach inside the frame, producing metallic plinks, as he is to sculpt single sharp notes with minimal vibration and almost no tremolo. He works his way down to the very bottom of the keyboard, sustaining the rumble with his pedals on "Reeds and hammers I", forcing the reedman to go south as well, just after the piano man has spent the beginning of the piece proving he's a two-handed stylist with a faint suggestion of "I Got Rhythm".

Vandermark uses false fingering and produces elongated single tones elsewhere or constructs a solo from the hiss of air forced through the horn. Then on "Reeds and hammers IV", he spawns double-tongued blasts, one andante, the other staccato as Sandell's pitch turns celeste-like and speedy. It almost sounds as if a trio is in the studio rather than a duo.

Spegeln

av Magnus Jacobsson (text) och Sten Sandell (musik)

Med bl a Lina Englund och Staffan Göthe.

En man i slutet av sitt liv ser i korta minnessekvenser tillbaka på sin uppväxt och karriär som dansare. Tid och rum spricker sönder som skärvor. Röster från barndomen blandas med sköterskornas steg i korridoren och över grusgången i sjukhusparken. Någonstans i den mörka trädgården sitter den vita vargen.

Spegeln är ett hörspel för fyra röster, piano och elektronik, där text och musik tillsammans bildar en ny helhet. Det är både en berättelse om huvudpersonens liv och en gestaltning av olika sinnestillstånd; rädsla, sorg och triumf. Men spegeln talar också om stumhet, att bara vara hänvisad till kroppens språk.

Magnus Jacobsson och Sten Sandell har tidigare samarbetat, också med skådespelarna Lina Englund och Staffan Göthe.

I Spegeln går man vidare, här betonas starkare samspelet mellan text, musik, sång och ljud.

IMPROV

Stackenäs / Sandell / Parker / Guy / Lytton

GUBBRÖRA

psi 04.10

This new release on Evan Parker's psi label was recorded at Freedom of the City 2004 and features Swedish improvisers Sten Sandell (piano) and David Stackenäs (guitar) in solo and duet improvisations before they're joined by the Parker / Guy / Lytton trio for a 33-minute collective quintet piece. psi has already released Parker-curated events focusing on collaborative efforts where the saxophonist gives free rein to his guests (cf Appleby Free Zone 2003 with the string quartet of Phil Wachsmann, Sylvia Hallett, Marcio Mattos and John Edwards, not to mention Kenny Wheeler, Tony Coe and Alan Hacker). His message is clear: my music is also our music, a collective effort of people sharing the musical moment (the Free Zone 2002 double has only two tracks featuring Parker). The first two tracks on this disc, "Jansson's Temptation 1 & 2", formed the second set of the Sunday afternoon concert of the festival, which I attended and reviewed for the French magazine Improjazz – see the July 2004 issue – while the quintet piece was that afternoon's third set (the first was the London appearance of Parker / Guy / Lytton in eight years). A Romantic / Germanic feel pervades the magnificent piano playing of Sten Sandell, a former Mats Gustafsson associate in the 90s power trio Gush, but his strong-arm attack doesn't detract from his precise fingering and lightness of touch. Although not as idiosyncratic as the likes of Van Hove or Schlippenbach, Sandell is a skilful and original improviser (check out Solyd on Sofa). So is Stackenäs, whose acoustic guitar solo (track two) was a personal highlight of FOTC 2004. Sounding a bit like a detuned John Russell, Stackenäs evokes the strange lute and harp music of Ethiopia, Kenya or Mauritania, sustaining pace and inspiration throughout (knitting needles notwithstanding). Check out his Guitar on Håpna while you're at it. "Gubbröra" itself, the meeting of the Parker / Guy / Lytton trio with the Swedish, is an opportunity for reflection, intense listening and true collective effort rather than heated exchange, due one supposes to Stackenäs's acoustic instrument and Sandell's continuous but discreet electronics. Forget the virtuosic and spectacular soloing these guys are capable of: this is music of patient exploration with nothing to prove or show off, whose raison d'être is simply to communicate and share. Recommended.—JMVS

Publicerat 15 juni 2005 11:24

Gush

Norrköping

Atavistic (Border)

5 tärmingar

Trion Gush har plogat upp de musikaliska möjligheternas väg sedan starten i slutet av 80-talet. De första intrycken av Norrköping, inspelad i samma stad 2003, är dock att även de mest frihetliga själar ibland går på upptrampade stigar, hur snirkliga de än är. Men visst finns här "snedsteg": Sten Sandells pianospel när spirituella höjder på Sava, mellan bök och hårdblås dyker en och annan jazzfras upp i Mats Gustafssons saxofonspel och trumslagaren Raymond Strid är i högform. Dynamiken är enorm. Från fullt ös till tystnad som endast bryts av små ljudliga rörelser. Upprepad lyssning ger nya intryck och en stor ljudlig detaljrikedom träder fram. MAGNUS OLSSON, SvD

Sat 04-06-2005 | 20:00 | TAKTLOS.05: STEN SANDELL TRIO |Zürich - Rote Fabrik

STEN SANDELL TRIO S/N

Sten Sandell, p; Johan Berthling, b; Paal Nilssen-Love, dr

Was kann man sich unter einer stehenden Welle vorstellen? Vielleicht einen dunklen Raum, in dem plötzlich das Licht eingeschaltet wird – oder eine

Musik, die auf hochenergetischem Level einsetzt. Die erste CD des Sten Sandell Trio aus dem Jahr 1999 heisst «Standing Wave». Die Aufnahmen stammen aus dem Blå-Club und dem Munch-Museum in Oslo. Sten Sandell ist ein Pianist, der zur ersten Generation der skandinavischen Freeplayer gehört. Mit dem Saxofonisten Mats Gustafsson und dem Schlagzeuger Raymond Strid hat er schon zehn Jahre früher das legendäre Trio Gush betrieben und die LP «Tjo och Tijm» (Spas und Spiele) veröffentlicht. Schon da war hörbar, dass Musiker wie Albert Ayler, Don Cherry, Ornette Coleman, Cecil Taylor ab den sechziger Jahren in Skandinavien ihre Spuren hinterlassen haben. Ein Jahrzehnt später folgten mit Peter Brötzmann, Evan Parker und Derek Bailey die Europäer. Schon bei Gush ist aber auch hörbar, wie sie sich von diesen Einflüssen emanzipiert haben, die Tradition mit dem Neuen verbinden. Mit dem schwedischen Bassisten Johan Berthling und dem Schlagzeuger Paal Nilssen-Love aus Oslo hat sich Sten Sandell zwei jüngere Musiker um die Dreissig in sein Trio geholt, die diese Entwicklung in den verschiedensten Zusammenhängen konsequent vorantreiben und mittragen. Sie experimentieren verspielt und strahlen dabei eine grosse Intensität aus. Die Energie von Cecil Taylor trifft auf die Klangmalereien von Morton Feldman, John Cage und Conlon Nancarrow. Gemeinsam entwickeln sie hochenergetische Musik, die voller Expressivität und Lyrik in die Tiefe vordringt, Höhlen ausleuchtet und so neue Räume erschliesst.

Ausgewählte Tonträger: Sten Sandell Trio: «Flat Iron», Sofa 514, 2003 / Sten Sandell mit Evan Parker u.a.: «Freedom Of The City 2004 - Gubböra», Psi Records 04.10, 2004 / Sten Sandell: «Songs», LJCD, 2004.

Like Double or Nothing, Two Days in December (Wobbly Rail) deals with symmetry. Here, Vandermark plays improvised duets with four Swedish musicians, all colleagues of Mats Gustafsson. Each duo gets about 30 minutes to present a series of short (most are five minutes or under) performances. The overarching impression I get from these discs is that free improvisation is not an easy endeavor. The duos have varying degrees of success sustaining interest without resorting to cliché. Vandermark's pairings with pianist Sten Sandell and guitarist David Stackenas work the best in these terms. At first, Sandell sounds like Cecil Taylor with a lower terminal velocity. Over the course of nine tracks, though, he displays a unique gift for interacting with Vandermark's reeds that even Taylor might do well to check out. On "Reeds and Hammers IV" and "V", Sandell and Vandermark leapfrog nimbly as Taylor and Jimmy Lyons once did. The interaction between the two players is excellent here, with Sandell never obscuring his partner's patented twisting lines. The pianist reveals a very different approach on some of the slower numbers. His doomy ploddings recall Mal Waldron in their frugality of notes

.Hank Shteamer

GUSH | NORRKOPING | Atavistic - CD

Elegant, masterful trio recordings from one of Sweden's national living treasures. Mats Gustafsson (reeds), Sten Sandell (piano) and Raymond Strid (drums) set course for a sublime oblivion, driven by this longstanding (ca. 1988) group's unique brand of instrumental telepathy. For those previously acquainted with Mr. Gustafsson's power-soul-honk in such projects and collaborations with The Brötzmann Tentet, Sonore, The Thing (w/ Joe McPhee), HIDROS 3 (w/ Sonic Youth), Jim O'Rourke, David Grubbs, John Corbett & Ken Vandermark: another dimension of his estimable facility is on full display here, conjuring empathic textures within & without Sandell's world-class keystrokes and Strid's titanic structures. Truly scintillating. GUSH: from things to sounds - from sounds to things.

www.listenrecords.net/NewReleases

Sandell försätter berg

Pulsen är tung och försätter berg. Den ändras, sjunker undan, men försvinner aldrig. Sten Sandells åttonde soloskiva är en timme musik, en sammanhållen komposition, som rullar fram med dova slag, asiatisk strupsång i kyrkan och andra röstljud, därefter ett ordlöst berättande som sätter igång musiken i en framåtrörelse. Historien bärs inte som en tung ryggsäck utan är datorlagrad. Elektroniken ljuder, liksom ett stillsamt piano och en cello ibland.

Jorden rister, berggrummen ekar och smältvatten droppar. Efter ytterligare ett kyrkomäktigt uppbrusande klingar musiken av och slutar stilla.

"The particles of the outside/The breathing of the indoors/Trails of songs and sand/lead to another shore" (Eva C Johansson) Leif Carlsson sthlms fria tidning

Personligtutforskande

Ljud KKKK

Sten Sandell: Songs (LJ Records)

Sten Sandell minns kanske några från en bild- och ljudutställning för två år sedan på kristianstadsgalleriet Octava. Då tillsammans med Gunnar Nehls. I andra sammanhang är han improvisationsmusiker, orädd att pröva nytt och ge sig hän. Inte sällan jobbar han med sin egen röst som ett instrument.

På nya cd:n Songs för han mig rakt in i ett urlandskap. Det är kraftfullt, hänsynslöst, vackert och omskakande. I vissa partier skapar han sånger som med ett rytmiskt upprepande bygger ett seansliknande tillstånd, i andra delar är han mer uppsluppen, emellanåt låter han olika sprakande ljudvärldar mötas.

Oavsett vad, resultatet är ett personligt utforskande som tränger in under ytan och det bästa jag hört av Sten Sandell. På några av spåren medverkar cellist Amit Sen.

Sune Johannesson, kristianstadbladet,050326

-----
jazz/elektriskt

CCCC

Sten Sandell: Songs

(LJ Records/CDA)

Så här låter tandvärk, tänker jag när Sten Sandells elektromusik tjutgnisslar i "In the small room" som en galen granne med slagborr i betongväggen. Grannen hänger upp en tom bokhylla och Sten Sandell fyller den med vassa, mjuka, kompromisslöst engagerade och ljudande upplevelser.

På morgonen traskar han runt i vardagens fängslande och nödvändiga trivialiteter. På kvällen är han fri i tanken när han skriver sin dagbok med ordlösa sånger.

Sten Sandell är från Linköping och har skaffat sig en plats i den globala musikvärlden. Där har de individuella uttrycken en stark plats och utmanar det som är lagom och marknadsanpassat i den kommersiella musikindustrin.

"Songs" är en märklig och bitvis tålamodskrävande resa in i Sten Sandells privata utrymmen.

lars åbom

STEN SANDELL

Standing Wave
SOFA 504

PAAL NILSSEN-LOVE
Sticks & Stones
SOFA 505

Taking the traditional jazz piano trio one step forward into the future, this admirable CD also shows off the advanced instant compositional skills of some of the musicians who live on the roof of Northern Europe.

Consisting of two Swedes -- pianist Sten Sandell and bassist Johan Berthling -- plus Norwegian drummer Paal Nilssen-Love, the band is just one of the three musicians' ongoing projects. Leader Sandell, whose interests encompass contemporary composed and ethnic music as well as free improvisation is best-known for his association since 1988 with saxophonist Mats Gustafsson and percussionist Raymond Strid in Gush. Young bassist Berthling, is part of a working trio with Strid and saxman Fredrik Ljungkvist, and has toured with Gustafsson and saxist Ken Vandermark. Understated drum stylist Nilssen-Love not only played with Norway's Free Jazz father, saxophonist Frode Gjerstad, but also was part of the School Days quartet with Chicago's Vandermark and trombonist Jeb Bishop.

Each man is fully confident in his abilities and competent in drawing the others into his orbit. The five originals on the disc not only have a unity about them, but also suggest voicings and rhythms unique to the three musicians on this project.

Concentrating on the upper registers as he does on the title tune and "Elongate," Sandell skirts percussive hammering for ambidextrous run creation in such a way that the right hand definitely knows what the left is doing. Sometimes his solos will be as cold as a Swedish December and as speedy as a winter ski-do, other times he'll be as busy and alive with concentric chords as a Stockholm street scene.

Berthling appears to have equal facility playing arco or pizzicato. Plus with 30 years of contrabass alchemy now in the music's history, sounds that appear to be snapped rubber bands arise from his bass as easily as mournful bowed passages. Notable at times more for what he suggests, rather than plays, Nilssen-Love frequently veers from the sort of straight time needed on "Elongate" to tiny percussion droplets from bells and wood blocks on tunes such as "Axel".

Instructively, although part of STANDING WAVE was recorded "live" at the Edvard Munch museum, you hear no sounds from the audience; most were probably standing there open mouthed in awe.

Nilssen-Love is in the solo spotlight on STICKS & STONES. Though the title itself is a bit of a misnomer. Certainly his sticks -- and mallets and brushes -- are very much in evidence, but the only stones there are probably make up the walls of the Sofienberg church in which this session was recorded. However the breath of his accoutrements means that the disc is subtly subdivided in such a way that it seems as if you're getting a concert from three different percussionists. For variety's sake Nilssen-Love used three different drum sets here: a stripped down kit with only hi-hat, snare and cymbal; a standard jazz kit; and the third extended with more cymbals, bells, wood blocks and the like.

Whether by accident or design however, his percussive expertise is such that you can only guess which resonators are in use on which track. In this case consistency is a virtue.

As high energy and dynamic as his work may be, he craftily stays away from the clangorous blitzkrieg that characterized earlier free percussionists like Han Bennink. Whether he's carefully dragging a bow across a cymbal, or investigating the sonics that result from the exploitation of a jazz kit, or just measuring the echoes that arise from the judicious use of wood blocks and snares, his aim is to offer as much music as possible. Note that's music, not percussion music.

Whether it's one man's conception or the melded ideas of three, both of these discs offer exceptional sounds and disparate views of how to improvisations should be actualized.

-- Ken Waxman

Track Listing: Standing 1. Mural 2. Standing Wave 3. Axel 4. Edvard 5. Elongate

Personnel: Standing: Sten Sandal (piano); Johan Berthling (bass); Paal Nilssen-Love (drums, percussion)

Track Listing: Sticks: 1.No Way Out II 2. Snap 3. Sweet and Lovely 4. Butterfly Wings 5. Guleboy 6. Dots 7. Spots 8. Fast Colour 9. B 10. Hedda 11. No Way In

Personnel: Sticks: Paal Nilssen-Love (drums, percussion)

20010716

VANDERMARK/STRID/SANDELL/STACKENÄS/NORDESON

Two Days in December
Wobbly Rail 012

THE VANDERMARK 5 Free Jazz Classics Vols. 1 & 2
Atavistic ALP1372CD

TERRITORY BAND-2 Atlas
Okka Disk 12050

Ken Vandermark seems to put out more discs in a year than some earlier jazzmen did in a career. But if he keeps turning out fine sessions like this single CD (ATLAS) and two double CDs, then there's little reason to complain.

Like other improvising musicians before him, the multi-reedman realizes that the best way to keep things fresh is to consistently change playing situations. On these five discs the circumstances range from a series of duos with four different Swedish improvisers (TWO DAYS); 13 recreations of 1960s-1970s advanced jazz standards with his regular quintet (FREE JAZZ); and a speedy romp through four original compositions as part of a 12-piece mixed American/European band (ATLAS).

The most challenging music is also the newest, recorded in December 2001, when the reedman was in Stockholm for two days. Disc One pairs him with saxophonist Mats Gustaffson's playing partners in the band Gush: pianist Sten Sandell and drummer Raymond Strid. Disc Two features Vandermark duetting with guitarist David Stackenäs, also part of cooperative Scandinavian band Tri-Dim with Norwegian reedman Håkon Kornstad and percussionist Ingar Zach; or with vibist/ percussionist Kjell Nordeson, a member of the AALY trio with Gustaffson and Vandermark.

Unfortunately Stackenäs, who has done excellent work in the past on his own and matching licks with folks like British bassist Barry Guy, doesn't really seem to connect with Vandermark. Even though the Chicagoan showed up with both of his clarinets and both of his saxophones, the seven tunes often become a ritualistic display of extended techniques rather than a mind meeting. Should the reedman output tongue slaps, key pops and mouth percussion, then the guitarist turns from acoustic flat picking to behind-the-bridge scratching. If Vandermark wheezes on his bass clarinet, then Stackenäs produces constant cadenzas. Squalling baritone saxophone lines encourage speedy strumming, while mid-range clarinet musings presage folksy accompaniment.

By these standards, "Upptornande stackmoln" has to be judged a success. Finally the polyrhythms conjoin, as off-kilter tenor saxophone chirps and slurs blend with multi-rhythmic National steel guitar-type sounds. Somehow, Vandermark's straining, droning lines build on Stackenäs' hedgehog scratches.

It could be increased understanding, or that unlike young Stackenäs pianist Sandell is a veteran with many cooperative sessions under his fingers. But his eight duets with Vandermark proclaim that here are two musicians in step with one another. Throughout, the Swede quietly demonstrates his piano mastery, playing what could be honky-tonk rhythms one minute, then diving into the deepest Cagean dissonance the next.

Take "Reeds and hammers VIII", for instance. Beginning with full fledged saxophone blats and rolling high frequency piano arpeggios that roam all over the keyboard, wiggling honking slurs soon appear from Vandermark's horn as Sandell splays out what could almost be player piano chording. Plowing rolling octaves means that you can imagine the pianist's fingers blurring on top of the keys as he moves outside, successfully countering Vandermark's honks and forays into dog whistle territory.

Multi-directed Sandell is as likely to go pure New music and reach inside the frame, producing metallic plinks, as he is to sculpt single sharp notes with minimal vibration and almost no tremolo. He works his way down to the very bottom of the keyboard, sustaining the rumble with his pedals on "Reeds and hammers I", forcing the reedman to go south as well, just after the piano man has spent the beginning of the piece proving he's a two-handed stylist with a faint suggestion of "I Got Rhythm".

Vandermark uses false fingering and produces elongated single tones elsewhere or constructs a solo from the hiss of air forced through the horn. Then on "Reeds and hammers IV", he spawns double-tongued blasts, one andante, the other staccato as Sandell's pitch turns celeste-like and speedy. It almost sounds as if a trio is in the studio rather than a duo.

The remaining duos fall somewhat between these two extremes. Strid, who is part of Guy's New Orchestra, along with tubaist Per Åke Holmlander and drummer Paul Lyton, who also plays in Vandermark's Territory band, is another veteran improviser. Unlike many reed-percussion duos that appear to be stuck in a Trane-Ali INTERSTELLAR SPACE screech mode, this one is different. Strid aids Vandermark in that style in places, but also uses his percussion collection, which seems to include a glockenspiel, cow bell, wind chimes and guiro to move most of the tracks closer to a more spacious EuroImpro sound. With the clarinet in chalumeau register as on "Knapp" for instance, when Strid does use his kit he manages to merely touch individual parts at one time. Other times he'll move the saxman into a Dexter Gordon-style emulation from wiggling dissonant tones, as he comments with straight rolls and paradiddles that could be produced with palms rather than sticks.

Nordeson, who is in the American/Swedish School Days band with Vandermark and Chicago trombonist Jeb Bishop, also shows off his percussion skills on what sound like unselected cymbals, here as well. "Always" is the most pertinent showcase, where, when he turns away from his bass drum pedal and tiny cymbal peals, he come across as a Scandinavian Candido -- a Latin jazz percussion section all by himself -- while Vandermark reveals a quick darting tenor tone. Many of the other tracks, however, feature a mixture of clarinet and vibes that will never be mistaken for Benny Goodman and Lionel Hampton or even Buddy DeFranco and Terry Gibbs.

On the better tracks like "Where We Are" mallets seem to dance and glide over the metal bars, causing the clarinetist to abandon the comfortable chalumeau register for higher, more atonal pitches. Resonating metal swing is somehow replaced by harsh wooden-sounding awkwardness other places though. This makes Vandermark's formerly euphonic clarinet or baritone improvisations appear excessively earthbound.

FREE JAZZ CLASSICS VOLS. 1 & 2 is another matter entirely. Initially each CD was designed as a limited edition bonus disk for two earlier Vandermark 5 CDs, but audience demand necessitated their standalone release. Although these live Chicago club sessions offer protracted sound pictures of the reedist's working band of the time -- including saxist Dave Rempis, bassist Kent Kessler and drummer Tim Mulvenna, as well as Bishop and Vandermark -- the question remains of whether new versions of 1960s Free Jazz standards are really needed.

Well yes ... and no. Vandermark et. al prove their mettle when they recast the tunes so that they reflect their input as well as that of the composers, who includes such heavy hitters as Sun Ra, Carla Bley and Julius Hemphill. The band wouldn't want to be slavish re-creators of earlier sounds as happen on many of the albums by the so-called Young Lions.

Not everything works however. Too many of the numbers written by musicians as dissimilar as Ornette Coleman and Anthony Braxton, take on the same sort of freebop cast. Kessler's rock-bottom bass sound and Mulvenna's cymbal timing and snare shuffle are invaluable, anchoring the tunes to a solid swing beat. But often the rough edges and nonpareil melodies that defined the compositions vanish into the mainstream as well. It's possible that Coleman never imagined that "Happy House" could be done with a Latinesque beat or that Cecil Taylor heard "Conquistador Part 2" with a bass part so unvarying that it could come from an electric instrument.

Furthermore, there also appears to be some role-playing going on. When it comes time to reconstitute something like Eric Dolphy's "Gazzelloni", Rempis' alto saxophone solo appears to be a clone of those distinctive Dolphy runs. On Archie Shepp's "Wherever Junebugs Go", the tenor saxophonist -- most likely Vandermark -- mimics the older man's abrasive, gritty tone to a T. Bishop fares much better. Since most of these compositions originally lacked a 'bone part, he's free to bring his particular vision to them. Thus Coleman's line and Frank Wright's "The Earth/Jerry" gain fat, wiggly plunger mute work, with allusions to Tricky Sam Nanton or Quentin "Butter" Jackson as much as 1960s -- and present day -- model Roswell Rudd.

Overall, lesser-known fare like the Wright piece and those by Jimmy Giuffre and Hemphill fare better than those by certified jazz icons. Bringing his reed arsenal upfront, Vandermark can pour out blusey clarinet arpeggios on one tune and pure bar-walking tenor saxophone squeals on others. He and Bishop often work in tandem, chewing up and regurgitating lines so that they assume a unique shape -- if that metaphor isn't too stomach churning. Lester Bowie's sombre "New York is Full of Lonely People" allows Kessler to unveil his own solid arco tone, making the theme his own.

Arrangements, which meld the three horns into a powerful little big band section, are an impressive Vandermark achievement as well. This skill is brought into even starker relief on ATLAS' four numbers, which range from a little over 12 minutes to almost 18 1/2 minutes. Here his arranger's modeling clay includes parts for Fred

Lonberg-Holm's cello, Holmlander's tuba and Kevin Drumm's electronics as well as more standard jazz band, reeds, brass and rhythm.

Consider, for instance, "Neiger", which begins and ends with the grating dentist drill-like buzzing of Drumm's electronics. In between bursts of the writhing, harsh tones you hear burbling tuba asides, ascending trombone lines and standard jazz piano chords from Jim Baker, all of which are soon superseded by an extended Sun Ra-like unison space chord explosion from the squawking horns. Axel Dörner's quicksilver, buoyant trumpet tones vie for aural space with Kessler's arco slides, until rolling drum paradiddles from Mulvenna and British improv veteran Lytton introduce Drumm's intermittent drone.

"Catalog" written as an unconventional concerto for Chicagoan Lonberg-Holm finds the main soloist sliding from EuroImprov rasps and grinds to expressive legato lines plus some effects pedal electronics that have more to do with Jimi Herndrix's guitar than anyone's cello playing. As he solos, electronics crackle, a clarinet reed whistles, the percussionists produce miniscule chain rustles and triangle pings and the piano's consonant voicing and a gently swinging horn choir cushion the soloist. The piece ends in a crescendo of horns, piano and electronics in different tempi, plus a decisive shotgun blast drum beat.

Elsewhere the usually meta-experimental Dörner soars on his open horn like Maynard Ferguson, Bishop unveils some rapid bebop-style riffs that prove he's more than a wah-wah specialist and someone -- Vandermark or Swedish saxophonist Fredrik Ljungkvist -- creates some bottom-of-the-rain-barrel baritone sounds. Finally "Now", the longest track, mates nightclub jazz piano with someone -- Rempis, perhaps? -- stretching a creamy Benny Carter-style alto saxophone solo with a shaking vibrato into New Thing altissimo squeals. Further back in the ballroom, the horns gradually get louder as they come up with a swaying Andy Kirk's-Clouds-Of-Joy-via-Sun-Ra's-Arkestra undercurrent chording. When the orchestral passages turn tutti, choral sounds discharge in all directions, with squealing brass, honking saxes and the diabolic drum duo bringing forth the power of another 1960s representation, the Jazz Composers Orchestra.

Scorecard: ATLAS is the best overall session and should be sought out first. TWO DAYS has good and bad points, as does FREE JAZZ CLASSICS. While not as outstanding, both two-CDs set have much to recommend them, especially for Vandermark fanciers, Free Jazz fans or EuroImprov followers.

-- Ken Waxman

20030317

Sten Sandell Trio

Flat Iron
(SOFA)

By Ken Waxman

May 10, 2004

Undeniably tough as iron, but with all the striations and curves on show, the music produced by this Scandinavian trio is anything but flat. Listening to the three tracks on this CD, you'll note how in the right hands, standard jazz trio instrumentation can be molded into take-no-prisoners free improv.

With his harsh, jabbing piano lines, leader Sten Sandell has been exhibiting his stylistic influences from folk and ethnic musics, contemporary classical and improv since the late 1970s. Gush, a Swedish co-op he's part of with saxophonist Mats Gustafsson and percussionist Raymond Strid, is how most non-Swedes know him. But he's also scored for music for film and dance performances and even recorded in duet with American saxist Ken Vandermark.

Another Vandermark associate, inventive Norwegian percussionist Paal Nilssen-Love's wealth of imagination has impressed nearly everyone he's come in contact with over the past five years. He's versatile too, holding down regular berths in bands as diverse as in the Free Jazz trio of Norway's veteran reedist Frode Gjerstad and Finnish guitarist Raoul Björkenheim's Jazz-Rock fusion band.

No afterthought, young Swedish bassist Johan Berthling gives as good as he gets here. No surprise either. His recording history ranges from romping, stomping Free Jazz with saxist Fredrik Ljungkvist and Strid to near-ambient microtonality in a duo with Australian guitarist Oren Ambarchi.

Not that there's any sign of that laid back persona on Flat Iron. Almost from the first notes, Berthling is in there bouncing and stretching contrasting string lines alongside the pianist's runs, which at times take on a fleet Herbie Nichols-like congruence. Content to hold down the rhythmic function, Berthling gives the drummer enough space to rumble away on the snare and bass drum, as Sandell showcases contrasting dynamics with right handed, cascading tremolos and left handed basso swoops. Soon, the pianist is repeatedly pressing firmly on one key, building up some dramatic Silent Movie music style counterpoint until internal piano strums team up with similar motions from Berthling to ease the tension. As Nilssen-Love turns from what sounds like doorbell ringing to running a wetted finger along a drum top, Sandell's electronically altered voicing introduces note clusters that reassert themselves as a new melodic statement.

Berthling affirms himself the most on the third and shortest track, introducing the theme with strong, Mingus-like even-handed pizzicato, with muted accompaniment from the drummer using brushes. Unleashing sine waves and altered, falsetto vocal exhortations, Sandell's shrill tones prompt thoughts of how Frankenstein's monster may have sounded as the electricity flowed through his head. When irregular drum pulses then appear, the pianist starts hammering out rough, left-handed key explorations, then thick, two-handed arpeggio clusters. Meanwhile, the bassist saws away col legno at the bottom of his range and Nilssen-Love provides asymmetric cymbal snaps and reverberations.

"Flat Iron 2" applies variations of all these techniques to the wiggling, double-timed sideways theme. Berthling exposes a harsh, ponticello timbre as if he's dragging a knife blade across his strings; Nilssen-Love works his way to broken note bashing; and Sandell puts on his most impressive keyboard display.

Mixing some McCoy Tyner into his Herbie Nichols, the pianist's irregularly vibrated touch accelerates to high frequency, doubles and triples in intensity and speeds along with a modal overlay. Finally flashing bent notes reconstitute themselves into rippling right-handed near-harpsichord timbres.

Standing Wave, this trio's first effort in 2000 introduced an exceptional, improv piano trio. This CD confirms and enhances that first impression.

20040510

Surd

Live at Glenn Miller Café
Ayer Records

Sandell/Stackenäs/Parker/Guy/Lytton
Gubbröra
psi By Ken Waxman
May 2, 2005

Swedish guitarist David Stackenäs has been someone to watch every since he released his remarkable solo session, *The Guitar*, on Håpna five years ago. Since that time he's extended his early promise, playing with a variety of improvisers ranging from Swedish saxophonist Mats Gustafsson to American multi-reedist Ken Vandermark.

Recorded one month apart last summer in Stockholm and London, the most recent CDs on which he's featured, suggest that he may be at a crossroads. *Live at Glenn Miller Café*, featuring local band Surd – Fredrik Nordström on alto and tenor saxophones, bassist Filip Augustsonon and drummer Thomas Strønen as well as the guitarist – in a speedy freebop romp that at points veers awfully close to fusion-like excess. Far superior is the more than 71 1/2-minute *Gubbröra*, which matches Stackenäs with four veteran improvisers. Duos with fellow Swede Sten Sandell on piano, voice and electronics, make up the first two tracks; the third adds Sandell and Stackenäs to the transcendent British trio of Evan Parker on soprano and tenor saxophones, Barry Guy on bass and Paul Lytton on drums.

High energy, Surd establishes its parameters with the first tune, a speedy punk-rock version of Steve Lacy's "38". It encompasses Nordström's screeching reed bites, complicated-parade ground drum rolls from Strønen, plus rapid note clusters and bell-like reverb from the guitarist.

The oddity about it and the subsequent tracks is the curiously pugnacious soloing of Nordström. Usually an inside-outside player, who has recorded excellent CDs under his own name – featuring bassist Augustson – and with Italian reedist Alberto Pinton, he seems to have put aside his finesse for pure raunch here, Could it be in response to the club crowd?

Most disappointing is "Head P", which he wrote in honor of the rock band Portishead. More than six minutes of grungy nonchalance, the ballad includes snatches of what could be some of the rock band's original tunes, but mostly showcases freak notes and false registers from the saxman and tick-tock ringing guitar plucks from Stackenäs.

Other pieces are better, at points giving the guitarist space in which to explore skewed blues vamps and country and western licks as well as moderato picks and plucks. What's more, Nordström often double and triple tongues after split second forays into higher, buzzy registers. Elsewhere, guitar techniques of the moment include distorted timbres that compress into a steady drone, lots of ringing filigree in double counterpoint to the sax line, and power chording. The reedist also tries out glottal punctuation of single, emphasized notes, plus growls and phrases that seem unattached to anything else. Strønen gets involved as well, ending up smashing every resonating part of his kit on "Bye. Bye Teddy", which begins with his low-key exploration of struck rims, plus abstracted triangle, bell and cymbal manipulation.

Combing the best and the worst of the situation, the bassist's "Magnum Bonum" is the track that features steady bass work as well as concussion and friction from the drum kit, giving the front line room to blow. Stackenäs' slurred fingering broadens to such an extent that it almost sounds as if he's producing organ chords. This process later gives way to whimpering folksy lines and distorted reverb of flanged excess. Additionally, Nordström seesaws from powerful straightahead blowing to a sort of psychedelic freebop that ends with him squeaking and honking in primitive frenzy, as Strønen attacks the drums as if he was Keith Moon in the days of "My Generation". Still, this overindulgence seems to excite the Swedish audience.

One month earlier at London's Freedom of the City festival Stackenäs' inner Jeff Beck was nowhere in evidence. Instead his cerebral string musings could be related to any one of many low-key BritImprov guitarists. Moreover, the electronics heard on the first two pieces comes not from amp distortion, but Sandell's shadowy, arrhythmic manipulations.

"Jansson's Temptation (part 1)", for instance, often shifts tonal centres, with the ghostly line of oscillating electronics converging with sideband shakes. Then there's the pianist's off-key counter tenor vocalizing that accompany lone key plunks. Pawing single notes, Sandell manipulates fluttering tone hisses at the same instant, with Stackenäs advancing single strums or concussive runs alongside the keys' trebly plinks.

Using broken octaves, the blunt qualities of both piano and guitar are brought to the forefront midway through, as the pianist's contrasting dynamics move from low frequency to high frequency and broken chords are massaged into harmonic statements. Keeping very much in the background with chromatic plucks, Stackenäs soon yields to Sandell. From then on the piano man settles himself for as time in the lowest quadrant of the soundboard, unleashing a full open chordal attack of passing chords and pressured pedal sustain so that he seem to be flying across the clavier. With fluttering electronic hisses underscoring his actions, vibrations and overtones race in tandem from left and right hands coalesces into vibrating melodies that are given additional resonance and color, eventually blanching back to single rapped keys.

"Jansson's Temptation (part 2)" is more of the same, although here among the pulsating slidewhistle tones from electronics, and the abstracted collected chords that define Sandell's near non-Westernized rubato patterns, the guitarist gets in a few more licks. Flat-picking, he manages to parlay ringing chords and sustained vibrato-like echoes to suggest both the melodic and rhythmic shape of the piece, only gradually succumbing to pick guard and wood slaps that meet piano wood raps and unvarying keyboard patterns.

Upping the ante, the title track welcomes the members of the self-contained British trio, who have been playing together in different combinations for decades. Beginning with a slurred swoop from Parker's sax and carefully positioned cymbal whap and bell resonance from Lytton, the hosts announce their presence. Soon, with

Sandell's piano patterning, Stackenäs' plucks and arco actions from Guy, the five are operating in quintuple counterpoint.

Reductionist, the smacks, rattles, shuffles and picks are such that individual identification is masked. Low-level ring modulator loops, buzzes and reverberations amplifying Guy's ponticello sweeps add to this.

When Parker switches to soprano, teasing out legato swirls that reconstitute themselves into lighter toned actions, the piece opens up still further. Lytton's guillotine- sharp cymbal slap cut off the reedist's attempt at circular breathing, as the fretman introduces banjo-like chromatic picking and Sandell key plucks and unleashes low-level electronics.

Two-thirds of the way through, Stackenäs' strums a series of single notes as the saxophonist circles and powers different distinctive phrases, Guy bows stentoriously and, after scene setting with hollow resonance from a wood block, Lytton scrapes unattached wood and vibrates his cymbals. A brief reconstruction as a piano-bass-drum rhythm section behind judicious finger plucks from the guitarist melts into distracted chording from the piano, off-to-the-side tongue slaps from the reedist, intermittent picking from the guitarist and plucking from the bassist plus rambling drum stomps. In contrast to Surd's aural flag waving climax, the music of these five logically and delightfully vanishes into thin air.

Stackenäs' skill making an impression in this exalted company speaks to his development as does his actions trying out new riffs with Surd. Nonetheless, how soon the definitive David Stackenäs guitar statement will emerge is still an open question.

20050502 Sten Sandell Trio "Flat Iron" [cd]

Sten Sandell - piano, voice

Johan Berthling - bass

Paal Nilssen-Love - drums & percussion

Flat Iron is Sten Sandell Trio's second CD on SOFA. The trios first release "Standing Wave" (SOFA 504) received amazing reviews, and on "Flat Iron" they sound even more original. Sweden's master pianist Sandell also plays electronics and voice on this stunning performance, which was recorded at Umeå Jazz Festival in 2002.

Euro 15,00

Sainkho Namchylak, Letters
The tracks are journeys, shamanic voicings of people, rocks, trees, winds, a distant tapping in a far-off cave, a desire to be in time and out of time. On Letter 5, the spectral piano of Sten Sandell perfectly complements a fragile yet immaculately realized meditation on remembrance and loss.

Sten Sandell / Fred Lonberg-Holm / Michael Zerang

DISAPPEARED

Nuscope CD 1009

As part of the ongoing "exchange program" between Chicago and Stockholm, Swedish pianist Sten Sandell was in the Windy City in April 1998 to record nine pieces (entitled Disappeared - Day One, Two etc., though the music was recorded on one day) with one of the tightest double acts in the business, cellist Fred Lonberg-Holm and percussionist Michael Zerang. Adding a third member to an existing (and almost telepathic) duo certainly adds an element of danger, and Sten Sandell's feeling for interval and gesture - and a fondness for extreme registers - pushes Fred and Michael closer to the soundworld of European contemporary music than they normally go (talking of which, check out Sandell's fabulous Boulezian fireworks on Sven-Ake Johansson's "Six Little Pieces" on hatOLOGY), while studiously avoiding flashy mannerism. His occasional vocals, low Phil Minton-at-16rpm guttural rumblings, are less convincing - maybe he should team up with Peter Kowald, who's also given to this kind of sub-bass throat culture - but all in all the whole album really rocks, even if I can't see what John Corbett's liner notes are getting at.

Nerviga improvisationer på festival

Laptop, jazz och genreblandningar, men All Ears rymmer mer än bara musik.

Verk: Improvisationsfestivalen All Ears

Plats: Kulturhuset, Stockholm

Medverkande: Lotta Melin, Brynjar Bandlien, Ingebrigt Håker Flaten, Paal Nilssen-Love, Sten Sandell, Sören Runolf m fl

Improvisationsfestivalen All Ears inriktar sig inte på någon given genre och rymmer också mer än bara musik. På så vis speglar emellertid arrangörerna ändå ett slags strömning eller "scen", initierad av den amerikanska frijazzen och dess alternativa utveckling i Europa, men med ett allt större täckningsområde såväl estetiskt som geografiskt. Också den vedertagna termen improvisationsmusik, som i dag appliceras även på former helt utan koppling till jazzen, involverar i praktiken många samarbeten mellan musiker och konstnärer från en rad andra fack.

Ta till exempel det framträdande som dansarna Lotta Melin och Brynjar Bandlien genomför tillsammans med elektronmusikern Lasse Marhaug och videokonstnären Fredrik Olofsson. I princip utgår de från ingenting, utan tillför bara, var och en, sin erfarenhet och teknik. Så görs ju egentligen all konst, kollektiv som individuell, men här finns alltså en avgörande skillnad räknad i tid. De fyra som inleder fredagskvällen på Kulturhuset fattar samma slags beslut som en kompositör eller en koreograf - men omedelbart, och utan återvändo.

Kanske blir de särskilt tydliga i det att de knappast hinner annat än att vara sig själva. Bara skillnaden mellan de båda dansarna är slående skarp och konsekvent, med Melin som den rytmiskt stramare och Bandlien som den mer uttolkande, föreställande. Till ljuden från Marhaugs laptop och elektronik rör de sig både i det fysiska rummet och på en stor bildskärm som Olofsson i sin tur använder till att skapa ytterligare sinnesbilder av det klangliga skeendet. Hos liknande konstellationer uppstår ganska ofta en handikappande brist på kontakt mellan de olika elementen, men här känns det verkligen organiskt och, till sin helhet, formmässigt lyckat.

Som framgår av artisternas namn utgör de en kombination av norrmän och svenskar. Det är också ett undertema för festivalen, som efter att ha genomförts i Oslo sedan 2002 nu även lånas ut till Stockholm. En givande sammankoppling, men också logisk eftersom det redan finns ett etablerat utbyte mellan norska och svenska improvisationsmusiker. I synnerhet norrmännen Ingebrigt Håker Flaten och Paal Nilssen-Love (som för övrigt startade All Ears i Oslo) har agerat betydande ambassadörer, bland annat genom den produktiva trion The Thing med svenske Mats Gustafsson på saxofon.

En annan tung blandgrupp är pianisten Sten Sandells trio med Nilssen-Love på trummor och Johan Berthling på kontrabas. Deras konsert på festivalen är en avancerad fusion av jazzens fysiska driv och konstmusikens metrisk stringens; en polyrytmisk och närmast arkitektonisk musik utan uppenbara stilistiska gränser men med en ytterst tydlig identitet förlagd i den säkerhet med vilken gruppen väljer sin väg. Sandell är det självskrivna navet och kristallklar i sig, men upplevelsen beror i hög grad även på Berthlings reaktionssnabba basspel och Nilssen-Loves eminenta förmåga att med stor spelteknisk pondus väva samman ett slags intuitiv, nästan kompositorisk stadga med den mest eruptiva dynamik.

Tredagarsprogrammet innefattar även en rad soloframträdanden från företrädesvis norsk sida. Björnar Habbestad spelar tvärflöjt kopplad till en elektronisk utrustning som fullständigt pulvriserar det akustiska instrumentets sedvanliga läte. Det är högt och lågt, analogt och digitalt, än i vänster, än i höger kanal. Rätt kul, men som Lene Granager visar på fredagskvällen kan stor, klanglig variation även åstadkommas med en vanlig cello. Emellanåt låter också datorer och annan elektronik - det stiltytiska "smörgåsbordet" - förvånansvärt likartat oavsett vem som sköter reglagen. Det är förstås en instrumentering som borde ha tiden framför sig, men å andra sidan tycks det i dag saknas mycket av det egensinne som utmärkte pionjärer som Herbert Eimert, Stockhausen och Kraftwerk.

Ingen improvisationsfestival värdig namnet passerar slutligen utan oprövade, så kallade ad hoc-konstellationer. På All Ears hörs bland andra Sören Runolf och Tommy Björk, det vill säga två tredjedelar av Lokomotiv Konkret, vråka på i möte med Ingebrigt Håker Flaten på el- och kontrabas. En annan, mer lågmäld stund levereras av Michael Duch, Lene Grenager och Jonna Sandell, vilka alla spelar stråkinstrument. Ketil Möster, Paal Nilssen-Love, Anders Hana och Håker Flaten utgör en redan befintlig grupp som dessutom är helnorsk, men kvartetten utmärker sig ändå med ett par nerviga improvisationer med ett skönt, rockigt stuk. Johannes Cornell, DN

Sten Sandell/David Stackenäs/Evan Parker/Barry Guy/Paul Lytton
Gubbröra
Psi records (Import)

När pianisten Sten Sandell och gitarristen David Stackenäs gästade London och festivalen Freedom of the city i maj i år uppträdde de både som duo och i kvintett med saxofonisten Evan Parker, basisten Barry Guy och trumslagaren Paul Lytton. Resultatet kommer nu på Parkers brittiska bolag Psi. Inför lyssningen är det den halvtimmesslånga Gubbröra med kvintetten som lockar mest. Men trots lysande spel från alla fem, skiftande densitet och en fantastisk detaljrikedom når de sällan fram till den där nästan tryckande känslan av vällust. Duoinspelningarna Janssons temptation part 1 och 2 ger mer. Den första delen, där Sandell står i centrum, går i en mörk nyans. Med en tilltalande återhållsamhet spelar Sandell såväl elektronik som sitt karaktäristiska stötvisa pianospel. Sakta byggs en täthet upp som mot slutet ruskar om stillheten. Stackenäs fortsätter att övertyga, framför allt i del två. Färgrikt och flödande tillåts tonerna klinga i de improviserade figurerna. MAGNUS OLSSON, Publicerat 3 december 2004 09:00

"...Fast hos Sandell är det inte fråga om jazz, utan om en extrem, kraftfull och renskalad form av rytmiskt intrikat – men i stor utsträckning helt spontan – konstmusik"
(Johannes Cornell DN 040117)

Sten Sandell - Solid Musik (nuscope)
I was lowercase when lowercase wasn't cool

Pianist Sandell is known, if known at all, to a great number of listeners primarily as a sometime associate of Mats Gustafsson, and, by extension, Ken Vandermark: another proficient yet sly improviser, another musician happily occupied with both fastidious investigation and sheer play. By virtue of his association with two of the most cited names in contemporary transatlantic "free jazz", Sandell is also something of pre-approved taste, a musician -- slightly ruffled, avuncularly middle-aged, largely unheralded -- whose work is much esteemed among fellow musicians but whose work is also deemed to be a bit too subtle for those of us on the outside. Which is all very strange, because not only is Sandell a charter member of the Gush ensemble, he is also the mastermind behind two substantial releases on the (lowercase before lowercase was cool) nuscope label, an enterprise that has made a specialty of documenting pianists (Fred Van Hove, Georg Graewe).

Solid Musik, Sandell's second nuscope effort, is highly individual solo piano recital made up of rather diverse exercises in instrumental preparation. Sandell avoids obvious modifications to his "Baldwin SD-10" and instead concentrates on exceedingly subtle refinements of the manner in which strings are muted and otherwise made to resonate differently; in his deployment of uncommon yet abundant acoustical resources, e.g., the wood of the piano's frame; and in his own keyboard "touch". This is not to say that Sandell is a technician who has little to no use for thematic material. He has a fine, prickly sense of melody. His rhythms often allude to ragtime and boogie-woogie... as re-imagined by Conlon Nancarrow. Sandell introduces space -- rests -- into his extemporizations (most notably, "not gas") the way a photographer negotiates with light, through an aperture. Dilating, dwindling. Suffused, penumbral. Quite partial to contrasts, particularly of pitches and tempi, Sandell nonetheless loves unifying these contrasts within carefully rendered dynamic ranges. The pianist also makes his own overtures to the kind of processes favored by minimal composers -- addition in small, nimbly manipulated increments; transpositions that "chase", and sometimes "catch", one another -- but, because these flourishes are just several strategies among many in the development of a rather capacious design, they emerge, if not randomly, then at least considerably transformed by an exponential unpredictability: their own raised by their own circumstances'. Sandell's is a surreptitious, ever-branching rigidity, presuming the term is not lost completely in this adjectival thicket. So that listening to Solid Musik is a little like learning about the curvature and consistency and texture and thickness of the invisible walls of an enclosure by observing the behavior of tiny particles as they deflect and are deflected about, then scintillate in destruction.

Any resemblance to popular accounts of matters quantum mechanical is purely coincidental.
Posted by joe on March 15, 2004 05:42 AM

Sten Sandell Trio
Flat Iron
Sofa 514

The second recording from the Sten Sandell trio, *Flat Iron*, confirms that they are stridently attaining the greatness that Gush – Sandell's former trio – detonated at every instant of performance. The revelation on this record is Sandell's adept use of electronics in a trio setting. (The only other times he's used synthesizers, to my knowledge, are on a couple solo recordings.) Even though the electronics only creep in occasionally, they are so dramatic and so well-integrated that they add a powerful subcurrent into the overall feeling of this record. Johan Berthling pummels out double bass jabs while Paal Nilssen-Love makes light taps and occasional thumps during the opening minutes of "Flat Iron III." Suddenly Sandell throws his voice through modified circuits, dispensing intensely distorted vocoder bullhorn feedback growls and howls. It sounds dangerous and invigorating, like skinny-dipping alone in the dead of night.

Sandell's pounded piano chords match the harrowing, gravelly strains of his vocal cords during "Flat Iron I," plopping tone cluster bangs like toads skipping from lily pad to lily pad and back again: boom boom boom. Nilssen-Love's swishy brushwork during the 10th minute of this track, like fur on drums, triggers slithery vocal tsk-ing from Sandell and warbly double bass string-bending from Berthling. This robust trio flourishes at maximum density, and the climaxing shards of scratchy rubber, probing keyboard, smacked rattles and electrolyzed whimpers deliver a concentrated uproar for the next several minutes. Alert and volatile, like carnivores after a kill, these improvisers strain virtuosity through ferocity. andrew choate, coda magazine 2004

UnAMERICAN ACTIVITIES #06

Sten Sandell Trio

by Ken Waxman

10 May 2004

Undeniably tough as iron, but with all the striations and curves on show, the music produced by this Scandinavian trio is anything but flat. Listening to the three tracks on *Flat Iron* (SOFA), you'll note how in the right hands, standard jazz trio instrumentation can be molded into take-no-prisoners free improv.

With his harsh, jabbing piano lines, leader Sten Sandell has been exhibiting his stylistic influences from folk and ethnic musics, contemporary classical and improv since the late 1970s. Gush, a Swedish co-op he's part of with saxophonist Mats Gustafsson and percussionist Raymond Strid, is how most non-Swedes know him. But he's also scored for music for film and dance performances and even recorded in duet with American saxist Ken Vandermark.

Another Vandermark associate, inventive Norwegian percussionist Paal Nilssen-Love's wealth of imagination has impressed nearly everyone he's come in contact with over the past five years. He's versatile too, holding down regular berths in bands as diverse as veteran Norwegian reedist Frode Gjerstad's Free Jazz trio and Finnish guitarist Raoul Björkenheim's Jazz-Rock fusion band.

No afterthought, young Swedish bassist Johan Berthling gives as good as he gets here. No surprise either. His recording history ranges from romping, stomping Free Jazz with saxist Fredrik Ljungkvist and Strid to near-ambient microtonality in a duo with Australian guitarist Oren Ambarchi.

Not that there's any sign of that laid-back persona on *Flat Iron*. Almost from the first notes, Berthling is in there bouncing and stretching contrasting string lines alongside the pianist's runs, which at times take on a fleet Herbie Nichols-like congruence. Content to hold down the rhythmic function, Berthling gives the drummer enough space to rumble away on the snare and bass drum, as Sandell showcases contrasting dynamics with right-handed, cascading tremolos and left-handed basso swoops. Soon, the pianist is repeatedly pressing firmly on one key, building up some dramatic Silent Movie music style counterpoint until internal piano strums team up with similar motions from Berthling to ease the tension. As Nilssen-Love turns from what sounds like doorbell ringing to running a wetted finger along a drum top, Sandell's electronically altered voicing introduces note clusters that reassert themselves as a new melodic statement.

Berthling affirms himself the most on the third and shortest track, introducing the theme with strong, Mingus-like even-handed pizzicato, with muted accompaniment from Nilssen-Love's brushes. Unleashing sine waves and altered, falsetto vocal exhortations, Sandell's shrill tones prompt thoughts of how Frankenstein's monster may have sounded as the electricity flowed through his head. When irregular drum pulses then appear, the pianist starts hammering out rough, left-handed key explorations, then thick, two-handed arpeggio clusters. Meanwhile, the bassist saws away *col legno* at the bottom of his range and Nilssen-Love provides asymmetric cymbal snaps and reverberations.

"Flat Iron 2" applies variations of all these techniques to the wiggling, double-timed sideways theme. Berthling exposes a harsh, ponticello timbre as if he's dragging a knife blade across his strings; Nilssen-Love works his way to broken note bashing; and Sandell puts on his most impressive keyboard display.

Mixing some McCoy Tyner into his Herbie Nichols, the pianist's irregularly vibrated touch accelerates to high frequency, doubles and triples in intensity and speeds along with a modal overlay. Finally flashing bent notes reconstitute themselves into rippling right-handed near-harpsichord timbres.

Standing Wave, this trio's first effort in 2000 introduced an exceptional, improv piano trio. This CD confirms and enhances that first impression.

Sten Sandell Trio på Munchmuseet

23.01.2004

Svensk-norske Sten Sandell Trio, med Paal Nilssen-Love bak trommene, slipper i disse dager platen "Flat Iron" på impro-labelen SOFA. Det markeres bl.a. med en konsert på Munchmuseet i Oslo søndag klokken 15. SOFA er også aktuelle med albumet "You Should Have Seen Me Before We First Met" med Ingar Zach og Ivar Grydeland, samtidig som også en solo-trommeplate med Zach er underveis.

Av Arvid Skancke-Knutsen

Sten Sandell trio, som består av Sten Sandell (piano og stemme), Johan Berthling (kontrabass) og Paal Nilssen-Love (trommer og perkusjon), ble etablert våren 1999 i Stockholm, og har siden jobbet jevnlig der og i Oslo. Trioens musikalske arbeid foregår i den europeiske improvisasjonsmusikk-tradisjonen, og er blitt beskrevet som "polytonalrytmisk totalmusikk".

Etter flere konserter ved Vancouver Jazzfestival 2001, slapp trioen sin debut-CD "Standing Wave" på SOFA Records, for øvrig den fjerde utgivelsen på det vesle kvalitetsselskapet. Albumet inneholdt opptak fra Blå og Munchmuseet i Oslo. Trioen var 2002 engasjert ved Molde Jazzfestival og Umeå Jazzfestival.

Jon Morgan i The Wire var en av de som lot seg begeistre, og skrev følgende: "The biggest revelation of the festival was Sandell's own trio, finding the pianist's menacing motifs hovering above Johan Berthling's churning bass and the restless barrage of percussionist Paal Nilssen-Love, offering a startling contrast to the glorious weather outside." I Norge skrev Arild R. Andersen dette i Aftenpostens Aftenutgave: "Det er lenge siden jeg hørte en jazzinnspilling der lyset slås så brått på som på "Standing Wave"."

Sten Sandell er basert i Stockholm, og samarbeider i dag med bl.a. Sven Åke Johansson, Gush, Mats Gustafsson, Michael Zerang, Fred Longberg Holm. Han har 25 år bak seg som improvisasjonsmusiker, og deltatt på de fleste større improvisasjons-festivalene i Europa og Nord-Amerika. Hans spillestil kan etter eget utsagn lett relateres til Cecil Taylor, og han er videre sterkt influert av samtidsmusikk av komponister som Morton Feldman og John Cage. Johan Bertling på kontrabass spiller bl.a. med Raymond Strid, Fredrik Ljungkvist og David Stackenäs, og betegnes som "en musiker av dimensjoner med meget høy energi og utholdenhet."

Paal Nilssen-Love er en av Norges mest aktive trommeslagere, og var nylig en av hovedmotorene bak All Ears-festivalen i Oslo. Han har bl.a. spilt med Frode Gjerstad Trio, The Thing, School Days og Atomic, er gjenstand for et stort portrettintervju i den siste utgaven av The Wire, og er omtalt på følgende vis på Alarms nettsider, der han er nominert med to plater i kategorien jazz: "Snakker vi om en av verdens beste trommeslagere? Det er ikke bare såpa Pat Metheny som mener dette. Stavangergutten har en spillestil som minner om pilking, boksing og nevrokirurgi, og folk som hører og ser han spille for første gang tror verken sine øyne eller ører."

Ballade hadde torsdag gleden av å overvære en minikonsert med Sten Sandell Trio på Bare Jazz i Oslo, og anbefaler absolutt våre lesere å oppleve trioen live på Munchmuseet søndag, gjerne supplert med en anskaffelse av de nye SOFA-platene, som sammen med utgivelsene til bl.a. Susanna And The Magical Orchestra og Sidsel Endresen/ Christian Wallumrød har sørget for at det norske plateåret åpner meget sterkt.

Tekst: Arvid Skancke-Knutsen

Sten Sandell Trio: Flat Iron

De som var så heldig å få med seg "Standing Wave" med Sten Sandell Trio i 2001 og konserten med trioen under Moldejazz året etterpå, har garantert store forventninger til denne liveinnspillinga fra jazzfestivalen i Umeå i Sverige i oktober 2002. Alle konstallasjoner der Paal Nilssen-Love spiller en rolle har det med å levere varene og dette er absolutt intet unntak.

Den svenske pianisten Sten Sandell har i en årrekke vist nabofolket hvilken original tangenttraktør han er. Her hjemme har hans talent stort sett gått folk hus forbi, men deltakelsen til vårt eget perkusjonsfenomen Paal Nilssen-Love har heldigvis gjort sitt til at det har skjedd noe med det.

Under Moldejazz i 2002 var Paal Nilssen-Love såkalt artist in residence. Det vil si at han i stor grad kunne velge og vrake hvilke musikanter han ønska å spille sammen med. Det at han bl.a. valgte å gjøre en konsert med denne trioen sier en hel del om hvor høyt han setter dette svensk-norske samarbeidet og etter mitt tredje møte med herrene, så er ikke det til å undres over.

I tillegg til å være en særegen akustisk pianist, så benytter også Sandell stemma og en del elektronikk for å skape sitt unike uttrykk. Det er så definitivt frijazz som står hans hjerte nærmest, men hans ofte perkussive, men likevel følsomme og dynamiske tilnæringsmåte gjør at han skiller seg kraftig fra f.eks. Cecil Taylor. Likevel vil jeg ikke bli overraska hvis Taylor er en solid inspirasjonskilde - hans ånd er så avgjort tilstede.

Med seg har han sin landsmann Johan Berthling på bass samt Nilssen-Love på trommer og perkusjon. En i utgangspunktet ganske så tradisjonell pianotrio kan dette alstå se ut som, men jeg kan garantere allmuen at det ikke tar så forferdelig lang tid før alle tanker om en reise i noe som f.eks. ligner Bill Evans-land er skrinlagt for godt. Denne ekskursjonen foregår derimot i landskap som er bortimot fullstendig uberørt av menneskehånd fra før og disse tre nysgjerrige sinnene både leter, samtaler og finner gjennom intelligent konversasjon.

"Flat Iron" kan kanskje oversettes med noe i nærheten av å gi jernet - slik oppfattes i alle fall musikken. Her blir det liksom ikke spart på noe; her står ikke akkurat kompromissene i kø sjøl om alle tilpasser seg hverandre i løpet av utflukten. Sten Sandell Trio beviser nok en gang at den tilhører teten innen europeisk frijazz og heller ikke denne gangen gjør mannen som Pat Metheny ville gjøre til president i kongeriket skam på flagget.
Tor Hammer, puls

Her er ein pianist, bassist (Johan Berthling) og trommeslagar som i tre bolkar utforskar lyduniverset med både akustiske, elektroniske og anatomiske midlar, det siste uttrykt gjennom Sandells strupe. Om ikkje Sandell har lånt øyre til Cecil Taylor når han slår sin nesten sakrale akkordar, kan du elles kalle meg ein krakk. Improvisert samklang er ikkje berre ei musikalsk gryte du rører rundt i for å servere i ein graut. Det er stor musikalsk spennvidde, variasjon og dynamikk, enten Nilssen-Love kjæler med trommene sine, Berthling stryk bassen sin eller Stan Sandell ein stad repeterer den eine tonen som var han ein pianostemmar, eller dei alle bankar ut jernet samtidig. Sten Sandell Trio blir aldri kjedeleg å høyre på. Trommeslagar Zach og gitarist Grydelands «You Should Have Seen Me (Before We First Met)» er denne frie duoens andre album, i to bolkar live frå Geneve og Oslo. Til framføringa høyrer også å kunne vere stille som snø, eller lage slik gnisselyd du frys på ryggen av. Det er ei stillferdig, vart og fint album.

In Fanfare magazine, Art Lange says, "Contemporary improvising pianists work in and with many different styles; the forms they create are spontaneous, fluid, and independently generated. Differences between them can be wide-ranging and utterly distinctive—with every detail of pitch, duration, rhythm, tempo, phrasing, tone a product of the performer's compositional awareness and musical perspective. Sten Sandell, from Sweden, is a versatile player who over past three decades has worked with most of the Continent's best improvisers, but has a special reputation as a solo performer. Solid Musik is his first such release on an American label, and reveals a pianist with a sensitive touch, varied technique, and—most importantly—a thoughtful, balanced, imaginative, highly lyrical manner of improvisation...Sandell's harmonic syntax is basically chromatic, with an implicit tonal gravity; his rhythms alternate between static and propulsive. He has a keen sense of line and shrewdly knows how to build tension and how to dissipate it. All of these things combine to make Solid Musik one of the most impressive piano recordings I have heard in a long time."

According to Bill Meyer in Signal to Noise magazine, "Each (piece) unfolds unpredictably confidently, guided by an aesthetic that owes as much to 20th century composition as to jazz. Sandell plays with impressive restraint, keeping the strong left hand action...so that the sparse but well-defined lines he traces with his right stand out in sharp relief. Don't get the idea that this is some sort of weak-kneed, cloudy impressionism; like the title says, Sandell's music is solid, grounded, quite comfortable with itself. And I haven't heard a better piano record all year."

With Solid Musik, Sten Sandell released a career stand-out, the album to which all his future ones will be compared. Why? Because it encapsulates not only his technique and creativity, but his very essence as a musician and -- one feels compelled to say -- human being. Alone at the piano in the studio, he establishes an incredibly strong three-way relationship between himself, the instrument and the listener. Of course, his playing style, very open to musing, encourages such an intimacy where Cecil Taylor or Borah Bergman's barrages of notes stun you but don't leave a chance to respond. Sandell's touch is magical. He can spit flurries of notes in the extreme upper register and suddenly stop on a single middle note, softly letting it ring, giving it time to fill the room. And the contrast doesn't sound violent in any way, and it doesn't sound like a trick to create time to think about his next move. It just feels natural, wonderfully musical. In "Not Part of This Range" and "No Frames" he uses the wooden frame as a percussion instrument, unpretentiously expanding the normal range of the instrument. "Not Fixed, Easily Changed" provides the perfect example of his balance between virtuosity (think Taylor again) and self-restraint. "Solid" disintegrates as the notes become sparser and ever more quiet. Throughout the hour, the music never refers to jazz or classical music, remaining elsewhere, in Sandell's personal world. We're all invited. Highly recommended.
François Couture, All Music Guide.

STEN SANDELL - Solid Musik (Nuscope 1013)

Quite a few years back, someone from the Scandinavian based Alice label, left a half dozen cds here on consignment, the only musician whose name I recognized was Marilyn Crispell in a trio with Anders Jormin and Raymond Strid. Since then, we've become with more of these fine players thanks to Ken Vandermark, Mats Gustafsson and the Nuscope label. Keyboard wiz Sten Sandell had a couple of releases on Alice, two solo efforts on LJ and a trio cd with Fred Longberg-Holm and Michael Zerang on Nuscope from the last couple of years, which I reviewed and dug immensely. This is Sten fourth solo recording, but his first on just piano and it is just stunning. Sten has an exquisite touch, playing muted and mysterious notes at the beginning, but the soon the real adventure erupts as he reaches into the depths and uncovers dense streams, twisted lines, fractured melodies, all balanced just right with spacious sections as well. Sometimes Sten will mute the inside of the piano as he plays through more restrained parts, but the more angular and slightly bent lines are right around the corner. All the titles here but one are called "not ____", as in "not liquid" or "not fixed", telling what these pieces are not, so we must figure out what they are, which are diverse in their different approaches or dynamics. On "no frames", Sten starts with banging on the wood of the piano and slowly adding suspense by playing a few muted notes at a time, slowly increasing the tension as the fractured notes build in density. The long piece finally lets up and becomes almost playful as the darkness slowly submerges in a dream-like sequence. 'Solid Musik' covers a wide range of textures, moods, densities and changes in direction. It is a marvelous piano recital from an under-recognized giant, who seems to slowly get his due. CD only release with another of those superb Nuscope covers to ponder.

Bruce Gallanter at the Downtown Music Gallery (New York 2002)

Improvisatören och kompositören Sten Sandell har under året fått visa upp sina talanger på flera håll. I den senaste säsongen av Vita Nätter, i radions P1, ackompanjerade hans musik texter av både Nietzsche och Kyrklund. På skivfronten har vi fått två intressanta utgåvor.

Efter att ha lyssnat till skivan, med en titeln som lånad från konsumentverket: "Solid Musik", inser man att solopianisten Sandell oförtjänt hamnat lite i bakgrunden bland det otal konstellationer han medverkar i. På skivan uppvisas ett varierat rytmiskt spel, många korta omtagningar och repetitioner av små fragment som inte är obekant i den tradition av fri improvisation som Sandell omfattar. Man kan ibland komma att tänka på Conlon Nancarrow's rytmiska studier, men Sandell lyckas få ut något rätt eget ur instrumentet, och utforskar även dolda klangliga potentialer. Han har ett slags ögonblicklig formkänsla som kan få oss att häpna över mångfalden i de små subtila nyanserna. I de mest skira klangdofterna finns en koncentration och de offras inte bara som enkla kontraster till de kraftfulla forteavsnitten.

Sandells spel har en eftertänksamhet som låter lyssnaren följa med och som inte springer ifrån och det är tilltal(-ande). Samtidigt anar man inte vart musiken är på väg.

Den senaste utgåvan i skivbolaget Alice unika serie "Poesi & musik" är "Du". Här interagerar Sandell vid orgeln och Tommy Björk på slagverk med poeten Jörgen Gassilewski. Poeten läser sin oroande och intressanta dikt, rösten maler på, obevekligt, utan att ta notis om musiken: "Nu är vi här. Utanför oss själva. I det som inte är här." Det finns som ett treglasfönster även mellan musik och text och det spår på oron. Det vi möter är två materia som inte vill kladda ihop sig, inte låtsas bli ett. Det är lite som John Cage och David Tudor i Indeterminacy.

SvD, 10/10 2003, Teddy Hultberg

Sten Sandell er et relativt nytt bekjentskap for meg, til tross for at han er av Sveriges fremste improvisatører. Han er egentlig en klassisk skolert pianist, men er mest for improvisasjonsmusikk. Men du kan høre at han har klassisk bakgrunn når han spiller. Dette er mer improvisert samtidsmusikk enn det er jazz, bare så det er klart. La meg likegodt si det med en gang. Sandells solosett var kveldens største hakaslepp opplevelse. Hva den mannen klarte å få ut av et flygel, sin egen stemme og diverse elektroniske bokser er intet mindre enn en sensasjon. Månen til presis improvisatør er det lenge siden jeg har hørt. Intenst var det også! Kruttsterke saker.
Andreas Meland

Da var det slutt, etter 112 år med union. Men hvis den hadde bestått den dag i dag tror jeg vi hadde sett oss såre fornøyd med å kunne kalle oss landssøstre og -brødre med våre svenske gjester på «All Ears»-festivalen, trommeslageren Raymond Strid og pianisten Sten Sandell. I sin duokonsert på onsdag demonstrerte de hvor landet ligger, for å si det sånn. Men enda mer djuptpløyende var opplevelsen av Sten Sandells solonummer i går, torsdag. Med klassisk trente klaverfingre improviserte han på et klaver med diverse preparater, stemme og hemmelige elektronikkbokser gjømt i flygelet. Hans presise improvisering av en performance kan sies å være et høydepunkt i «All Ears»-festivalen til nå, noe som ga oss lyst til å rope Kalmar! Kalmar! under applausen. Denne alt for begeistra omtalen skal likevel ikke skygge for kvalitetene ved våre andre svenske gjester, den storbymelankolske trioen Tape som ga oss en musikalsk Jim Jarmusch-avslutning på den svært vellykka konserten i går. Jon Øystein Flink, Ballade jan-03

“The biggest revelation of the festival was Sandell’s own trio, finding the pianist’s meacing motifs hovering above Johan Berthling’s churning bass and the restless barrage of percussionist Paal Nilssen-Love, offering a startling contrast to the glorious weather outside”. Jon Morgan, The Wire, august 2001

“This is high energy music that strikes deep rather than loud. Easily one of the best releases of this year”, Steven H. Koenig, Jazz Weekly

“Det er lenge siden jeg hørte en jazzinnspilling der lyset slås så brått på som på "Standing Wave", Arild R. Andersen, Aftenposten

“Sten Sandell’s solo was a festival highlight: absolute polyrhythmic directness (threes and twos overlaid like an absolute metronome!), startling vocal interjections and a sensational manipulation of energy. (John Corbett, “sounds 99”, oktober 2000)

“Personligen upplevde jag trios dynamiska och kompromisslssa spel som ett av de starkaste Nya Perspektivinslagen denna vår.”

“Det är musik som attackera. Som känns oerhört fysisk samtidigt som dess märkliga , klangliga transformationer i så hög grad väcker tankar och associationer”

Johannes cornell om “bio.elektrika” DN, 010302)

“His piano movements track in bright and dark roiling clusters of notes, paralleling his vocal gymnastics with an odd sort of symmetry.” Derek Taylor

Tryggt och läskigt för alla över fem år

Nils-Otto räddar världen

Teater Pero

av Peter Engkvist Regi: Peter Engkvist Scenografi: Jan Gouiedo

Musik: Sten Sandell Medv: Magnus Lundblad

En skådespelare och en berättelse. Det är ibland allt som behövs för att fånga en publik. På Teater Pero ges, för alla som fyllt fem, "Nils-Otto räddar världen" av Peter Engkvist, som också regisserat. Skådespelaren Magnus Lundblad börjar med att etablera kontakt med salongen, förtroende och uppmärksamhet. Vardagsklädd och installerad invid ett enkelt bord berättar han sedan historien om lille Nils-Otto, som fast han bara är tre år ger sig ut i världen för att rädda de sista fria elefanterna. Det är inget dåligt uppdrag för en liten parvel i pyjamas, men om man har tumme med de vilda djuren och ett gott hjärta kan det omöjliga ske och tjuvjägarna besegras.

Magnus Lundblad låter historien om Nils-Ottos äventyr växa, han använder sig av drastisk situationskomik och kroppsligt plastisk humor och har en trygg glimt i ögonen när det blir lite läskigt. Många scenlösningar är eleganta i sin enkelhet, som när djuren samlas vid vattenhållet om kvällen och berättaren illustrerar med vattenkaraff och dricksglas.

Och sanningen att säga är skådespelaren inte helt ensam om att skapa stämning och spänning, utan får god hjälp av Sten Sandells diskret suggestiva ljudkulisser från den afrikanska savannen. Publikens fantasi sätts i rörelse

och snart ser vi dem alla framför oss: mäktiga elefanter, rytande och loja lejon, smäckra gaseller och idoga myror. Men allra mest en kavat liten kille som oföväget lyckas förändra världen. Karin Helander, 24/9 2003

Men det finns förstås mycket övrigt att gotta sig åt under jubileumsfirandets första två kvällar. Stockholm Low Dynamic Orchestra improviserar flödande med minimala gester. Så lågmält att de skulle rymmas i ett normalstort vardagsrum utan att grannarna knystar.

Sara Norling DN 031228

Melodika anatomika - danser för inälvor och skelett Moderna dansteatern Koreografi: Jukka Korpi Musik: Sten Sandell Scenbild, ljus: Marja-Liisa Leikomaa Medv: Malin Astner, Michael Eddie Edwinston, Magdalena Eriksson, Jukka Korpi, Sara Ruddock

Jukka Korpi är en udda filur i svensk dans; en egensinnigt sökande person som ofta hamnar i okända utmarker av vårt medvetande. Som koreograf tycks han likt en envis snigel sträva med ett självbygge på ryggen. Man ser honom titt som tätt figurera i kollegers verk medan hans egen produktion är ganska sparsmakad. För drygt tre år sedan presenterade han "Saga" på Moderna dansteatern med sju kvinnliga dansare som rörde sig i en åkallande dans med ett repetitivt och "djuriskt" språk. "Melodika anatomika - danser för inälvor och skelett" är ett slags fortsättning. Här är människan vildmarkens skaldjur, visserligen med skelettet skyddat av muskler men ändå ganska primitiv i sina impulser.

Marja-Liisa Leikomaa har gjort rummet grottligt, bildfragment av glasbitar reflekterar ett blått ljus. Bakom transparenta tyger framträder de tre kvinnliga dansarna. De känner av sina ansikten med händerna, liksom förvånade, innan de kliver fram och upptäcker resten av sin kroppar med rullande, ömsom bestämda, ömsom lealöst mekaniska rörelser. Med handen stoppar de plötsligt osynlig föda i munnen. I sina lätt behårade kostymer liknar de ett mellanting mellan vildar, dockor och djur. Sten Sandell har skapat musik som är lika svårdefinierad; ett elektrifierat bröt av ljudeffekter som ibland påminner om vargskall, ibland om isbitar som krasar. Michael Eddie Edwinstons halvciviliserade uppenbarelse i skinnrock kretsar runt på avstånd med armarna som skydd innan han får kontakt med en av kvinnorna och en parningslek med underkastelse och sårbarhet utbryter i ett kitschigt rödbelyst hörn.

Jukka Korpi själv stegar in som hans vilda kontrast i trollhårsperuk och sätter igång frigörande kropps- och röstövningar. Den utlevande improviserade gruppdansen övergår småningom i kontrollerad, frontalt riktad workout i diskotakt. Det är absurt och utan konstnärlig "korrekthet". Jukka Korpi söker manne det oväntade, han vänder ut och in på dansens anatomi likt en säl på land. I polerna mellan isolering och relationsmönster rör sig här fem kroppar, fem gåtor. Och just när man trodde att det var slut greppar Sten Sandell mikrofonen och rasar igenom ett helt register av röstlägen - också en kropp. "Melodika anatomika" är en sällsam skvader på tvärs mot kategoriseringar och "god smak". Den framkallar leenden och undringar men också - faktiskt - förströddhet.

Anna Ångström

Sålunda talade Zarathustra Text: Friedrich Nietzsche Musik: Sten Sandell

Människan är som ett ostron, slingrigt och ogripbart inuti, hårt och ornamenterat utsmyckad på utsidan. Om detta tjockskaliga blötdjur har många filosofer sagt sitt genom åren - den som avgett karaktäristiken ovan är Friedrich Nietzsche (1844-1900) via en fiktiv profet som fick bli författarens språkrör genom verket "Sålunda talade Zarathustra". Radioteatern har nu klippt och klistrat fram 30 minuter ur den tjocka stridskriften om människan och hennes vara. Nietzsches texter bygger på darwinism och åsikten att konkurrensen och krig leder mänskligheten biologiskt framåt. Allt tal om övermänniskohybris, kvinnoförakt och hat gentemot "hjordmänniskan och efterdettingar" saknas dock här. Vem som gjort detta urval är oklart men uppenbarligen vill det visa en mer okänd sida av Nietzsche, en filosof utan jugendpynt av paradoxer. Här får Rolf Skoglund som Zarathustra visserligen vara misantrop men en tämligen vettig sådan som talar om frihet - "tänk inte från vad, utan till vad" - och avsaknaden av glädjen och skrattet. Här framstår han som en man vilken, likt Brand, inte räds höjder, men branter. Inte att stiga men att falla.

Nietzsches postromantiska buller förklarar mycket av Strindberg och Ibsen. Han är en Jakob som brottas med Gud och avskaffar honom, och istället väljer att försöka förstå hur religioner formar oss och vad de är uttryck för. Trots det klingar ett metafysiskt stråk genom "Sålunda talade Zarathustru", Nietzsche påstår att det mänskliga skapandet är gudalikt men genom texten dansar också en Gud, eller behovet av en Gud, en Dionysos som är svaret på den absoluta ensamhet som Nietzsche ofta talar om och som väl i dag är mer akut en någonsin.

"Alenavarandet är en isig andedräkt - den värsta fienden är du själv" säger Zarathustra via Rolf Skoglund och hans hessa, salvelsefulla och lätt retoriska stämma medan musikern Sten Sandell lagt ett eko och universum av klanger till Zarathustras monolog, som här tvättas ren från misogyni och övermänniskoideal och blir en vacker predikan om varat. Repris P1 16/5 kl 19.03 och 19/5 kl 00.03

Lars Ring På fredagen var det Sten Sandell som spelade i Musikgemaket. Han är en klangmakare som utmanar lyssnarens associationer och hans pianospel formar sig ofta till en "kamp" mellan det pianistiskt virtuosa och "klinket" av enkla gripande melodislingor.

Den här kvällen började han i pianots låga register, slog an tangenter och dämpade samtidigt strängarna, vilket resulterade i malmklingande klockklanger som fick mina tankar att vandra i riktning av Debussy. Han ackompanjerade också sig själv med förinspelade och datormanipulerade ljud, samplade från pianots trälåda och ram, men också ljud från orgelpipor. Han "spelar" också live på pianots trälåda, knäpper på och dämpar pianosträngarna. Och när det låter som mest "preparerat piano à la Cage" så bryter det känslolösa dramatiska pianospellet fram för att överta huvudrollen.

Det sjunker sedan tillbaka och de glesa tonerna tar åter över i form av enkla melodislingor och ur dessa växer en röst fram som upprepar "The things of life", ett citat ur Dylan Thomas dikt "Light brakes when no sun shines". När sedan sluttonen långsamt sjungande tonar bort vill man bara sitta och hålla den (och stämningen) kvar i kroppen, länge (Thore Rösnes, Halmstad-tidningen oktober -01)

"Sten Sandell visade att han är en av våra främsta improvisatörer på piano, han var glittrande och fast ömsevis. Hans känsla för helhet och ett styckes utveckling är anmärkningsvärd." (Erik Centerwall, Svenska Dagbladet 001021)

Denna trio är en briljant treenighet, med förutom pianisten Sten Sandell, basisten Johan Berthling och trummisen Paal Nilssen-Love. Alla tre fixstjärnor på improvisationsjazzhimlen. (Groove 010701)

"En annan höjare var Sten Sandells trio, där inte minst Johan Berthling imponerade stort med sin förmåga att besvara Sandells polyrytmiska spelstil." (Johannes Cornell, DN 001113)

Pianist, Sten Sandell has a strong reputation in Scandinavia and is one of the few Norwegian improvisers who enjoyed some international recognition. Therefore it was only fitting that the Norwegian free improv label {Sofa} included among its first releases a recording by his trio. For {^Standing Wave}, Sandell is accompanied by bassist {\$Johan Berthling} and drummer Paal Nilssen-Love. The piano/bass/drums trio setting is the most deep-rooted cliché in jazz and even though this particular group claims to be of free improv allegiance, the jazz influence remains strong in their sound. {\$Sandell} is at times frantic, at others tentatively delicate playing brings to mind a number of disparate figures ranging from {\$Bud Powell} (the lyricism) to {\$Cecil Taylor} (the speed and disjointed lines) to {\$Keith Tippett} (the sturm und drang-like emotional playing). So tradition is at the heart of this music, but there is a lot of invention too, and a wide range of dynamics. {\$3Mural2} opens the set with ferocious energy. Following this 10-minute drive, the title track (the longest at 19 minutes) begins with a drums solo -- {\$Nilssen-Love} stands out as a creative force throughout the album. Bass and finally piano join in, gradually building momentum as the metaphorical wave approaches. Yet, the piece feels nothing like an exercise: it is subtle, honest, powerful. On {\$3Axel,2} the trio seems to aim at that lowercase sound trumpeter {\$Axel Dörner} and a few other improvisers have been developing. Whether it was titled after him or not is of little relevance: if you have heard {\$Dörner} is playing, you'll think he is in there somewhere, thanks to {\$Berthling} is bow -- he manages to produce sounds surprisingly close to the trumpet wizard. François Couture

"Bakom ackorden hittar han den förblödande bluesen. Detta om något är väl att hitta hem! (Mikael Strömberg, Musik, april -98)

Det är stämmingsfull musik av virtuos karaktär. Anslaget mot pianot känns viktigt, både i sin enskildhet och som av ett större ofta fartfylt flöde. (Johannes Cornell, DN , april - 98)

“I sin musik är Sandell allt, han är målaren, arkitekten, skulptören, scenografen och belysningsmästaren. (Thomas Millroth, Gränslöst 1/98)

“Allt detta blandas ihop till en unik musikalisk väv där det är möjligt att hitta ny musik vid varje genomlysning” (Jan Strand, Orkester-Journalen, - 98)

“Något orginellare, både i fråga om sången och pianospelet, har jag hittills knappast stött på i vårt land” (Bengt Nordström, OJ, mars -98)

“Sten Sandell framträder åter som en mycket mångsidig musiker. Flera av pianostyckena liknar mästerliga miniatyrer. (Gert-Ove Fridlund, Hallandsposten 980319)

“Spännande möte på Kulturhuset”

Det är pianisterna Carl-Axel Dominique och Sten Sandell som väver samman ett rafflande program av Ives, Messiaen, jazz och stundens ingivelse. Ytterligheterna framstår tydligt, men däremellan vet jag snart varken ut eller in. Det är bara att haka på, studsa, kastas vidare och dö på fläcken. Ballt” (Johannes Cornell, DN jan-96)

“Behind the chords is solo Sandell with his stellar piano work clearly to the fore. Although he clearly enjoys playing the other keyboards (use of them comprises just a small part of this set), it's his piano work which is most accomplished and expressive. Thick, clanging chords, sprays of notes, inside/outside piano work is all molded into a cohesive personal style. His clearly relishes this instrument for it's vast array of sonics and in his hands the piano has nearly as wide a variety of sound as an electronic instrument. His skilful use of the pedals for attack and decay, the percussiveness of dampened strings, the almost brutal string plucking on “Under the stone III” all come into play on this unique and diverse solo recording. Recommended. (Robert Iannapolo, Cadence, sep. -98)

from the Downtown Music Gallery's internet mailing newsletter
STEN SANDELL/FRED LONGBERG-HOLM/MICHAEL ZERANG-Disappeared
(nuscope 1009) A few years back, a mysterious person from Sweden left a number of cds from the Alice label at our store on consignment on a day when I was off. The only musician I recognized from the batch was Marilyn Crispell with a fine Swedish rhythm section. I eventually listened to and dug all of the half dozen cds that were left and discovered a number of fine Swedish musicians. One of which was a wonderful pianist named Sten Sandell. I later encountered him once again on a grand cd from another Swede -Simon Steensland.

As the Chicago scene continues to expand and welcome a number of Europe's best avant players - we find amazing combinations like this one. Michael Zerang is a longtime Chicago percussionist and Fred Longberg-Holm an exciting cellist who once lived here and now keeps immensely busy in Chicago in a wide variety of situations. Both Michael and Fred are part of Peter Brotzmann's Chicago Tentet. Which brings us to this formidable trio - all of whom play prepared and unprepared instruments. Each of these nine pieces is called "Disappeared-Day 1 - 9" and each one is a splendid improvisation. The ever excellent and engaging nuscope label is known for its superb sound production and this one is another gem with immensely well recorded sound. On "Day One" the trio takes its time and gives space between each carefully chosen sound - minimal, yet magical - filled with suspense and surprise. Sten also performs some rather strange vocal abstractions on "Day Two" which also fits nicely in the scheme of evocative soundscapes. The proceedings begin to get a bit more dense as the trio slowly erupts into a series of fascinating fractured sonic explorations. I am often at the edge of my seat as the selection of sounds expand, contract, explode and disappear into silence. By "Day Three" the pulse gets quicker and things erupt in more focused and playful sections. Sten's odd non-lyric vocals

inhabit "Day Four" which is both fun and serious in bits and pieces - sometimes delicate, sometimes busy. This is an absorbing release throughout, which will engage us through numerous listenings.

Behind The Chords

Sten Sandell (LJ Records) By Glenn Astarita

"Behind the Chords" is at times dark and mysterious. Swedish keyboard whiz Sten Sandell offers some enticing, yet at times bizarre excursions into his private world. This project is broken into 4 segments or Acts. Sandell's composition titled "Under The Stone" and "After The Deserts" (Act I) features subtle pulsating electronic keyboard work and some unusual vocals. Sandell's vocalizations on this track rekindle thoughts of Captain Beefheart's deep garbled baritone voice although Sandell is liable to render high pitch wails on occasion. The driving single note drone provides the lone sense of rhythm. Here, Sandell sounds as though he's conducting a seance or communicating with the spiritual world. Original yet at times baffling! On "Behind The Chords I" (Act II) Sandell's giant block chords and improvisation on the Piano disclose his true talents. His apparent classical training combined with free-improvisational statements pose a new challenge. Perhaps this is Free-Classical music? In any event Sandell's meticulous phrasing and left hand-right hand coordination is beguiling. Sandell's solo Piano work is altogether striking and somewhat transcendental in character. Thoughts of Dave Brubeck performing solo free-jazz Piano entered this writer's imagination. Despite occasional pyrotechnics, Sandell utilizes space and gives the listener a feeling of vast openness. On "Between The Pipes" (Act III) Sandell's use of electronics parallel certain aspects of European Electronic Industrial music. "Under The Stone III" (Act IV) commences with one tremendously loud chord on his Acoustic Piano which appears to be electronically treated. The piece continues in that manner and the overall feeling is that of a dark, lonely place. Very harrowing and gloomy. Quite interesting, yet not for the faint of heart.

Not being familiar with Sandell's past puts this writer at somewhat of a disadvantage; however, according to the press kit he has performed as a solo artist and with notables of Europe's avant-garde scene. "Behind The Chords" is a musical event. Sandell is in the driver's seat while the listener goes along for the ride. The road may be bumpy at times, but the experience is one that you will more than likely never forget.

STEN SANDELL, FRED LONBERG-HOLM & MICHAEL ZERANG

by John Corbett

Given the hazy harmonies and snoozy rhythms of prominent artists like Matthew Shipp and Borah Bergman, "clear" and "precise" aren't the first words that spring to mind in reference to improvised piano these days. But they absolutely describe the work of Sten Sandell, a ferociously inventive and exacting pianist from southern Sweden. Sandell's extreme facility-his speed and dexterity, dead-on pitch sense, and total control of dynamics-expands his expressive options dramatically, as he has demonstrated on a series of rewarding solo recordings, including 1985's *Damp* (Bauta), 1994's *Frames* (Bauta), and the new *Behind the Chords* (LJ), his best yet. Sandell's not a swing-based improviser-which makes his take on Thelonious Monk's "Coming on the Hudson," from *Frames*, particularly unusual-but instead uses squared-off pauses and sharp interjections to startling effect. He augments his work from both the keyboard and under the hood with deep-throated multiphonic singing (sometimes in stunning unison with the instrument), as well as harmonium, organ, E Bow, and sampler. He's an active group improviser, too; he last appeared in Chicago in the free trio *Gush* (alongside reed player Mats Gustafsson and percussionist Raymond Strid), and over the last few years has forged several fruitful relationships with Chicagoans, including those he'll appear with this weekend. Disarmingly versatile cellist Fred Lonberg-Holm played in another Gustafsson group with Sandell in Stockholm last October; Sandell and percussionist Michael Zerang have collaborated several times, cutting an as yet unreleased trio record with Gustafsson and appearing together in Stockholm as part of *Gushcussion*, an expanded version of the Swedish trio. The intricacies of this emerging joint history can only enhance what promises to be a highly interactive, timbrally rich evening of improvisation.

"I especially appreciated the pianist Sten Sandell's work. His way to build up the dark intonations under the painful solos of reedist Mats Gustafsson was especially a pleasure to watch." (AAMULEHTI, Erik Ahonen Nov. - 96, Tampere Jazz Happening)

En nutida klassiker.... Och Sandells rullande energi har en märklig förmåga att i snabb rörelse kretsa kring ett centrum, som får musiken att röra sig längs horisonten, runt lyssnaren...Jag klassar ogärna musik, men jag vill ändå framhålla denna skiva: det är så nära en nyutkommen klassiker man kan komma" (Thomas Millroth, Gränslöst, juni - 97 om CD:n "Gushwachs")

"Så klingar ingen annan musik. Sten Sandell trillar runt musiken på ett tranceartat vis. Som om han sökte det inre ljuset i varje musikalisk idé....Så som Sandells piano i diskanten, Strids pressande forte och Gustafssons samlade andedräkt klingar ihop, så klingar ingen annan musik." (Thomas Millroth, Gränslöst, juni - 97 om CD:n GUSH, Live at Fasching)

"Ständigt glödande spänning. Med den fritt improviserande trion Gush får man uppleva den härliga känslan av att vad som helst kan inträffa inom nio sekunder.... Slump - nej tack. Genom att trion har en nästan outömlig säck för olika ljud garanteras också lyssnaren en flödande variation." (Alexander Agrell, Månadens Musik, juni - 97)

"Flödande dramatik. Sten Sandell spelar också rytmiskt och kraftfullt, vilket bidrar till att samla ihop infall och idéer från Gustafsson och Strid" (Jan Strand, Orkesterjournalen, maj - 97)

"Das Trio (Sten Sandell, Mats Gustafsson, Raymond Strid) hat sich im Zusammenspiel enorm gesteigert, es entwickelt eine eigene, romantische, englische, expressive musik, es ist die Zukunft des Rock'n'Roll"(Jazzthetik, maj-97)

"Gush, a swedish trio...There are of course many moments where the music is a delight, working at its highest level, serving if you will as an appetizer to other performances." (Coda Magazine -97)

Lördagens framförande av "Under Öknar" med levande musik av Sten Sandell, Simon Steensland och Lach'n Jonsson till bildspel av Inger Arvidsson var en både musikaliskt njutbar och omväxlande föreställning med en humoristisk glimt. Mest egenartad var Sten Sandells "sång" (Lasse Jonson, Östgöten, Mars - 96)"

"Sandell gav än en gång prov på sin musikaliska bredd och virtuosa mångsidighet. Han är en stor musiker och scenpersonlighet" (Bo Borg, Östgöta Corr. Mars - 96)

Om soloskivan "FRAMES"

"He's a clear, melodic player with a left hand and rhythmic feel occasionally reminiscent of Paul Bley. His ideas are sharply defined and spaced out within tightly focused pieces which are all self-penned, bar a Thelonious Monk tune. Monk's economy is another attribute Sandell has put a good use. The album's central piece is the three-part "The Hunt" which steps completely outside the jazz framework and uses harmonium, voice and percussion to generate a highly individual, brooding world. Another piece "Study no. 520" makes brilliant, disturbing rhythmic play with two repeated notes and percussion. Sandell is a lucid, uncompromising vision which well merits wider dissemination"

(Will Montgomery, Wire Mag. Oktober - 95)

"Mycket omväxlande, den släpper in intryck från olika epoker, olika platser,...hans musik genomströmmas av en mängd olika samtider. Denna väldiga, vackra balans, i ständig spänning utvecklar Sten Sandell på sin nya skiva "FRAMES" (Jazzradion,7/11-94, P2, Thomas Millroth)

Sandell, musik som andas

"Och just i Frames är han ovanligt tonalt förankrad utan att musiken för den skull förlorar i berättarkänsla och ren ljudpoesi. Till träklängen, jordfärgen och klirret lägger han nu små pianostudier som ett slags hommager till Satie och Debussy. Rösten ropar i övertonsstämmor. Harmoniumet ger musiken en sällsam andning.

(Mikael Strömberg, Aftonbladet 16/1 - 95)

”På nya CD-n ”Frames” korsas jazz, konstmusik och ethno via strupsång, slagverk, harmonium och pianots klangliga uttryck. Skönhet uppstår i stunder som hela tiden förvrids och pressas vidare av tuff och oberäknerlig kraft. Karaktären är akustisk och fysisk; Sandell närvarar tätt och intensivt.
(Johannes Cornell, DN 25/1 - 95)

“This year, the sound of Europe’s new wave of improvisers kicked things off, as the Swedish trio Gush played an exciting set that broke down into a generous amount of solo space for pianist Sten Sandell, percussionist Raymond Strid and saxist Mats Gustafsson”
(John Corbett, Down Beat Nov - 95)

“Gush is a pleasant acquaintainship anyway. They played typical free jazz, but without being too much a qliche. The musician of Gush have talked about the meaning of silence, not in vain. Here was some moments in the act when the silenc was speaking like in Morton Feldman’s meditation” (AAMULEHTI; Erik Ahonen, Nov - 96, Tampere Jazz Happening)

“Ljusets Tjänare” (musik:Sten Sandell, regi:Lars Wassrin) ”En Fullträff! Detta är regionteater när den är som mest regional- och minst provinsiell. Det vill säga teater för alla. (Göteborgstidningen, maj-97)

“Skapar toner av Simsons kraftfält” (Bohuslänningen)

“Den tunga orgelmusiken i bakgrunden gungar i publiken i dramat” (Bohuslänningen)

“Rosen på Tistelön”, Bohusläns Teater, 1996 skrev pressen bl.a:

“Rosen en fullträff. Uddevalla skriver teaterhistoria. Så har också Sten Sandells nyskrivna musik en självständig och bärande roll i dramaturgin. Liksom att de sex skådespelarna då och då sluter sig samman till en enda röst i en kör med inslag av stiliserad dans. (Bohuslänningen)

“Därtill har Sten Sandell komponerat en musik följsamt förstärker det dramatiska skeendet med toner och klanger, som mer för tanken till orienten än en bohuslänsk klippö. Ändå känns den helt rätt” (Kungälvsposten)

“Musiken är en bärande del av föreställningen, den framförs live av tre musiker och rymmer allt bouzouki och marimba till säckpipa och och lerskålar” (Svenska Dagbladet)

”Skandinaviske Improvisationsfestival”, 1995: ”Men en dialog mellem Lotte Anker og pianisten Sten Sandell lykkedes til fulde, i en kort solosekvens røbede Sandell i endnu højere grad sit betydelige format” (Politiken)

Därmed vill jag peka på det fysiska och närmast danslika i Sandells musik, också då den lämnar en igenkännbar metrik. Kategorilös samtidskonst av den enda sanna konsekvensen: överraskningens och skiftningarnas trolösa skönhet ”(Thomas Millroth, Orkester-Journalen)

”Därför var Sten Sandells avdelning så intressant. Han lämnar mycket rymd för den aktive lyssnaren att sväva omkring i. Hans musik ger på ett sätt en ram för lyssnaren egen inre verklighet.” (Eric Centerwall, Svenska Dagbladet)

”Luften genom piporna, starkt i förhållande till svagt, mycket i förhållande till lite, ger hela föreställningen sin dynamiska profil” (Mikael Strömberg)

”Sten Sandells musik är österländskt exotisk och farligt dunkel och gömmer poetiska hemligheter”
(Bodil Persson, Dagens Nyheter)

”Jag har hört honom i många sammanhang, och alltid slagits av den andens och musikens frihet han står för”
(Thore Rösnes, Hifi-Musik)

”Spelet är både bedövande och befriande, förtöjt i en grundton eller grundrytm men vill slita sej. Denna musik vässar vår koncentration” (Ingmar Glanzelius, DN)

”Une production formidable dún compositeur suédois alume...Genial !! ” (Concept, Frankrike)

”Falls into a stylistic no-mans-land; sometimes tense an stretched, or just downright odd.
Interesting work” (RéR Megacorp, England)

”A fluid music which seeps into your memory circuits. Favourite: the gorgeous Eastern-sunrise slowjig acoustic gliss of Gods and Men ”.....(Wire Mag. England)

”Skådespelarnas ofta suveräna genomförda röstkörer eller individuella ordslingor får förstärkning av eller i sin avstamp i Sten Sandells ypperliga musik” (Falu-Kuriren)

”Musiken laddar objekten, projicerar känslor, lyfter fram och pressar tillbaka upplevelsen” (Barometern)

”Mäktig suggestiv musik. Befriande våldsamt.” (Östra Småland)

Om musiken till det musikdramatiska verket ”Dårnas Hus”
(Tensta Teaterensemble, premiär 5/2-94, Stockholm)

”Om föreställningen till alla sina skiftande plan är ojämn så behåller den en rytm genom Sten Sandells märkliga, suggestivt dramatiska musik. Den finns hela tiden närvarande i skådespelet, självständig och ackompanjerande på samma gång. Sandells musik ger uttryck för det mytiska - och mångkulturella - i Dårnas hus men också för det samtidigt destruktiva och livgivande. (Kate Larson, Aftonbladet)

”De gungande, knäppande och väsende rytmerna i Sten Sandells musik berättar om en fantasins vindsvåning som står öppen för det som blir över när förnuftet städar” (Leif Zern DN)

”Sten Sandells musik flätar in sig mellan människor och trasor för att då och då bryta sig loss och skapa ett eget rum då allt annat för en stund stillnar” (Pia Huss Svenska Dagbladet)

Om musiken till ”Våldets Tid” (Texter av Shakespeare, Regi: Vanda Monaco-Westerståhl)

”I Sten Sandells musikdramaturgi stiger de tunna rösterna mot en sotsvart himmel”
(Leif Zern, DN 2/4 -95)

Om musiken till Kung Lear på Orienteatern i Stockholm 1994:

”Musiken nomadiserar från siouxindianernas sånger till Pekingoperaskrammel och svensk folkmusik och väcker emellanåt tankar på kosmiska skeenden.... Lears uppvaknande på det jordbruna golvet ackompanjeras av en dröjande musik som får tiden att stanna.” (Leif Zern, DN)

...”kongenial med dramat”.. (Aftonbladet)

Om ”Begär” (Tensta Teaterensemble, Stockholm 1996)

”Tempofyllt och säkert” (AB),

”Den främsta i serien av kollektiva prestationer från denna mångkulturella ensemble”(DN)

Dato: 16. juni 2001 02:47

Emne: koenig: SANDELL review (advance, unedited) for JazzWeekly.com

>STEN SANDELL

>Sten Sandell Trio

> Tack och lov för Dylan Thomas!

"Milkwood" av Dylan Thomas

Översättning: Eva C Johansson

Bearbetning och dramaturgi: Johan Petri, Magnus Jacobsson

Musik: Sten Sandell

Regi och ljudmix: Johan Petri

Medverkande: Mona Malm, Leif Sundberg, Ingela Olsson, Staffan Göthe, Annika Hallin, Gerhard Hoberstorfer, Lina Englund

Premiär lördag 17 maj 19.30

Repris 19 maj 19.03 och 25 maj 00.03

VILKET underbart panorama över en liten walesisk by det är som inleder Dylan Thomas "Under milkwood" (Intill mjölkhagen)! Byns hela "innehåll" presenteras fantasieggande: de om natten "mullvadsblinda" husen, de

sovande djuren, människorna, dygdiga och liderliga, även i sömnen med spår av sina sociala roller: slaktaren, skomakaren, skolfröken, den blinde sjökaptenen, den lättfotade skönheten, den sadistiska husmodern, hembiträdet som minns sitt livs enda kyss, den där gången vid grishuset.

Färsk dramatisering

Så får de namn och lyssnaren ges tillträde till deras drömmar och inre liv i sömn och vaka under ett alldeles vanligt dygn. Det sker genom en text uppbyggd med både magisk lätthet och lyriska konstgrepp, till exempel allitterationer.

Det här skådespelet, skrivet för radio 1954, har blivit en klassiker som Radioteatern nu presenterar i två versioner. En inspelning från 1957 i regi av Staffan Aspelin sändes den 3 och 10 maj (repris även sent i natt), och i kväll är det premiär för en färsk dramatisering. I Johan Petris regi och mixning och med Sten Sandells nyskrivna musik har den blivit ett röstspel med karaktär av rekviem över allt undertryckt och oförlöst, allt som är förlorat redan som längtan och åtrå.

Sten Sandell visar som ofta anlitas komponist i radioteatersammanhang en lyhörd mångsidighet. Pianots bas får skapa dov fond till inledningens natt. Musiken följer sen föreställningens tvära kast och musikaliteten i Dylan Thomas text med hjälp både av det elektroniskt blippiga och av det mjukt sugande melodiska.

Drömskt och rått

Mona Malm, Ingela Olsson, Annika Hallin och Lina Englund, Leif Sundberg, Staffan Göthe och Gerhard Hoberstorfer -- skådespelarna är valda med känsla för valörer, och de får arbeta med sina röster som instrument med den lustfyllda rytm och distinkta klang som överförts till Eva C Johanssons ny-översättning av den poetiska texten.

Drömskt och rått, is och hetta om vartannat. Johan Petris dramaturgi och regi spetsar till och skapar drastisk förhöjning. Till slut kan lyssnaren bara instämma med Polly Garter som utbrister: "Är inte livet ett hemskt påfund! Tack och lov!"